

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Ústav speciálněpedagogických studií

Bakalářská práce

Jana Opluštilová

VLIV TELEVIZE NA VÝVOJ ŘEČI U DĚTÍ PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci zpracovala samostatně pod vedením paní doc. Mgr. Kateřina Vitásková, Ph.D. a použila jen prameny uvedené v bibliografii.

V Olomouci dne

.....

Jana Opluštilová

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala doc. Kateřině Vitáskové za vedení práce a praktické rady. Také mateřským školám za pomoc při uskutečnění průzkumu a především respondentům, díky nimž jsem nasbírala potřebná data. Rovněž bych ráda poděkovala svému příteli a rodině za podporu při mém studiu.

Obsah

ÚVOD	6
TEORETICKÁ ČÁST	7
1. Média	7
1.1. Současná masmédia.....	7
1.2. Televize	8
1.3. Pořady pro děti	9
1.3.1. Označení pořadů.....	9
1.3.2. Program určený pro děti	10
1.3.3. „Moderní“ pořady.....	11
2. Vývoj řeči u dětí předškolního věku	14
2.1. Předškolní věk	14
2.2. Vývoj řeči	15
2.2.1. Neverbální a verbální úroveň	15
2.2.2. Principy vývoje řeči.....	16
2.2.3. Klasifikace etap vývoje řeči	16
2.2.4. Jazykové roviny v ontogenezi řeči	19
2.2.5. Narušení komunikační schopnosti.....	22
3. Vliv médií na vývoj dítěte	24
3.1. Negativní vliv sledování TV	24
3.2. Výzkum zabývající se vlivem sledování TV na vývoj řeči	28
3.3. Výzkum vlivu sledování TV u dětí v zahraničí.....	28
PRAKTICKÁ ČÁST	30
4. Výzkumné šetření sledování TV u dětí	30
4.1. Metodologie výzkumného šetření	30
4.1.1. Dotazník pro rodiče	30
4.1.2. Dotazník pro pedagogy MŠ a logopedy	32

4.2.	Vyhodnocení dotazníků s doprovodnými komentáři	33
4.2.1.	Vyhodnocení dotazníků pro rodiče	33
4.2.2.	Vyhodnocení dotazníků pro učitele a logopedy	36
5.	Testování hypotéz.....	39
6.	Vyhodnocení výsledků praktické části	45
ZÁVĚR	50
BIBLIOGRAFIE	52
Přílohy	55
	Příloha č. 1 – Dotazník pro rodiče a rodinné příslušníky	55
	Příloha č. 2 – Dotazník pro pedagogy MŠ a logopedy	57
	Příloha č. 3 – Grafy k dotazníku pro rodiče a rodinné příslušníky	59
	Příloha č. 4 - Grafy k dotazníku pro pedagogy MŠ a logopedy	68
	Příloha č. 5 – Tabulky k testování hypotéz	73
	Příloha č. 6 - Tabulky a grafy z webových stránek	77
	Příloha č. 7 - Plakát prevence při sledování TV	79

ÚVOD

Ve své bakalářské práci s názvem „*Vliv televize na vývoj řeči u dětí předškolního věku*“ se budu zabývat vztahem vývoje řeči a sledováním televize u dětí předškolního věku. Téma jsem si vybrala z toho důvodu, že jsem absolvovala praxi v mateřské škole Komenského ve Šternberku v logopedické třídě a setkávala se s názory, že řeč u dětí se obecně zhoršuje. Navíc je to stále aktuálnější téma, kterým bychom se měli zabývat a pro mě je zajímavé.

Práce je rozčleněná do dvou částí - do části teoretické a části praktické.

Teoretická část je rozdělená do tří kapitol. V první kapitole se snažím popsat základní problematiku týkající se médií, především televize. Konkrétněji se zabývám televizí a dětskými pořady. Ve druhé kapitole popisuji vývoj řeči dítěte v předškolním věku a pojmy, které jsou s tématem úzce spjaty a jsou nutné k pochopení tematiky. V poslední řadě rozeberu právě vliv sledování televize na vývoj dítěte a jeho řeči. Uvádím i některé výzkumy, které proběhly dříve a váží se k tématu.

Data pro praktickou část budu získávat za pomoci dotazníků, jak pro rodiče, tak pro pedagogy a odborníky v oblasti. Dotazníky budu distribuovat do mateřských škol, ať už běžných nebo logopedických ve svém okolí a elektronickou formou skrze sociální síť. K vyhodnocení výsledků dotazníků budu využívat metod pro kvantitativní zpracování dat – statistické metody – testování parametrických hypotéz (testy nezávislosti, test středních hodnot a rozptylů) a grafické znázornění. Dále uvedu nejčastější odpovědi z otevřených otázek, které nelze kvantifikovat.

Mým cílem je prokázat platnost jednotlivých hypotéz souvisejících s negativním vlivem přílišného sledování TV a porovnání dat u dětí s logopedickou péčí a bez ní. Poté se budu snažit poukázat na malou informovanost rodičů o vlivu sledování televize na dítě a jejím správném používání. V rámci průzkumu budu rozdávat informační letáčky, které rodičům poskytnou dostatečné informace ke správnému používání televize. Jako poděkování za vyplnění dotazníku budu rozdávat vlastnoručně vyrobené záložky do knížek.

TEORETICKÁ ČÁST

1. Média

Rozlišujeme média primární, sekundární a terciární. Primární média jsou součástí každého jedince, označujeme tak schopnost komunikovat se svým okolím, ať už verbálně nebo neverbálně. Primární média jsou však omezena pouze na situaci, kdy se se svým protějškem vidíme, slyšíme nebo jsme v kontaktu. Existují situace, kdy potřebujeme s okolím komunikovat i v případě, kdy nemůže dojít ke kontaktu. Zde přichází na řadu média sekundární. Za sekundární média považujeme nástroje umožňující komunikaci „na dálku“. Základními nástroji sekundárních médií jsou například písmo, hlasový záznam apod. Využití sekundárních médií v celoplošném společenském měřítku už pak označujeme jako média terciární. Jinými slovy označujeme terciární média jako masová. Masová z toho důvodu, že dokáží oslovit velkou škálu populace. Zahrnujeme zde tiskoviny, rádio, televizi a v dnešní době stále mocnější internet (Končelík 2010; Ježek, 2014).

1.1. Současná masmédia

V současné době můžeme rozlišit média elektronická a klasická (tištěná). Největším objevem poslední doby jsou tzv. sociální média, kam zařazujeme sociální sítě jako je Facebook, Twitter, MySpace apod.

Masmédia jsou velice mocným prostředkem. Poskytují nám informace o celém světě takřka v okamžiku, kdy se právě dějí. Tady narážíme na největší rozdíl a vývoj masmédií. Zatímco typickým rysem tištěných médií je jejich periodicitu, kdy vychází v pravidelných časových intervalech, televize a internet takto vázané nejsou. Nezávislost na periodicitě vydání znamenalo velkou revoluci (Ježek, 2014).

Dále Ježek (2014) uvádí základní funkce masmédií. Základním úkolem je předávat informace. Toto postavení jsme po dlouhá léta přiřazovali tiskovinám, nyní funkci plní televize a internet. Další úkol, kde tiskoviny ztratily svůj značný podíl, je funkce zábavní. Asi těžko bychom dnes viděli děti s křížovkami či komiksy. Mnohem častější je zábava formou mobilního telefonu, tabletu nebo seriálu v televizi. Naopak činnost, kterou tiskoviny vykonávají po celou dobu své existence je funkce socializační, jako předávání kulturních zvyků, tradic, popsání historie. Zde elektronická média nemohou tiskoviny

překonat. Poslední a nejvýznamnější je funkce interpretační, tu najdeme v obou typech médií. Interpretační funkce spočívá v tom, vysvětlit mase politická, vědecká, ekonomická a jiná prohlášení, která nejsou snadno srozumitelná. Většinou se tak děje pomocí rozhovorů, diskuzí, článků atp.

Dubský a kol. (2011) zmiňují, že masmédia se pro nás stala běžnou součástí veřejného i soukromého života a převzala roli socializačního činitele hned vedle školy a rodiny. Prostřednictvím masmédií se každý den dozvídáme nové informace, nakupujeme, díváme se na své oblíbené pořady a to je toho důkazem.

1.2. Televize

Historie televize sahá až do 60. let 20. století. V České republice byl průkopníkem televizorů Jaroslav Šafránek, docent experimentální fyziky na Univerzitě Karlově v Praze. První televizní zařízení u nás, bylo prezentováno v květnu roku 1948 v rámci pražské Mezinárodní výstavy rozhlasu MEVRO (Bednařík a kol., 2011).

Historicky první zkušební relace v Čechách byla odvysílána roku 1953. O dva roky později se začalo vysílat i na území Moravy. Počátky televizního promítání se značně lišily od vysílání, které známe dnes. Především byla televize organizačně spojena s rozhlasem a prvních 5 let se vysílalo pouze některé dny v týdnu. Od prosince roku 1958 se začalo vysílat každý den. Ve svých začátcích se televize nepotýkala pouze s malým zájmem diváků z důvodů ceny televizoru, ale také s cenzurou ze strany KSČ, která striktně dosazovala jednotlivé pracovníky televize. Televize proto nemohla jako informační zdroj působit nezávisle. Největší zlom v televizním vysílání přinesl teprve první přímý sportovní přenos, kdy si lidé začali pořizovat televizory a brali je i jako zdroj zábavy. (Bednařík a kol., 2011; Končelík, 2010)

Končelík (2010) uvádí, že během normalizace začala sledovanost televize postupně růst, tím televize získávala větší vliv a postupně přebírala roli nejvlivnějšího média. S rostoucím vlivem docházelo k větší pozornosti ze strany vlády a investorů. Začala výstavba nových sídel, především výstavby Kavčích hor. Došlo k zařazení druhého programu, který měl působit především jako zábavný a všeobecně vzdělávací program. Dále bylo uvedeno do provozu barevné vysílání. Stále však platil mocenský vliv KSČ na organizaci a vysílací plán televize. Došlo také ke kvalitativnímu propadu televize z důvodu absence profesionálů, kteří byli propuštěni. Do přenosu byly postupně

zařazovány propagační pořady. Ačkoliv byly nejsledovanější relací nadále *Televizní noviny*, čím dál tím větší popularitu si získaly televizní seriály, jako například *Nemocnice na kraji města* nebo dětské pořady jako například *Pan Tau*, *Létající Čestmír*, *Návštěvníci*, *Arabela* nebo *Tajemství proutěného košíku*.

Ježek (2014) se ve své publikaci zmiňuje o tom, že po pádu minulého systému se televizní vysílání rozšířilo všemožnými směry. Na mediální trh vstoupily kromě veřejnoprávních televizí také televizní stanice soukromé, za jejichž největší zastupitele můžeme považovat stanici *Nova a Prima*. Díky velkému počtu oslovených diváků zesílila televize i na marketingovém trhu a projevila se jako vhodný prostředek pro reklamu na produkty všech druhů. V platnost vzešla spousta zákonů, vyhlášek a opatření, která určitým způsobem regulují televizní vysílání. Pomocí nich se vláda snaží „chránit“ především své občany. Důležitým opatřením je například povinnost vlastnit vysílací licenci, bez níž nemůže být stanice provozována. Dále jde například o povinnost zařadit do vysílání pořady se skrytými nebo otevřenými titulky pro sluchově postižené a vysílat některé pořady pro zrakově postižené.

1.3. Pořady pro děti

Dětské pořady patří k vysílání téměř od začátků samotné televize. Připravovali je Vladimír Kovářík, Jindřich Fairaizl, Ondřej Sekora a Štěpánka Haničincová. Jedním z prvních pořadů pro děti byl *Rozmarýnek*, moderovaný právě Štěpánkou Haničincovou, jejímž partnerem byla loutka – Čertík Bertík (Bednařík a kol. 2011).

1.3.1. Označení pořadů

S rozvojem televizního vysílání se rozšířil počet pořadů pro děti. Na druhou stranu se ale objevují i pořady nevhodné pro děti, díky kterým existuje ochrana dětských diváků před přímými negativními dopady televizního vysílání zákonem č. 231/2001 Sb. „o provozování rozhlasového a televizního vysílání.“ Zákon má za úkol vytvořit takové podmínky, které zamezí rozšíření nevhodných mediálních obsahů. Konkrétně se tímto zabývá §32 – „*Základní povinnosti provozovatelů vysílání a provozovatelů převzatého vysílání*“. Avšak uvedený zákon nemůže zastávat výchovnou roli rodiny, jde tedy jen o základní pojistku. Rodičům, kteří cíleně ovlivňují sledování televize u jejich dětí, slouží orientační symboly nevhodnosti pořadu pro děti. Po 22. hodině se již upozorňuje na nevhodnost pořadů, které přímo ohrožují vývoj dětí a mladistvých. Odpovědností

pořadatelů je, že nevhodné pořady nebudou uvedeny ve vysílací čas, kdy k nim mají děti snadnější přístup. Řešení případného porušení je úkolem rady pro rozhlasové a televizní vysílání.

1.3.2. Program určený pro děti

V dnešní době jsou možnosti tak rozsáhlé, že existují i specializované televizní programy, které se na dětské pořady zaměřují. Česká televize v roce 2013 spustila program „:Děčko“, který vysílá pořady pro děti od 4 do 12 let, a to v čase od 6:00 do 20:00 hodin. Jde momentálně o nejsledovanější dětskou televizní stanici v Evropě. Program *Děčka* začíná ve všední dny *Raníčkem* a dětskými seriály. Dopoledne jsou vysílány pořady pro menší děti, odpoledne pořady a magazíny střídavě pro mladší a starší děti, včetně pásmových magazínů *Kouzelná školka* a *Planeta Yó*. Vysílání vrcholí *Zprávičkami* a *Večerníčkem* a uzavírají jej seriály a čtení. Pořady určené starším dětem se uvádí symbolem 8+, jedná se pouze o vstřícné gesto rodičům, aby věděli, které pořady pro jejich dítě nejsou vhodné. Uvedeme si některé dětské pořady, které jsou aktuálně dostupné všem, tedy pořady, které jsou vysílány na programech, provozovaných na DTV (Česká televize, 2015).

- **Kouzelná školka** – pořad vysílaný od roku 1999 s účelem navázat kontakt s dětmi, seznamovat je postupně s okolním světem a se základy slušného chování. Mimo samotné dialogy dětí s moderátorem je pořad doplněn o pohádky, kdy minimálně jedna z nich je vždy české režie. Během vysílání se v kouzelné školce vystřídalo mnoho moderátorů. Aktuálně mají pořad na starosti Michal Nesvadba, Magdalena Reifová a Jitka Molavcová. Tradičním prvkem kouzelné školky je žlutý skřítek František. Momentálně je pořad vysílán na programu „:D“. (CSFD, 2015)
- **Kostičky** – pořad pro děti, který si svou premiéru odbyl v roce 1994. Jde o hravou televizní encyklopedii pro děti, která pomocí písniček, her a říkadél provází děti světem dospělých. Předávají informace o okolním světě, řemeslech či etiketě. Hlavní postavou Kostiček je klaun Kostkáč, kterého ztvárnil René Krupanský. Stejně jako Kouzelná školka je pořad Kostičky aktuálně vysílán na programu „:D“. (CSFD, 2015)
- **Pan Tau** – jeden z nejstarších seriálů z koprodukce Oty Hofmana se začal vysílat roku 1969. Ústřední postavou je zde Pan Tau – charismatický kouzelník s charakteristickou černou buřinkou, deštníkem a bílou květinou v klopě. Děti jsou

v seriálu provázeny různými příběhy, které mají podporovat jejich fantazii, tvořivost a zároveň nepodceňovat jejich inteligenci. (Osobnosti.cz, 2015)

- **Pat a Mat** – seriál vznikl v roce 1976, Lubomírem Benešem. Momentálně je vytvořeno studio Patmat s. r. o., které produkuje Benešův syn Lubomír Beneš, a díky němu můžeme v televizních obrazovkách vidět nové díly tohoto komediálního pořadu. Hlavní ideou příběhů je manuální nezručnost obou protagonistů. Důležitá není jen legrace, ale i optimistický postoj Pata a Mata, kteří jsou vždy se svým řešením spokojeni. (PAT A MAT, 2015)
- **Bob a bobek** – český kreslený večerníček, který byl režírován Václavem Bedřichem a poprvé natáčen v roce 1978. Bob a Bobek jsou dva králíci, žijící v kouzelnickém klobouku. Bob je chytřejší, větší a často zaujímá pozici rodiče. Naopak Bobek je bláznivý, menší, ale šikovnější a nápaditý, proto bývá v roli dítěte. Oba mají originální nápady, s kterými se ale často dostanou do potíží. Postavy ctí dobré mravy, ale pořad není moralizující, jelikož králíci dělají také neplechu a mají i záporné vlastnosti. (BOB A BOBEK, 2015)

Zmíněné pohádky můžeme považovat za naučné, rozumné a se smysluplným dějem, tedy vhodné pro děti předškolního věku. Ve většině těchto pohádek se objevuje dobro a zlo, kdy dobro vždy vítězí nad zlem. Stanice ČT :D nabízí mnohem pestřejší program, pro detailnější rozbor však v této práci není prostor.

1.3.3. „Moderní“ pořady

S moderní dobou přichází na konci 20. století i pohádky ze zahraničí, které dle názoru autorky práce spíše prahnou po zisku z prodeje reklamních předmětů např. postaviček jednotlivých hrdinů. Tyto pohádky samozřejmě upoutávají pozornost dětí více. Objevuje se zde spousta superhrdinů, animovaných postaviček, počítačových efektů, zbraní, agrese, akčních scén, nezvyklých zvuků a především nových, pro děti zajímavých slov. Jako zástupce těchto pohádek můžeme jmenovat například seriál *Pokémon*, *Digimon* a *Transformers*. Čím dál tím větší popularitu si u malých dětí získávají také zahraniční animované seriály, jako například *Spongebob*, *The Simpsons*, *Oggy a škodící* nebo *Mickeyho Klubík*, které vysílají TV stanice *Prima Cool*, *Prima TV*, *Smíchov* atd. Pořady můžeme stručně popsat následovně:

- **Spongebob** – jedná se o americký animovaný seriál. Spongebob je žlutá, veselá a hravá mořská houba, která společně s kamarádem Patrikem (hvězdicí) pracuje

v restauraci pana Krabse jako kuchař. Pracuje zde také Sépiák, se kterým má Spongebob neustále nějaké rozepré. Spongebob bydlí v ananasovém domečku se svým šnekem Garym. Má kamarádku Sandy, veverku, která žije pod vodou ve skafandru. Nepřítelem Spongeboba je plankton, který chce získat recept na proslulé krabí "hambáče".

Autorka se domnívá, že děti si z tohoto pořadu nepřinesou žádné ponaučení, řeč v něm je rychlá a mnohdy nespisovná. Vyskytuje se zde také větší množství cizích slov. Děti pak výrazy zmíněné v pořadech užívají v běžné komunikaci i přesto, že nerozumí jejich významům. Tato pohádka nerozvíjí slovní zásobu v pozitivním slova smyslu.

- **The Simpsons** – jde o americký kultovní, animovaný TV seriál, vysílaný od roku 1987. Tento seriál, který popisuje každodenní život pětičlenné žluté rodiny Simpsonů. Hrdiny celého seriálu jsou postavy Homer a Marge, kteří ztvárňují manželský pár, jež má tři děti – Lisu, Barta a Maggie. Jednotlivé díly seriálu zobrazují situace, k nimž v rodině dochází v důsledku absolutní odlišnosti jednotlivých členů rodiny. Často dochází ke konfliktním situacím, ať už uvnitř rodiny nebo konfliktům mezi rodinou a zbytkem obyvatel Springfieldu, kde rodina žije. Díky vtipnosti a originalitě se tento seriál vysílá více než v 70 zemích. (SIMPSONOVI, 2015)

Z vlastní zkušenosti vím, že tento pořad často sledují i děti předškolního věku, přičemž je primárně určen především pro dospívající a dospělé diváky. Objevuje se v něm vulgarita, násilí či sexuální podtext. V reálném životě se pak děti snaží napodobit své oblíbené postavy, přičemž nemohou rozumět obsahu děje a racionálně uvažovat nad promítanou situací.

- **Oggy a škodíci** – animovaný TV seriál francouzského původu, který vyobrazuje konfliktní situace mezi kocourem Oggym a skupinkou švábu Joem, Markem a Dedem. Švábové se snaží maximálním způsobem Oggymu znepríjemnit život a tak dochází ke spoustě konfliktních situací, které jsou řešeny agresivním způsobem. Klidný život kocourovi narušuje i jeho bratranec Jack, jehož snahou je zničit šváby jednou pro vždy. (FDB, 2015)

V pohádce dochází ke komunikaci pouze za použití citoslovcí a zvukových efektů. Autorka se tedy domnívá, že na vývoj řeči nemůže mít seriál žádný pozitivní vliv,

a jelikož se během téměř celého děje vyskytuje agresivní chování postav, můžeme tento seriál označit za zcela nevhodný pro děti. Seriál navíc bývá vysílán v ranním televizním vysílání jako pohádka pro děti.

- **Mickeyho klubík** – americký animovaný poučný seriál, který má být směřován především ke vzdělávání dětí v předškolním věku. Děti se zde učí barvy, tvary, hodiny a rozeznávat předměty denní potřeby. Mickey a jeho kamarádi Minnie, Goofy, Donald, Pluto a Daisy se snaží děti učit zábavnou formou v podání interakce postav se svými diváky.

Dle názoru autorky je pořad, ačkoliv se řadí mezi nejlepší v oblasti vzdělávání mezi uvedenými, z hlediska logopedie a vývoje řeči poměrně nevhodný. Dabing hlavních hrdinů je neobvykle zkreslený, rychlý a využívá nesmyslné kombinace slov jako například myška – věci, myško-ucho atp. Děj pořadu je přehlcený množstvím podnětů a ne vždy smysluplný.

I zde bylo možno vypsát daleko více pořadů, které jsou sledované dětmi předškolního věku, vybrala jsem ale pouze ty, které považuji za nejsledovanější.

2. Vývoj řeči u dětí předškolního věku

2.1. Předškolní věk

Dle definice Průchy a kol. (2013, s. 186) se za období předškolního věku považuje „vývojové období dítěte od dovršení třetího roku věku po vstup do školy, tzv. do dovršení šestého roku života“. Věk předškolní neoznačuje, že mají děti těsně před školou, ale tento pojem je chápán jako důležitá příprava na významné věci v budoucnu. V tomto období dochází u dítěte k vyspívání po všech stránkách, po stránce tělesné, pohybové, citové, intelektové i společenské. Dítě začíná být aktivní a většinu podnětů si opatří samo, dle svého vlastního zájmu. V tomto období se u dětí rozvíjí prosociální chování, mají rády pohádky, prostřednictvím nich se rozvíjí dětská fantazie. Dítě v tomto věku je velice sugestibilní a poměrně rychle si osvojuje hygienické, pracovní a společenské návyky. Je to nejvhodnější doba, kdy děti nejlépe přijímají všechny zvláštnosti a nápadnosti u druhých dětí. (Matějček, 2005)

Většina dětí navštěvuje mateřskou školu (dále jen MŠ) ve své spádové oblasti a přicházejí tam kolem 4. roku věku. Po 6 letech dítě nastupuje do základní školy, nedojde-li však k odkladu školní docházky, kvůli opožděnému vývoji dítěte. Ve školním roce 2015/2016 bylo podáno 11,3 % žádostí o odklad školní docházky z celkového počtu dětí, které splňují podmínky pro zápis do 1. třídy. U dětí s vadou řeči se toto procento zvyšuje. Celkem bylo podáno 322 žádostí o odklad školní docházky, což je 21% z celkového počtu dětí s vadami řeči (1 531). Podrobnější informace o odkladech a nástupech do prvních tříd uvádím v přílohách č. 6 v tabulce č. 1a, které vyvěsilo na svých webových stránkách Ministerstvo školství (2015).

Dle školského zákona č. 561/2004 zatím není docházka do MŠ povinná, nicméně v §34 je ukotveno přednostní právo přijetí do MŠ pro děti, které mají rok před nástupem do ZŠ. Vláda schválila novelu školského zákona, která zavádí od 1. září 2017 povinné vzdělávání v posledním roce předškolního vzdělávání, tj. pro děti ve věku 5 let či starší bezprostředně před tím, než mají zahájit plnění povinné školní docházky.

2.2. Vývoj řeči

Vývoj řeči, který odborně nazýváme ontogeneze řeči, je pravděpodobně nejdůležitější částí v lidském životě. Zároveň je tento proces také tím nejsložitějším. Dělíme jej do několika stádií, mezi nimiž nejsou pevné hranice a přechod mezi nimi by měl být plynulý. Kvůli odlišnému vývoji každého jedince je však nemožné stádia časově vymezit. Vývoj u každého z nás probíhá jiným způsobem a jinou rychlostí, což ovlivňuje také vývoji řeči.

Škodová, Jedlička a kolektiv (in Zajitzová, 2011) uvádějí, že ontogeneze je ovlivněna řadou faktorů, jako je úroveň motorických schopností, vnímání a vliv sociálního prostředí. Dalšími určujícími vlivy jsou psychický vývoj dítěte, jeho myšlení, stav centrální nervové soustavy, úroveň intelektových schopností a vrozené nadání pro jazyk.

Pokud vezmeme dle Průchy (2011) v úvahu psycholingvistické bádání, tak zde bereme v potaz stav, kdy počátek vývoje řeči nastává v prvních hodinách po narození dítěte. Avšak v prenatálním období¹ dochází k před-vývoji, kdy dítě vnímá matčin hlas, což můžeme, ve své podstatě chápat jako zárodek vnímání řeči a jejího vývoje.

2.2.1. Neverbální a verbální úroveň

Lechta (2011) rozlišuje u vývoje řeči preverbální a neverbální úroveň řeči. U neverbální komunikace jde o úroveň řeči, která je dominantní do vyslovení prvních slov – tedy asi do jednoho roku dítěte. Obvykle se neverbální úroveň popisovala jako jakési přípravné stádium nebo předstupeň. V současnosti je na vývoj neverbální komunikace² kladen daleko větší důraz. Hranici mezi neverbální a předverbální úrovní je téměř nemožné přesně vymezit. Lechta (2011) tyto dva pojmy rozlišuje následovně: před-verbální komunikace je vázána na zvukový projev dítěte a neverbální projevy zahrnují jak zvukové, tak i nezvukové projevy. Neverbální úroveň tedy nemusí být úzce spjata s mluvenou řečí, kdežto předverbální ano. Dále je nutné podotknout, že neverbální komunikace nás provází celý život, zatímco předverbální komunikace je v pozdějším období vystřídána komunikací verbální.

Jak už jsme zmínili, je důležité věnovat pozornost i vývoji neverbální komunikace a to zejména v případech, kdy nám komunikace vstupuje do popředí při různých

¹ Prenatální období – jde o vývoj plodu v době těhotenství matky, které trvá přibližně 9 měsíců.

² Neverbální komunikace – jsou to neslovní prostředky komunikace, patří sem např. gesta, postoj těla, pohled očí, tón hlasu, mimika, pohyby těla a hlavy (Klenková a kol., 2012, s. 21).

symptomatických poruchách řeči. Jako příklad si můžeme uvést děti neslyšící nebo děti po prodělané mozkové obrně, kdy právě neverbální komunikace jako je např. znakový jazyk nebo jiné formy AAK³ jsou pro ně přirozeným a dominantním komunikačním kanálem.

Ve verbální úrovni si pak dítě osvojuje jednotlivé roviny mateřského jazyka, kterými se zabýváme v podkapitole 2.2.4. K rozvoji této úrovně dochází v průběhu celého života.

2.2.2. Principy vývoje řeči

Než si vypíšeme klasifikaci etap vývoje řeči je na místě nejdříve vymezit principy vývoje řeči.

Owens (in Kapalková, 2009; Klenková a kol., 2012) uvádí tyto principy:

- *Vývoj řeči je předvídatelný* - v průběhu vývoje řeči dítě postupně prochází všemi etapami, které na sebe chronologicky navazují. Některé etapy se mohou objevit později, vývoj však probíhá s předvídatelnou posloupností.
- *Vývoj řeči je stadiální* - probíhá v určitých stádiích, ve kterých mohou být sledovány výraznější změny ve schopnostech, nebo může přechod na další stádium probíhat vnitřně.
- *Děti s intaktním vývojem řeči dosahují jednotlivé vývojové etapy přibližně ve stejném věkovém období.*
- *Jsou přítomny individuální rozdíly v procesu ontogeneze řeči.*
- *Předpokladem vývoje řeči je vývojová zralost dítěte* - dítě musí dosáhnout určité úrovně v rozumových schopnostech, motorice i v sociálně-emocionální oblasti, aby pokročilo k dalšímu stádiu vývoje řeči.

2.2.3. Klasifikace etap vývoje řeči

Existuje mnoho klasifikací stádií vývoje řeči, které se dělí podle různých kritérií. Mezi nejznámější patří např. klasifikace podle Lechty, Průchy a Sováka. Popíšeme klasifikaci dle Kapalkové, která dělí základní ontogenezi řeči dle chronologického vymezení podle jednotlivých měsíců. Text doplním o poznatky z dalších publikací, především Lechty (2011).

³ AAK – augmentativní a alternativní komunikace neboli náhradní a podpůrné způsoby komunikace, které mají za úkol minimalizovat možnost vzniku komunikačního deficitu a vytvořit nový podpůrný či náhradní komunikační kanál (Bendová, 2011, s. 103).

Kapalková (in Vitásková, 2013) definuje tyto stádia vývoje řeči:

- 1. Období 0 – 8 měsíců** – dle Lechty (in Kapalková, 2009) se jedná o období pragmatizace, kdy se dítě vyjadřuje především neverbálně, využívá zrakový kontakt a začíná postupně chápat význam komunikace. Thorová (2015) uvádí, že mezi 2. a 4. měsícem věku se vyskytuje spontánní vokalizace, kterou nazýváme broukáním. Dítě také dokáže poslouchat a reagovat na osobu, která na dítě vokalizuje. Mezi 4. a 6. měsícem začíná dítě produkovat souhlásky a první slabiky jako „ba, da, ma“. Dítě experimentuje se zvuky a se svými mluvidly, projevuje se hlasitým smíchem. V 6 měsících se dítě dostává do období instinktivního (pudového) žvatlání. Dle Lechty (2011) okolo 6. – 8. měsíce dokáže dítě daleko častěji sedět, což plyne ke snazšímu vydávání zvuků. Dochází k napodobování okolních zvuků a snaze dítěte imitovat. Objevuje se otáčení hlavy za zaslechnutými zvuky a je zde typická snaha odezíráni ze rtů. Dítě začíná rozeznávat osoby a komunikuje se svými nejbližšími.
- 2. Období 8 – 12 měsíců** – zde se již objevují první pokusy o vlastní produkci řeči a dítě se svým chováním snaží ovlivnit okolí. Začíná zapojovat gesta, která souvisejí především s ukazováním a podáváním předmětů. Dle Lechty (2011) dítě v období kolem 8. – 10. měsíce poznává své jméno, dokáže na něj zareagovat. Umí ukazovat a identifikovat asi pět základních předmětů a osob. Experimentuje se zvuky a zdokonaluje se v imitaci. Komunikuje především pomocí gest. Období kolem 10. – 12. měsíce, které Lechta (2011) považuje za poslední fázi před-verbální úrovně, dítě je schopno porozumění řeči a reagovat gesty. Dokáže zachytit některé pokyny jako „Pojď sem!“ nebo „Nedělej to!“. Dokáže pozdravit pomocí „pá-pá“, zvládá artikulaci samohlásek a některých souhlásek či slabik. Reaguje na pokárání, objevují se postupně první slova a začíná aktivně využívat řeč.
- 3. Období 12 – 18 měsíců** – objevují se první skutečná slova spojená s konkrétním významem. Nejvíce používá slova s emočním nábojem, slova věcí, které vidí, se kterými manipuluje. V publikaci Kutálkové (2010) se můžeme dočíst, že první slovo se u dítěte objeví kolem prvního roku, což je velice individuální. Chlapci začínají často mluvit později než dívky. Nejčastěji jsou to citoslovce nebo slova zvukomalebná. Již jsou položeny základy mateřského jazyka, melodie, mimiky, gestikulace a základy používání

hlasu. V tomto období je čas na první knížky a můžeme se dítěte zeptat, co vidí na obrázku. Větu zastupují pouze jednoslovné označení a my podle melodie a gest můžeme rozeznat, co dítě sděluje.

4. **Období 18 – 24 měsíců** – dítě produkuje dvouslovné věty, aktivně ovládá minimálně 50 slov. Dítě začíná chápat existenci předmětu jako takového a domáhá se věci, i když ji nevidí. Zvyšuje se produkce slov s rozmanitějšími hláskami a rozvíjí se morfologická rovina. Dle Lechty (2011) pomocí řeči dítě poznává okolí a využívá řeč jako činnost. Začíná tvořit první otázky jako „Kdo?“ nebo „Co?“. Přestává užívat dětských pojmenování a snaží se o srozumitelnější popis. Projevuje se schopnost tvorby dvojslovných vět a poznávání čísel. K popisu vlastního těla využívá panenky nebo plyšové hračky.
5. **Období 24 – 36 měsíců** – u dítěte se zdokonaluje vyprávění, začíná chápat vztah s minulostí, produkuje víceslovné věty, začíná používat předložky a zkvalitňuje se porozumění řeči. Od 30. měsíce začíná využívat také spojek a produkuje souvětí. Dle Lechty (2011) v období kolem 2 – 2,5 let slovní zásoba vzroste na 200 – 400 slov a dítě začíná využívat některé gramatické prvky jako je třeba skloňování a ohebnost slov. Dochází k osvojení využití sloves, přídavných a podstatných jmen. Dítě začíná vnímat rozdíly mezi dvojicemi písmen jako B a P, tedy mezi nosovými a orálními hláskami. V období kolem 2,5 – 3 let o sobě dítě hovoří ve třetí osobě i přes fakt, že zná své jméno. Při nepovedených pokusech o verbální komunikaci může docházet k frustraci a znechucení. Nedokáže akceptovat gramatické výjimky rodného jazyka a tvoří vše dle jednoho vzoru. Dokáže rozeznávat časové pojmy a postupně dochází k pochopení otázek „Kdo?“, „Co?“ a „Proč?“. Začíná chápat smysl komunikace. Kutálková (2010) doplňuje, že pokud se do 3 let věku dítěte řeč nerozvíjí, slovní zásoba se nerozšiřuje nebo dítě nejeví zájem o mluvní kontakt, je třeba ověřit, zda-li se nejedná o tzv. fyziologickou nemluvnost, tedy prodloužené období nebo zda má nedostatečný rozvoj řeči jinou příčinu. Mezi dětmi jsou značné rozdíly, jak ve slovní zásobě, tak ve schopnosti správné výslovnosti.
6. **Období 3 – 6 let** – zde je u dětí velice rozvíjeno především vyprávění. Postupně se projevuje a uplatňuje jazykový cit, tzv. dítě hovoří gramaticky a syntakticky správně. Dítě by mělo být schopno sluchové analýzy a syntézy

řeči, identifikace první hlásky ve slově a základních fonologických distinktivních (rozlišovacích) rysů. Dále je v tomto období důležitá akustická verbální paměť a adekvátní motoricko – kinestetická kontrola řeči. Toto období můžeme více rozčlenit dle Lechty (2011), kdy v období kolem 3 – 3,5 let si dítě pamatuje jména svých sourozenců nebo nejlepších kamarádů. Jeho slovní zásoba čítá asi 1000 slov a přechází k obecnějším pojmům. Přichází období, kdy dítě začíná slabikovat a je zde zvýšené riziko koktavosti. Mluvíme o období tzv. druhého věku otázek „Proč?“. Období kolem 3,5 – 4 let se dítě učí tvořit protiklady jako například malý – velký. Umí z paměti reprodukovat krátké básničky a z gramatického hlediska se již začíná blížit normě. Dochází k první tvorbě jednoduchých souvětí. V období kolem 4 – 5 let nadále dochází k nedostatkům ve výslovnosti, ale dítě přesněji identifikuje barvy, jeho slovní zásoba roste až na 2000 slov, nahrazuje ukazovací zájmena pravými jmény a projevy již obsahují všechny slovní druhy. Období kolem 5 – 6 let je dítě schopno vyprodukovat dlouhé věty a pokouší se spočítat předměty okolo sebe. Správně vysvětluje, k čemu běžné předměty využíváme a jak je máme použít. Pozorujeme schopnost reprodukce kratších příběhů a evidentní ústup fyziologické patlavosti. Na konci tohoto období dítě ovládá až 3000 slov a umí tvořit i různé pojmy. Dokáže realizovat příkazy a postupně se zdokonaluje a dokončuje proces fonemické diferenciaci. Kutálková (2010) upozorňuje, že pokud dítě po 5. roce věku používá hlásky vadné, je potřeba vyhledat logopedickou péči, aby nastoupilo dítě do školy pokud možno se správnou výslovností.

- 7. Období 6 – 10 let** – dítě si osvojuje slovní zásobu a grafickou podobu jazyka. Dochází k prohloubení pochopení významu komunikace a dítě si jazyk začíná osvojovat cíleně.

2.2.4. Jazykové roviny v ontogenezi řeči

Dvořák (in Klenková a kol., 2012) definuje jazykovou rovinu jako „*určitý dílčí systém jazyka charakterizovaný specifickými základními jednotkami*“. Jazykové roviny jsou nezastupitelným prostředkem při vývoji řeči.

Rozlišujeme 4 roviny jazyka: foneticko-fonologickou, lexikálně-sémantickou, morfológicko-syntaktickou a pragmatickou. Všechny zmíněné roviny se v jednotlivých etapách vývoje řeči navzájem propojují a probíhají současně (Lechta, 2011).

- **Foneticko-fonologická rovina**

Fonetika – jedná se o vědní obor, který se zabývá zvukovou stránkou lidské řeči, tvořením hlásek, jejich vnímáním sluchem, spojováním hlásek v hláskové řady a jejich změnami během promluvy. Sleduje úpravu řeči modulačními faktory jako je melodie řeči, přízvuk, tempo, pauzy a barva hlasu (Lechta, 2011). Mlčáková (2011, s. 417) uvádí, že „podle Dvořáka (2007) je fonetika je přírodní věda na pomezí fyziologie a fyziky (akustiky), zkoumá hlásky, třídí je a klasifikuje, sleduje modulaci řeči pomocí síly, tempa, výšky a barvy hlasu. Přestože výsledky fonemického výzkumu jsou využívány v lingvistice (zejména ve fonologii, nepatří podle Dvořáka (2007) fonetika mezi lingvistické disciplíny.“

Fonologie – spadá pod lingvistické obory, jedná se o nauku o funkci hlásek. Tzv. sleduje hlásky neboli fonémy, které mají rozlišovací funkci, zajímá se o rozlišující neboli distinktivní rysy hlásek, což je vlastnost hlásky, kdy se hláska liší od jiné, a tím dochází k rozlišení významu slov. Přidáním, vynecháním, nahrazením nebo přemístěním fonému se mění význam slova. Ve zvukové stránce řeči se můžeme dozvědět více o klientově artikulaci, respiraci a rezonanci. Můžeme tak sledovat, jestli klient dýchá nosem či ústy a zda dýchá se slabým výdechovým proudem. Vnímáme změny kvality hlasu, může být chraptivý, zastřený nebo dokonce tvořen s nadměrnou námahou. Nápadné se nám mohou zdát změny v intenzitě hlasu, kdy může hlas přecházet do šepotu nebo docházet k tremoru hlasivek (Mlčáková, 2011).

Kutálková (2010) uvádí, že foneticko-fonologická rovina jazyka zahrnuje jak výslovnost, tak zvukovou stránku řeči a souhrnně ji může označit za vývoj artikulace.

Dle Klenkové a kol. (2012) je obecně známo, že dítě nejdříve vytváří hlásky artikulačně lehčí a až poté přechází k hláskám, vyžadující větší námahu, tedy k fyziologicky náročnějším. Nejlehčí je pro děti výslovnost samohlásek, nejprve vokálu „A“, jelikož lze nejlépe napodobit a nejpozději se upevňuje „I“. Po fixaci všech vokálů nastává upevňování dvojhlásek neboli diftongů a poté souhlásek (konstant), u kterých je upevňování poněkud delší. Dle Lechty (in Klenková a kol., 2012) se jako první objevují závěrové souhlásky (konstanty), a to: *p, b, m, t, d, n, t', d', ň, k, g*, po nich nastupují souhlásky jednoduché úžinové – *f, v, h, h, ch, s, z, š, ž* a jako poslední, které se dotváří okolo nástupu do 1. třídy základní školy jsou hlásky *c, č, dz, dž, l, r, ř*. Zajitzová (2011) uvádí, že vývoj všech artikulačních celků se ukončuje mezi 5. a 7. rokem. V případě nesprávné výslovnosti se přistupuje k logopedické péči v 5. roku věku dítěte.

Bendová (2011) uvádí, že při vstupu dítěte do školy by již měla být tato rovina jazyka zcela vyzrálá. Především v oblasti fonemické diferenciaci hlásek, zejména sykavek, znělých a neznělých souhlásek, krátkých a dlouhých samohlásek a také mezi slabikami *di-ti-ni* a *dy-ty-ny*. Z hlediska čtení a psaní je důležité dosažení určitého stupně sluchové syntézy a analýzy. Dále ke školní výkonnosti přispívá určitá kvalita sluchové paměti a schopnosti vnímání a reprodukce rytmu. Na počátku školní docházky by se již neměly vyskytovat obtíže v artikulaci a nesprávné výslovnosti.

- **Lexikálně – sémantická rovina**

Lexikální jazyková rovina se vztahuje k aktivní i pasivní slovní zásobě člověka. Aktivní slovní zásoba se užívá v promluvě, kdežto u pasivní zásoby jde o stav, kdy máme slovo zařazeno v naší paměti, víme, co znamená, ale neužíváme ho v mluvených ani psaných projevech. S lexikální souvisí sémantická slovní rovina, která představuje nauku o významu slov, tedy používání adekvátních slov ve větě a smyslu slov. Slovní zásoba se vyvíjí celý život a je závislá na četbě, sociokulturním prostředí a vzdělávání jedince (Mlčáková, 2011).

Dle Klenkové a kol. (2012) je možné pasivní slovní zásobu pozorovat už v 10 měsících života. Deficity v této rovině se dle Bendové (2011) projevují například sníženou kvalitou verbální pohotovosti, obratnosti, nejistotou při formulaci vět, použitím obsahově správných slov, mohou se také objevovat potíže v porozumění řeči, chápání textu, výkladu a zadaného úkolu.

- **Morfologicko – syntaktická rovina**

Dle Klenkové a kol. (2012) zahrnuje tato rovina „*uplatňování gramatických pravidel v mluvním projevu, používání slovních druhů, gramatickou správnost slov, vět, slovosledu, rodu, čísla, pádu atd.*“. Osvojování gramatické roviny je úzce spojeno s lexikální rovinou. Pokud dítě do 4. roku dělá gramaticky nesprávné věty, hovoříme o tzv. fyziologickém dysgramatismu. Po 4. roce by měla být řeč gramaticky správná.

- **Pragmatická rovina**

Mlčáková (2011) uvádí, že se jedná o přímé uplatnění komunikačních schopností a osvojených řečových dovedností v běžném každodenním životě v komunikaci s okolím jedince. Dle Lechty (in Klenková a kol., 2012) je tato rovina zaměřena na samostatnost jedince při komunikačním záměru. Klenková a kol. (2012) definují tuto rovinu jako

„oblast jazykových schopností, která v sobě zahrnuje správné užívání jazyka v rámci společenského kontextu.“ Dochází k propojení toho, co chce jedinec sdělit s tím, jak komunikaci co nejvhodněji realizovat a také s uvědoměním, kdy je ten správný okamžik.

Klenková a kol. (2012) řadí mezi aspekty pragmatické roviny:

- schopnost jedince aktivně se účastnit konverzace při zachování pravidel dialogu,
- schopnost vystihnout a přiměřeně reagovat na nonverbální projev,
- schopnost udržovat téma rozhovoru,
- schopnost aktivně používat nonverbální komunikaci v závislosti na komunikační situaci,
- schopnost užívat adekvátní komunikační styly a způsoby chování vůči různým komunikačním partnerům.

U dítěte, které má problém v této oblasti, může docházet k narušení sociálních vztahů. Dítě může být podceňováno okolím, čímž se omezuje jeho možnost k sebevyjádření. Může trpět pocitem ukřivděnosti, méněcennosti a izolovat se od okolí, což v mnoha případech vede až k afektivním záchvatům a agresivnímu chování (Bendová, 2011).

2.2.5. Narušení komunikační schopnosti

Lechta (in Zajitzová, 2011) uvádí, že pokud dojde k narušení některé z rovin jazyka, jedná se o narušení komunikační schopnosti, které může být přechodné, či trvalé. Je zde možnost narušení expresivní nebo receptivní složky řeči a jedná se o vrozenou či získanou poruchu. Důležitá je včasná diagnostika a intervence s dítětem. Zajitzová (2011) napsala, že se může jednat „o narušený vývoj řeči (opožděný vývoj řeči, vývojová dysfázie), afázii, mutismus, narušení článkování řeči (dyslalie, dysartrie), narušení zvuku řeči (rinolalie, palatolalie), narušení plynulosti řeči (kockavost, breptavost), poruchu hlasu, případně se projevuje kombinováním vad a poruch řeči.“

(Vitásková, 2013) uvádí, že kolem 3. roku věku dítěte nastává období fyziologických obtíží, kdy se nejedná o patologii řeči. Jedná se o 3 typické projevy, dle Kerekrétiové (in Vitásková, 2013):

- **Fyziologická patlavost** – dítě má obtíže při vyslovování obtížnějších hlásek a nahrazuje je jednoduššími

- **Fyziologický dysgramatismus** – dítě má obtíže při vyslovování obtížných hlásek a dochází k mírné deformaci slov, vynechávání hlásek a k nahrazování jednoduššími
- **Fyziologická iterace** – jde o tzv. fyziologické opakování, ale nejedná se o koktavost

3. Vliv médií na vývoj dítěte

Děti již od svého raného věku tráví před televizní (dále jen TV) obrazovkou a dalšími elektronickými médii, jako je především internet, příliš mnoho času. Mnozí odborníci (Spitzer, 2014; Dostal, 2004; Mihál, 2002) se domnívají, že média mají velký vliv na poznávací, sociální i behaviorální rozvoj dítěte, který se však odvíjí podle informovanosti a postojů rodičů k médiím. Vliv můžeme sledovat pozitivní, ale i negativní, který je dle názoru autorky, častější. Protože právě informovanost mezi rodiči a možná i některými vzdělávacími institucemi o vlivu nesprávného používání a přílišného sledování TV je nízká.

3.1. Negativní vliv sledování TV

Čas, který dítě tráví sledováním TV, jde na úkor kreativních činností, zapojení se do aktivit a sociálního prostředí, které jsou pro děti předškolního věku nejdůležitější. Pediatr (Mihál, 2012) napsal: *„Média mohou ovlivnit i rozvoj řeči, schopnost pozornosti (porucha pozornosti doprovázená hyperaktivitou), kvalitu spánku a koncentraci dítěte ve škole. Mnoho času stráveného před obrazovkou má rovněž souvislost s narůstající agresivitou a s velkou mírou se podílí i na pandemii obezity.“*

Spitzer (2014) ve své publikaci sděluje, že pokud TV běží celodenně jako kulisa, může dětem předškolního věku způsobit problémy se soustředěností, především při jejich hře. Televize je může rušit v takové míře, že může poškodit jejich vývoj. V USA byl proveden výzkum na speciální 24 hodinové programy s názvem „*Baby Einstein*“ pro kojence a batolata, které měly mít významný pozitivní vliv na vývoj řeči a celkový duševní vývoj dítěte. Závěr výzkumu však zněl, že tyto programy nemají pozitivní vliv, naopak spíše dětem škodí a to tak, že u dětí zaostávala slovní zásoba a vývoj řeči se opožďoval. K pozitivnímu účinku při vývoji dětské řeči došli při zhodnocení pravidelného čtení dětem. Dlouhodobé sledování TV může snížit schopnost učit se, způsobit problémy s pozorností a koncentrovaností, což může mít, dle názoru autorky, za následek problémy s přizpůsobením se na 1. stupni základních škol.

Mihál (2012) uvádí, že dle americké pediatrické akademie by děti neměly sledovat TV do 2 let věku, kdy se mozek prudce vyvíjí, tzn. dítě ještě nemá vyvinuté poznávací procesy, nemá dostatek rozumových schopností, aby program v TV porozumělo. Rušivé

vlivy potom mohou mít negativní dopad na vývoj dítěte. V tomto období je pro správný vývoj dítěte významná především hra, sociální dynamika a pouto mezi dítětem a matkou.

Marie Winnová (in Mander, 2000) v roce 1977 vydala knihu *The Plug-In Drug*, ve které tvrdila, že sledování TV je pro děti návykové, mění děti na pasivní a nekomunikativní. Děti si neumějí hrát a nakládat se svým volným časem, nejsou příliš kreativní a nedokážou řešit každodenní problémy. Zmínila se také o negativním vlivu televize na rodinný život, kde komunikace a sdělení citů mezi rodinnými příslušníky závisí na zkušenosti z TV, čímž může docházet k jejich odcizení. Dle Heluse (2009, s. 79) „Dochází k redukci řeči na odposlouchané, primitivní dialogové obraty, s potlačením způsobilosti hovořit rozvinutě, vyprávět, s úctou a zájmem naslouchat vyprávění a názorům druhého, argumentovat a také argumenty druhého brát vážně.“

Dostal (2004) uvádí, že v polovině 70. let se vyskytovala 4 % poruch řeči u dětí předškolního věku. V 2. polovině 90. let stoupl procento výskytu na neuvěřitelných 25 %. Z toho polovina dětí s lehkou, čtvrtina se středně těžkou a zbytek s těžkou poruchou. Počet dětí s poruchou porozumění řeči se zvyšuje. Mnoho odborníků se domnívá, že příčinou je narůstající mlčení mezi rodiči a dětmi. Od sledování TV dětmi bylo původně očekáváno, že se naučí kultivovanou řeč školených herců. Autorka se domnívá, že opak je pravdou, mnoho pořadů pro děti je často moderováno lidmi, kteří sami mají vadu řeči nebo mluví vzhledem k věku diváků příliš rychle.

Dle názoru autorky bere mnoho rodičů sledování TV u jejich dětí jako bezpečnou aktivitu, u které dítě nehybně sedí, sleduje obrazovku a ještě se u toho dobře baví. Rodiče si tedy bez starostí mohou dělat domácí práce či řešit jiné povinnosti. Jsou však málo informovaní o těchto již zmíněných negativních vlivech, které jsou pro dítě ohrožující. Dítě vidí jen slet světelných bodů, nejedná se ani tak o obrazy, jako o světelné záření obrazovky, které dítě ovlivňuje v tom, že ho dostává do jakéhosi „transu“. Mnohokrát se zcela jistě i nám stalo, že při sledování TV na nás někdo mluví a my jej „neslyšíme“, tzv. nevnímáme, a to často ani nevíme, co se v ní odehrávalo.

Dostal (2014) uvádí, že české dítě tráví před obrazovkou cca 25 hodin týdně, což je v průměru více než 3,5 hodiny denně. Novější statistiky (Česká televize, 2016) ukazují, že k roku 2014 u dětí od 4 do 12 let věku doba sledovanosti činí 2 hodiny a 7 minut. Celý graf můžeme shlédnout v příloze č. 6, grafu č. 2a. Je však otázkou, zda za snížením doby u TV nestojí doba trávená u počítače. Dle výzkumu ATO-Mediaresearch (2011) vlastnilo 15 % dětí 4 až 6 letých PC s připojením k internetu

ve svém vlastním pokoji, což je pro autorku nemile překvapující (viz graf č. 3a, v příloze č. 6).

Za předpokladu, že dítě dokáže vnímat a aktivně udržet pozornost cca 15 min je vhodné, aby se do obrazovky „bezmyšlenkovitě“ dívalo? A jak takový proces sledování TV probíhá? Dochází k výraznému snížení šíře pupil, což je důkazem pro snížení mozkové aktivity. Jelikož je obrazovka v pořád stejné vzdálenosti, oči neakomodují (nezaostřuje) a okohybné svaly jsou bez pohybu. Tzn., že původní aktivita, kdy oči jakoby „ohmatávají“ objekty, se u televizní obrazovky stává zcela pasivní činností. Vyšetření aktivity mozku elektroencefalogramem také potvrdilo, že se při sledování obrazovky objevují alfa vlny, typické pro stav snění nebo hypnózy (Dostal, 2004). V okamžiku, kdy dojde k utlumení mozkové aktivity a tedy i k přerušení povědomí o světě kolem, prožíváme duševní obrazy z TV, které nejsou naše. Můžeme považovat nereálný svět z obrazovky za reálný a naopak svůj reálný život zcela neprožívat. (Mander, 2000)

Velmi typické je to dle autorčina názoru, především u seniorů, kteří prožívají sledované pořady tak reálně, že když potkají negativního herce ze seriálu, začnou padat nadávky a urážky. Jak potom takové seriály a pořady pro děti na ně musí působit? Dítě v předškolním věku neumí rozlišit realitu od fikce a to jak v TV, PC hrách, tak ve skutečnosti bez podrobnějšího vysvětlení děje od rodičů.

Prokázalo se také, že učení cestou sledování TV, tedy světelného záření několika sta tisíc malých bodů, kdy si obraz vytvoříme v mozku, je zpravidla nemožné. Výzkum mozku dokazuje, že sledování TV nejvíce působí právě na levou hemisféru, která obsahuje centra poznávacích, komunikativních a jazykových schopností. Emeryovi (in Mander, 2000) tvrdí, že dochází k jakémusi přivyknutí si na světelné působení obrazovky a zpomalení činnosti člověka. Poté dochází k tomu, že právě levá hemisféra se stává více pasivní a informace, které se dostávají prostřednictvím obrazovky, mozek nevstřebává. Důkazy svědčí také o tom, že ničí divákovu aktivitu, snižuje stav bdění a tím celkový stav pozornosti, který je důležitý při reakci na konkrétní podněty. Pravá hemisféra, která zpracovává subjektivnější procesy jako je fantazie, představy, intuice sice přijímá obrazy a je plně aktivní, ale právě kvůli nespolupráci s levou hemisférou je těžké si vybavit informaci a přemýšlet o ní. Proces lze srovnat s učením ve stavu spánku, kdy si nemůžeme vybavit sny. Informace se přemísťují přímo do paměti a nejsou přístupné vědomé analýze, chápání nebo myšlení. Tuto teorii by mohly prokázat nedávno zjištěné závěry z výzkumu, kdy si děti nepamatovaly obsah právě shlédnutého. Dostal (2000) uvádí, že v roce 1994

uveřejnil výsledky výzkumu zabývajícího se všeobecné vzdělanosti německý časopis *SPIEGEL*. Závěr byl takový, že znalosti byly tím nižší, čím vyšší byla doba strávená sledováním TV. Stejně výsledky to potvrzují i u dětí na jejich inteligenci, schopnostech ve škole, ve vyjadřování se a matematických dovednostech.

Sledování TV potlačuje představivost. Mozek automaticky nerozlišuje osobní vzpomínky od těch z obrazovky. TV je schopna vytlačit naši osobní představivost, kterou máme ze čtení knih nebo z vlastní fantazie a občas nás dokáže uvést do nejistoty při rozeznávání našich skutečných prožitků od přijatých zkušeností (Mander, 2000). Děti ztratily schopnost vytváření si vlastních vnitřních obrazů a představ. Fyziolog Prehn (in Dostal, 2004) se domnívá, že děti trpí úplnou ztrátou představivosti. Děti bez fantazie už nejsou dětmi, neví jak si hrát a bez TV se nudí. Vývoj fantazie souvisí s empatií v pozdějším věku, se schopností řešit nové a náhlé situace a s kreativitou jedince.

Dalším a asi nejrozebíranějším vlivem televize je působení na chování dítěte. Šed'ová (2007) se zmiňuje o tom, že bylo zkoumáno, zda televize ovlivní způsob jednání dětí i v případě prosociálního chování. Prokázalo se však, že vliv je velmi malý a hodně záleží na socioekonomickém statusu rodiny. Převzaté chování závisí především na tom, jaké pořady dítě sleduje. Pokud dítě může sledovat pořady, které chce a navíc bez dozoru rodičů, pak přebírá více agrese. Jde o logický důsledek, jelikož ve většině pořadů se setkáme s prosociálním chováním méně než s agresí. Důležitá je v tomto případě komunikace s dítětem, jak uvádí Lazzari (2013, s. 75) *„téměř v každé pohádce nebo dětském filmu najdete menší, či větší prvek agrese. Proto je lepší nenechat malé dítě sledovat pořad samostatně a raději mu vysvětlit, proč se jednotlivé scény dějí, co je dobré a co už ne“*.

Děti samy od sebe nedokáží rozeznat nástrahy médií. Od toho tu je mediální výchova, kterou Sloboda (2013) vymezuje jako užší termín, kde mluvíme o záměrném socializačním působení. V rámci rodinné mediální výchovy jde o působení rodičů, které vychází z pedagogických představ a potřeb. Nejde pouze o jednosměrné působení, je zde zahrnut i předpoklad vyjednávání ohledně pravidel, vzorců jednání a diskuze mezi rodičem a dítětem. Hoganová (in Šed'ová, 2007, s. 33) ji definuje mediální výchovu jako *„proces, směřující k tomu, aby se dítě stalo selektivním, poučeným a kritickým mediálním konzumentem“*. Nově je dostupný webový portál pro rodiče a odborníky *Děti a média* (2016), který slouží především k výměně odborných názorů. Zároveň se snaží pomoci

a informovat rodiče, kteří se o tuto problematiku zajímají a snaží se eliminovat riziko negativního vlivu médií na jejich děti.

3.2. Výzkum zabývající se vlivem sledování TV na vývoj řeči

Existuje mnoho výzkumů zabývajících se vlivem médií, převážně televizí na behaviorální a sociální vývoj dítěte. Ovšem výzkumů přímo souvisejících s řečí je poněkud méně.

V roce 2001 se vlivem TV na vývoj řeči v útlém dětství zabývali Šporcrová a Čoupek (2001), kteří předpokládali rozdíly v řeči u dětí do věku 3 let v závislosti na délce sledování TV. Podle tohoto kritéria byly děti rozděleny do 3 skupiny. 1. skupina dětí měla TV zapnutou velmi často, 2. skupina sledovala TV jen v určitých částech dne a 3. skupina sledovala TV pouze minimálně. Došli k závěru, že existuje souvislost mezi zmiňovanými kritérii. U dětí sledující TV velmi často dochází do 2 let věku k pomalejšímu nástupu prvního slova, u tříletých dětí se objevují častěji gramatické chyby a verbální projev je méně srozumitelný. Děti pohybující se v dosahu TV častěji ve větší míře gestikulují oproti dětem, které sledují TV méně často. Jako nejvyspělejší ve stupni řečového vývoje vyšla skupina dětí, která sledovala TV, ale jen v určité době. Po přečtení tohoto výzkumu autorka vyvodila závěr, že TV může mít i pozitivní vliv, pokud se televize použije jen občas, v předem stanovené době.

3.3. Výzkum vlivu sledování TV u dětí v zahraničí

Vědci (Pagani a kol., 2010) z Univerzity of Montreal ve svém výzkumu zjistili, že přílišné sledování TV zpomaluje u dětí v raném věku vývoj v oblasti verbálních, matematických, sociálních i pohybových dovedností a snižuje se školní angažovanost. Také to, že s nárůstem sledovanosti televize se zvyšuje riziko, kdy se děti mohou stát obětí šikany ze strany spolužáků.

Autoři upozorňují na fakt, že by děti neměly trávit u televize déle než 2 hodiny denně a rodiče by si měli uvědomit, že každá hodina navíc může zapříčinit mimořádně negativní vliv ve vývoji dítěte. S každou další hodinou strávenou sledováním televize se zvyšuje riziko, že se tato skutečnost projeví na vývoji dítěte. Poukazují také na to, že samotní rodiče posadí dítě k televizi, což pokládají za nejlepší řešení k získání času pro své vlastní aktivity.

Klíčovým obdobím z hlediska vývoje mozku a formování chování autoři považují batolecí věk. Nadměrné sledování televize způsobuje v budoucnu vytváření negativních návyků. Rodiče tuto skutečnost často podceňují nebo si ji vůbec neuvědomují.

Z výzkumu je patrné, že přílišné sledování televize vede u 7 % dětí ke zhoršení školních schopností, u 6 % dochází k poklesu matematických dovedností a 10 % dětí je šikanováno svými spolužáky. U 13 % se prokázal pokles fyzické kondice a 5 % dětí se dokonce potýká s nadváhou.

Metodika výzkumu se zabývala sběrem dat od rodičů dětí ve věku 29 a 53 měsíců a následně jejich pedagogů. Nejdříve se vyhodnocovala data sledování od rodičů a poté byly děti hodnoceny ve věku 4 let a 5 měsíců od svých pedagogů. Rodiče byli dotazováni na dobu pozorování televize (včetně DVD) v týdnu a o víkendu. Z těchto dat spočítali aritmetický průměr, který reprezentuje průměrnou dobu sledování během týdne.

Na tento výzkum autoři navázali v roce 2013, kdy použili jinou metodiku sběru dat a odlišnou věkovou kategorií. Data se sbírala od rodičů dětí v 2 letech a 5 měsících věku stejně jako v předchozím výzkumu a v 5 letech a 5 měsících, kdy samotní výzkumníci hodnotili děti v rámci svých testových metod. Testovali je v oblastech porozumění a slovní zásoby, matematických dovednostech, sociální adaptaci, emocionálním vývoji, v hrubé motorice s ohledem na temperament dítěte, jeho výchovu a funkčnost rodiny. Závěr výzkumu je totožný s výsledky z roku 2010 (Pagani a kol., 2013).

PRAKTICKÁ ČÁST

Naším cílem v praktické části bude ověřit hypotézu, zda má časté sledování televize vliv na vývoj řeči u dětí. Ke splnění hlavního cíle využijeme cílů dílčích, kdy zformulujeme jednotlivé hypotézy a ty buďto budeme nebo nebudeme moci zamítnout. Dále vyhodnotíme jednotlivé výsledky otázek pomocí grafů a ty následně popíšeme a objasníme souvislosti mezi otázkami a výsledky.

4. Výzkumné šetření sledování TV u dětí

Ve výzkumném šetření jsme se zaměřili na cílovou skupinu rodičů nebo osob vychovávajících dítě předškolního věku. Nejčastěji dítě navštěvující MŠ, kde se věk dětí pohybuje mezi 2,5 až 7 lety. Jako metodu pro sběr dat jsme zvolili dotazník, který si můžeme prohlédnout níže v příloze. Dotazník považujeme za nejrychlejší a nejreálnější sběr informací tohoto „typu“. Nejdříve chtěla autorka použít rozhovor s dětmi, ale děti dle jejího názoru nemají takový přehled o reálném čase, aby mohly posoudit například dobu strávenou u televize. Nejdříve jsme dali do oběhu 20 testových dotazníků spolu s kolonkou pro dodatky. Po tomto kroku jsme některé otázky vyřadili a naopak některé přidali nebo rozšířili. Pro sběr informací tedy používáme tištěné papírové dotazníky, které jsme distribuovali na vyplnění do 3 MŠ. Pro úplnou anonymitu, jsme vytvořili sběrné boxy pro odevzdání dotazníků. Abychom měli co nejvíce respondentů, využili jsme odměnu ve formě záložky do knížky a omalovánky pro děti při odevzdání vyplněného dotazníku. Pro více respondentů i z jiných krajů, také využíváme elektronickou formu, konkrétně jsme vytvořili elektronický dotazník, který je totožný s tištěným dotazníkem, prostřednictvím webu www.survio.cz. Dotazník jsme rozeslali do skupin na sociální síti *Facebook*, které jsou určeny pro rodiče dětí předškolního věku. Výzkumné šetření probíhalo v rozmezí listopadu 2015 až dubna 2016.

4.1. Metodologie výzkumného šetření

4.1.1. Dotazník pro rodiče

Dotazník má 25 otázek rozložených do následujících oblastí: **Základní údaje respondenta** – otázky č. 1 – 3 v příloze č. 1. Informace týkající se nejvyššího dosaženého vzdělání je pro nás podstatná pro další analýzu, ohledně zjištění názorů a postojů

respondenta na vliv TV na vývoj řeči. Autorka se domnívá, že názory a postoje budou ovlivněny dosaženým vzděláním.

Základní údaje o dítěti – otázky č. 4 – 8. Věk dítěte je velmi podstatný hlavně u doby sledovanosti TV a také u problémů v oblasti řeči. U menších dětí mezi 3 – 4 roky nemůžeme brát špatné vyslovování sykavek a hlásek L, R, Ř jako velký problém, jelikož tyto hlásky se považují v českém jazyce za nejtěžší a ustálí se většinou až těsně před nástupem do ZŠ. Zda má dítě sourozence, popřípadě jak starého, je pro nás podstatné kvůli rozboru otázky č. 18. Autorka se domnívá, že v případě, kdy se věk sourozenců příliš neliší (tzn. je mladší nebo o něco starší), tak je společné sledování TV téměř stejné jako sledování TV o samotě, protože dítě nemá zpětnou vazbu na obsah pořadu od dospělé nebo alespoň dospívající osoby. Ptáme se také, zda má dítě postižení, které by mohlo ovlivňovat poruchy řeči. Jaké konkrétní zařízení dítě navštěvuje, nás zajímá z důvodu následného porovnání délky sledovanosti televize. Abychom mohli porovnávat data, která se týkají sledovanosti TV, jsme děti za pomoci otázky na typ školského zařízení, které navštěvují, rozdělili na skupiny s logopedickou péčí a bez logopedické péče.

Dvojice otázek č. 9 – 10 se týká oblasti řeči. Snažili jsme se zde získat informace ohledně potíží v oblasti řeči u dětí a výskyt problémů řeči v rodině. Respondenti mohli zaškrtnout konkrétní problém dítěte, a v případě problémů s vyslovováním hlásek, mohli uvést, o které hlásky se jedná. Informace, zda-li se objevovaly poruchy v oblasti řeči v rodině, je pro nás důležitá, jelikož je dokázáno, že existuje nepřímá dědičnost. Tedy ne, že bychom zdědili špatné vyslovování např. hlásky „ř“ po rodičích, ale může jít například o dědičnost artikulační neobratnosti.

Postoje a přístupy rodiče dítěte v otázkách č. 11 - 19 nám dají větší přehled o tom, jaké postoje a přístupy rodiče k sledování TV zastávají. Na tento blok otázek navazuje dvojice č. 26 a 27, které se zajímají o to, zda rodiče vůbec přemýšlí o tom, jaký dopad má na jejich dítě sledování televize.

Poslední oblast otázek č. 20 – 25 se týká oblíbenosti pořadů, názory na tyto pořady a aktivity mimo sledování televize. Rodiče by měli vědět, že je důležité, s dítětem trávit čas u sledování televize z důvodu vysvětlení obsahu pořadu, aby dítě dokázalo správně zpracovat informace. Otázka o čtení před spaním je dodatečná, dítě se dle názoru autorky naučí nejlépe mluvit podle mluvního vzoru rodiče. U čtení pohádky také převažuje představivost a s ní spojená fantazie (ne jako u sledování TV). Dále se domnívá, že pohádku před spaním v dnešní době čte málo rodičů a raději svým dětem pouští televizi.

Celkem bylo rozdáno 100 tištěných dotazníků, z nichž bylo 53 vyplněno. Zároveň jsme dotazník propagovali v elektronické podobě, prostřednictvím internetového formuláře, který jsme následně rozeslali po sociální síti *Facebook* na skupinách určených pro rodiče dětí v předškolním věku, odkud jsme získali 105 vyplněných dotazníků.

Dotazník vyplnilo celkem 158 respondentů, z nichž bylo 8 vyřazeno kvůli nedostatkům v odpovědích. Do výzkumného šetření bylo zahrnuto 150 respondentů, kdy ne vždy všichni odpověděli na všechny zadané otázky. Uvedené nedostatky jsou v grafech zahrnuty do kategorie „*Neuvedeno*“.

4.1.2. Dotazník pro pedagogy MŠ a logopedy

Jelikož autorka této práce nemá dostatečnou praxi a zkušenosti v oboru, nemůže posoudit vývoj řeči u dětí z globálního hlediska. Proto se snažila získat informace od odborníků prostřednictvím dalšího dotazníku, který je určený pro osoby pracující s dětmi předškolního věku – pedagogy MŠ a logopedy. Dotazník měl za úkol zjistit názor osob z oboru, především s dlouholetou praxí a je k nahlédnutí v příloze č. 2. Opět jsme nejdříve distribuovali testové dotazníky, a poté je rozdali do MŠ a rozeslali na stránky sociální sítě *Facebook*, sdružující pedagogy MŠ a logopedy. Celkem jsme získali 58 vyplněných dotazníků.

V úvodu dotazníku – otázky č. 1 – 3 se ptáme na pohlaví, věk a nejvyšší dosažený titul respondentů, který nám může napovědět o odbornosti v oboru. Otázky č. 4 – 8 se týkají přímo práce s dětmi, zda provádí respondenti logopedickou intervenci a jestli mají k tomuto výkonu vystudovaný obor, či alespoň logopedický kurz. Jelikož mohl dotazník vyplňovat kdokoli, kdo pracuje s dětmi, ptáme se také na povolání a dále nás zajímá, kde respondent pracuje. Pro shrnutí tohoto okruhu otázek, autorka uznala za vhodné se zeptat na praxi v oboru, ta totiž může ovlivnit další úsek otázek (č. 9 – 11), které se zabývají názorem na vývoj řeči u dětí. Otázky č. 15, 17 a 18 se týkají postojů respondentů při práci s dětmi. Zda používají televizi jako prostředek k edukaci, jestli mají nějaké informace o jejím správném využívání a zda tyto informace předávají dál rodičům. Otázky č. 12, 13, 14 a 16 byly otázky otevřené. Zajímalo nás názor na to, co se respondentům líbí a co naopak nelíbí na pořadech pro děti. To nám poskytuje informace o vysílaných pořadech. Dále jsme žádali příklad názvů pohádek, které jsou z jejich hlediska zcela nevhodné a poslední otázka, zřejmě nejdůležitější, zda se někdy setkali s případem, kdy dítě mělo nějaké problémy řeči právě vlivem

sledování TV pořadů. Nechali jsme také prostor pro doplnění dalších přínosných informací k tématu.

4.2. Vyhodnocení dotazníků s doprovodnými komentáři

Grafy k jednotlivým otázkám z dotazníku určeného pro rodiče dětí, resp. pedagogy a logopedy jsou přiloženy v příloze č. 1 a příloze č. 2. Na uvedené grafy budu v této části bakalářské práce odkazovat.

4.2.1. Vyhodnocení dotazníků pro rodiče

V příloze č. 1 z grafu č. 1 vidíme, že v drtivé většině respondentů jsou zastoupeny matky dětí. Zbytek respondentů tvoří otcové (6), tety, sestry a sestřenice (6). V grafu č. 2 můžeme vidět, že největší zastoupení má věková kategorie 30 – 40 let (97), mezi mladší (20 – 40 let) je zařazeno 33 respondentů a starších 40 let je 17. Bohužel 2 respondenti otázku nezodpověděli. Graf č. 3 nám udává, že největší zastoupení mají respondenti s vysokoškolským vzděláním (75) a s maturitou (53). Méně už je respondentů s výučním listem (15) a základní školu měli pouze tři respondenti. U 4 respondentů nebylo vzdělání uvedeno.

Poměr mezi dívkami a chlapci znázorňuje graf č. 4. Celkově bylo 85 chlapců a 65 dívek. Věk dítěte jsme byli nuceni sjednotit do věkových skupin, které jsem popsala v kapitole č. 2.2.3, aby bylo možné vynést data do přehledného grafu. V grafu č. 5 tedy vidíme, že počet 5 – 6 letých (41) a 6 – 7 letých (42) se téměř neliší, o něco méně je dětí mezi 4 a 5 lety (38). Zbytek tvoří děti od 2,5 do 3 let (4), od 3 do 3,5 let (15) a 3,5 až 5 letých je 9. Jeden z respondentů na tuto otázku neodpověděl. Sourozence má dle grafu č. 6.1 82 % dětí (123), 18 % dětí sourozence nemá. Ve většině případů (105 ze 133 sourozenců celkem) jde o mladší nebo starší sourozence. Zbytek tvoří skupinu sourozenců v předškolním věku (28), tyto informace najdeme v grafu č. 6.2.

Další otázka je spjata s tím, kam byly dotazníky distribuovány a s ochotou rodičů vyplnit dotazník. Téměř polovina navštěvuje běžnou MŠ a nemají žádné problémy v oblasti řeči (72). Děti, které navštěvují logopeda, je 39. U 17 dětí se vyskytl problém v oblasti řeči, ale rodiče prozatím logopeda nevyhledávali. Děti z logopedické třídy nebo MŠ bylo 15. Rodiče 7 dětí zvolili úplně jinou možnost – například dítě nenavštěvovalo žádné školské zařízení. Pouze u 11 dětí se vyskytovalo postižení, zbytek dětí (139) postižení nemělo. Jak můžeme vidět na grafu č. 8, objevovalo se zrakové postižení.

V kategorii jiné byla nejčastěji uvedena dysartrie a opožděný vývoj řeči. V oblasti problémů řeči už tak jednoznačné výsledky nebyly. Celkem 47 respondentů uvedlo, že se žádné problémy u jejich dětí nevyskytují. Zbytek (102) dětí problémy v oblasti řeči má a v jednom dotazníku nebyla odpověď uvedena. V otázce č. 9 se o nejčastěji uváděný problém v řeči, jednalo o špatné vyslovování hlásek L, R, Ř a sykavek. Dále respondenti uváděli chybnou formulaci vět, malou slovní zásobu, poruchu porozumění a reprodukce, nemluvnost, breptavost nebo koktavost. Téměř zrcadlové jsou výsledky v grafu č. 10, kde 102 respondentů uvedlo, že se problémy v oblasti řeči v rodině nevyskytují. O zbytek se dělí skupiny ano (41) a netuším (7).

Poměrně logické je rozložení odpovědí v otázce, kdy děti sledují televizi. Nejpočetnější skupina dětí (53) sleduje televizi večer, kdy se rodiče vrací ze svých zaměstnání. Stav, kdy je televize spuštěná celý den jako kulisa, nastává v 37 případech. 21 respondentů si nevybralo z nabízených možností a uvedli své konkrétní odpovědi, které rozeberu ve vyhodnocení závěrů této kapitoly. Malé skupinky se pak dělí o odpovědi ráno a odpoledne (15), ráno a večer (10), nesledujeme TV (8) a 6 respondentů uvádí, že sledují TV výjimečně. Grafické znázornění si můžeme prohlédnout v grafu č. 11. V grafu č. 12 vidíme, že nejčastěji začínají děti sledovat TV od 1 roku (50) a 2 let věku (58). Do 1 roku věku nebo od tří let mají shodně 18 hlasů a zbytek (6) televizi nesledují vůbec. V grafu č. 13 uvádí 62 respondentů, že si děti během víkendu a prázdnin spíše hrají venku, než aby sledovaly TV. 32 respondentů naopak uvádí, že jejich dítě sleduje TV podstatně déle, 27 dětí si hraje spíše doma a 29 odpovědí bylo uvedeno v jiných možnostech, kde respondenti uváděli odpovědi typu „záleží na počasí“ nebo „záleží na zdraví dítěte“. Na tento graf navazují grafy č. 14 a 15, které ilustrují, kolik hodin v týdnu průměrně děti sledují televizi a kolik hodin tráví u počítače. Zatímco u televize je 55 dětí v průměru 10 až 20 hodin týdně u počítače je ve stejné časové kategorii pouze 10 dětí. Hojného zastoupení v obou kategoriích mají nejmenší možné intervaly do 10 hodin – 62 TV a 88 PC. 45 dětí vůbec nemá přístup k počítači. Extrémních případů, kdy tráví děti u televize, respektive počítače více jak 30 hodin uvedli 4, potažmo 1 respondent. 18 dětí pak sleduje televizi 20 až 30 hodin týdně. 11 lidí uvedlo jinou možnost u TV a 2 u PC. Otázka č. 16 se zabývala konkrétním vypsáním činností u PC, nejčastěji jde o sledování pohádek, vzdělávací programy, hry a písničky. V grafu č. 16 vidíme, kolik dětí si může vybírat pořady a dobu sledování samo (17). Větší počet rodičů je obezřetnější a buďto mu striktně určují dobu i obsah (93) nebo se dívá dítě jen výjimečně na jeden určený pořad

(17). 23 respondentů se pak nespokojilo s nabízenou odpovědí a uvedli exaktněji do kategorie jiné. Nejčastěji je uvedena dohoda mezi dítětem a rodičem, kdy dítě si vybere pohádku a rodič určí čas strávený u TV. 52 % dětí pak sleduje dětské pořady samo a 14 % dětí je sleduje s rodiči. Zbylých 34 % sleduje dětské pořady společně se svým sourozencem – graf č. 17. U sledování pořadů neurčených pro děti jde už o jednoznačnější varianty – 68 dětí to má absolutně zakázané, 73 dětí se dívá pouze s rodiči a nepatrný počet – 9 může sledovat tyto pořady samo. Situaci můžeme vidět na grafu č. 18. Předposlední graf č. 19 uzavírá oblast ohledně postojů rodičů a týká se čtení pohádek před spaním. 62 % rodičů čte pohádky před spaním pravidelně, 22,6 % čte pohádky občas a 8,6 % se místo čtení před spaním, dívají na pohádku. Zbytek (6,6 %) uvádí jiné případy např. „Čteme v průběhu dne“, „Koukáme se na pohádku a poté čteme.“ a „Dříve jsme četli, teď není čas.“. Graf č. 20 zobrazuje, jak se rodiče věnují dětem po sledování televize. Obsah daného pořadu s nimi rozebírá 139 z toho 68 často a 71 občas, 2 uvádí, že tyto dělá dítě samo a stejný počet uvádí, že aktivity provádí ve školce. 7 respondentů se rozepsalo ve variantě jiné, kde nejčastěji uvedli, že aktivity dělají, ale ne v návaznosti na sledovaný pořad.

Grafy č. 21 a č. 22 se týkají názorů rodičů. Graf č. 21 udává, zda si rodiče myslí, že se úroveň řeči u dětí zhoršuje. Téměř identicky dopadly varianty „Ano, jednoznačně“ (58) a „Myslím si, že je to pořád stejné“ (55). 31 respondentů o podobné problematice vůbec nepřemýšlelo a 6 lidí si myslí, že děti mluví lépe. Poslední graf – 22 – mapuje názor na vliv televize na vývoj řeči. Necelá polovina rodičů si myslí, že vliv je pozitivní (61), zatímco 26 uvádí, že je vliv negativní. 63 lidí si myslí, že televize žádný vliv na vývoj řeči nemá.

Poslední 2 grafy již zasahují do obsahu sledování a názorů rodičů na jejich pozitiva a negativa. V grafu č. 23 můžeme shlédnout pozitiva, která rodiče v dětských pořadech vidí, na prvním místě je zastoupen v počtu 75 respondentů fakt, že TV zabaví dítě na určitý čas, dalším pozitivem s 68 hlasy je rozvoj slovní zásoby a 60 hlasů u rozvoje myšlení. To, že TV probouzí u jejich dítěte zvědavost, se líbí 58 a že rozvíjí představivost 57 vyplňujícím. 51 dotazovaných se přiklání také k tomu, že jejich dítě sledování dětských pořadů učí novým věcem a smyslu pro humor (25). Nový styl mluvy a nová gesta odkoukaná z TV pořadů se líbí 19 lidem a 16 dotazovaných se domnívá, že je TV prospěšná v učení realitě. Další odpovědi jsou např. „učí se tančit a rozvíjí pohyb“, „dávají mu inspiraci“. Za negativa z otázky č. 23 nejčastěji přidávali největší váhu

agresivitě, násilí a posměchu v dětských pořadech, dále k nevhodným výrazům, vulgaritám a špatnému dabingu. Ke grafu č. 24 můžeme uvést, že nejsledovanější TV stanicí je bezkonkurenčně ČT :D („Děčko“), kterou uvedlo 103 respondentů, dále je to *Smíchov* (46). Méně už jsou sledovány TV stanice *Disney Channel* (19) a *Prima Cool* (7). TV stanice, kde jsou pohádky typu „*Tom a Jerry*“ nebo „*Jen počkej, zajíci!*“ jsou v oblíbě u dětí 26 respondentů. V kategorii jiné se nejčastěji vyskytovala TV stanice *Jim Jam*. Názvy nejoblíbenějších pořadů dětí, uvedených v otázce č. 21., jsou *Kouzelná školka*, *Studio Kamarád*, *Šikulové*, *Spongebob*, *Mickeyho klubík*, *Scooby Doo*, *Pat a Mat*, *Máša a medvěd*, *Prasátko Pepina*, *Ovečka Shaun*, *Červený traktůrek*, *Večerníček*, *Taneční hrátky s Honzou Onderem* a soutěžní pořad *Bludiště*.

4.2.2. Vyhodnocení dotazníků pro učitele a logopedy

V příloze č. 2 na grafu č. 1 můžeme vidět převahu žen oproti mužům v poměru 57:1. Největší počet dle grafu č. 2, zastoupili respondenti ve věku 25 – 30 let (15), 20 – 25 let (11), 50 a více (12), dále 7 ve věku 40 – 45 let, 5 ve věku 30 – 35 let, 3 mezi 35 a 40 lety, 3 od 45 do 50 let věku a 2 ve věku do 20 let. Graf č. 3 udává, že 22 z dotazovaných nemá žádný titul, stejný počet respondentů má vystudovaný magisterský obor, 11 zúčastněných jsou bakaláři a 3 diplomovaní specialisté.

Graf č. 4 napovídá dost o tom, že převážná většina (39) respondentů dělá s dětmi logopedickou intervencí, zbytek (19) nikoliv. Na grafu č. 5 můžeme vidět, že způsobilých k výkonu této činnosti je 44 dotazovaných, zatímco 14 dotazovaných nemá vystudován obor z logopedie ani nevlastní certifikát z logopedického kurzu. Nejčastěji uváděné logopedické kurzy (celkem 15 odpovědí), nesou název „*logopedický asistent*“ a „*logopedický preventista*“. Z grafu č. 6 je patrné, že převážná většina dotazovaných jsou pedagogové MŠ (48). Dále nám dotazník vyplnilo 8 logopedů, 5 školních logopedů, 1 asistent pedagoga a 3 respondenti, kteří si nevybrali z uvedených možností – jednalo se o asistenta logopeda, studentku s praxí a vychovatelku ve školní družině. Celková suma profesí nám přesahuje počet respondentů, jelikož někteří dotazovaní uvedli 2 povolání. Na otázku, ve kterém zařízení pracují, uvedla většina dotazovaných (38), že v MŠ běžné, 6 v MŠ logopedické a 4 v MŠ speciální. Kategorii jinde uvedlo 10 dotazovaných, nejčastěji bylo uvedeno „*ambulance klinické logopedie*“ – graf č. 7. Z grafu č. 8 můžeme vyčíst rozložení délky praxí respondentů. Převaha dotazovaných se nachází v kategorii délky praxe do 5 let (24) a 5 – 10 let praxe (13), dále na grafu vidíme, že ostatní zastoupení je malé, 5 respondentů má praxi v délce 20 – 25 let,

4 v rozmezí 30 – 40 let, 2 respondenti mají praxi v rozmezí 10 – 15 let, 15 - 20 let, 25 – 30 let a také více než 40 let. 1 zúčastněný tuto informaci neuvedl.

Když postoupíme ke grafům, jež se zabývají názory dotazovaných, můžeme jednoznačně říci, že 90 % respondentů se domnívá, že vývoj řeči se u dětí zhoršuje. Čtyři respondenti o tom vůbec nepřemýšleli a pouze 2 se domnívají, že vývoj řeči u dětí je v normě – graf č. 9. K tomuto grafu patří graf č. 10, který nám ukazuje rozdělení názoru a to, zda potřebuje logopedickou péči stále více dětí. Uvedené stanovisko potvrdilo 49 respondentů, 7 respondentů udává normalitu a 2 tímto směrem neuvažovali. Můžeme sledovat mírnou odchylku od názoru z předešlé otázky. Zmíněné otázky se dají považovat za ekvivalentní a tato odchylka pravděpodobně vznikla individuální interpretací otázky. Graf č. 11 se zabýval názorem na vliv sledování TV na vývoj řeči, 47 dotazovaných se domnívá, že je vliv negativní, žádný vliv uvedlo 6 respondentů a 5 dotazovaných považuje sledování televize za pozitivní. V grafu č. 12 vidíme, že 59 % dotazovaných používá při své práci s dětmi televizi a 41% uvedlo, že televizi nepoužívají.

K informovanosti nám slouží graf č. 13., který znázorňuje, že 28 dotazovaných, tedy skoro polovina respondentů neupozorňuje rodiče na nutnost sledovat pořad s dítětem společně a 6 respondentů o tom ani neuvažovalo, 24 respondentů na tyto skutečnosti rodiče upozorňují. Můžeme navázat grafem č. 14, kde můžeme sledovat téměř stejné rozložení. 20 dotazovaných upozorňuje rodiče na fakt, že by měli téma pořadu probírat s dítětem ať už různými aktivitami nebo pouhým rozhovorem, 19 respondentů uvedlo, že neupozorňuje a 19, že je to dosud nenapadlo. V otázce č. 12 dotazovaní uváděli, co se jim na pořadech pro děti líbí, nejčastější odpovědi bylo ponaučení, rozvoj představivosti, vzdělávací podtext, srozumitelnost, pomalé tempo řeči, správná výslovnost a nápaditost. Někteří dotazovaní odpověděli, že se jim na těchto pořadech nelíbí nic, čímž přecházíme k otázce č. 13. Respondentům se na pořadech pro děti nejčastěji nelíbí agrese, žádné ponaučení, nesmyslný děj, děti vnímají řeč pouze pasivně, nespisovná čeština, hlučné, rychlé tempo řeči nebo pouze výkřiky a skřek, tedy styl řeči. Dále mluva hlasatelů a nevhodná formulace boje proti zlu. Za zcela nevhodné pořady (v otázce č. 14) označují *The Simpsons*, *SpongeBob*, *Prasátko Pepina*, *Tancování s Onderem*, *Oggy a škodíci* a dokonce z logopedického hlediska byl uveden *Krteček* a *Pat a Mat*.

V otázce č. 16, odpovídali téměř všichni dotazovaní na to, zda se někdy setkali v praxi s případem, kdy dítě mluvilo chybně kvůli přílišnému sledování TV či nevhodnému

obsahu pořadů. Nejčastěji je uvedena ze strany pedagogů vulgarita, nevhodné hlášky, malá slovní zásoba, napodobování postaviček z pořadů a především ovlivnění schopnosti hrát si. Ze strany logopedů je nejčastěji zmíněná neschopnost vyjádřit se, dysgramatické věty plné citoslovcí, nereagování na mluvenou řeč, velmi chudá aktivní i pasivní slovní zásoba, nerozvíjení fonemického vnímání, pozornosti a paměti. Konkrétně se setkávali například s opožděným vývojem řeči či uvádí skutečnost, že děti málo komunikují.

5. Testování hypotéz

Pro vyhodnocení kvantitativních otázek z dotazníků jsme využili poznatků z matematické statistiky z publikace od Hrona (2013). Na začátku jsme sestavili jednotlivé hypotézy, které jsme na základě výsledků dotazníku chtěli potvrdit, či vyvrátit. Níže se věnujeme jednotlivým hypotézám, na kterých jsme pracovali. K nim uvádíme testové statistiky a konkrétní závěry v tabulkách, které jsou obsahem přílohy č. 5. Obecné závěry jsou vysvětleny na konci praktické části, kde jsou vyhodnocené výsledky práce.

1. Test hypotézy o nezávislosti době sledování televize a poskytováním logopedické péče

Pro testování nezávislosti dvou náhodných veličin využíváme testy v kontingenčních tabulkách, konkrétně tedy test nezávislosti. Sestavíme si proto tabulku č. 1, kde ve sloupcích je uvedena doba sledovanosti TV v hodinách za týden a v řádcích jsme využili rozdělení na děti, kterým je poskytována logopedická péče a na ty, kterým nikoliv.

U testů nezávislosti je však problém s podmínkou na minimální četnosti tříd. Podmínku lze zapsat následovně:

$$\frac{n_{i.} * n_{.j}}{n} \geq 5,$$

kde $n_{i.}$ jsou jednotlivé řádkové součty, $n_{.j}$ jsou jednotlivé sloupcové součty a n je celkový počet respondentů. Pokud si dosadíme například sumu prvního řádku a prvního sloupce, tak vidíme, že podmínka minimální četnosti není splněna. Tyto problémy v kontingenčních tabulkách, se řeší slučováním jednotlivých kategorií, které problém odstraní, ale zároveň tím přicházíme o rozložení informací na celé škále. Sloučili jsme tedy sloupce 0, 30 – 40 a 40 + do kategorie extrému a dostáváme tabulku č. 2.

V kontingenčních tabulkách vždy kontrolujeme ty nejmenší jednotlivé četnosti, zda vyhovují naší podmínce, proto nyní dosadíme do vzorce sumu prvního řádku a prvního sloupce, který jsme získali sloučením. Po dosazení dostáváme

$$\frac{59 * 12}{150} \geq 5.$$

Po vyčíslení vidíme, že jde o chybu. Levá strana je jasně menší, než pravá, proto musíme přejít k poslednímu sloučení kategorií extrémů a 20 – 30 hodin týdně.

Na tuto tabulku již můžeme aplikovat test nezávislosti, protože podmínka na četnosti tříd je splněna pro všechny třídy. Test nezávislosti provádíme pomocí následující testové statistiky, která má za platnosti nulové hypotézy příslušné rozdělení pravděpodobnosti.

$$Z = \sum_{i=1}^r \sum_{j=1}^s \frac{(n_{ij} - (n_{i.} * n_{.j})/n)^2}{(n_{i.} * n_{.j})/n} \sim \chi_{(r-1)(s-1)}^2$$

Jak jsme již uvedli výše, tato statistika má dané rozdělení pravděpodobnosti pouze za platnosti nulové hypotézy. Testujeme následující hypotézu:

H₀ : Doba sledování televize a logopedická péče dítěte jsou nezávislé

Oproti alternativě

H_A : Existuje závislost mezi logopedickou péčí a dobou sledování TV

Kontingenční tabulku č. 3, ve které jsou uvedeny data, na kterých provádíme test nezávislosti, máme přiloženou v přílohách č. 5. Výsledky testování hypotézy uvádím v tabulce č. 4.

2. Test hypotézy o shodě rozptylů doby sledovanosti TV u dětí s logopedickou péčí a bez logopedické péče

Při dalších dvou testech se dostáváme ke srovnání sledovanosti televize u dětí s logopedickou péčí a u dětí, které tuto péči nemají. Test shody rozptylů je pro nás důležitý především kvůli následujícímu testu středních hodnot, který předpokládá rovnost rozptylů u obou statistických znaků. Test shody rozptylů provádíme pomocí následující testové statistiky, která má opět za předpokladu nulové hypotézy příslušné rozdělení pravděpodobnosti.

H₀ : $\sigma_1^2 = \sigma_2^2$

oproti alternativě

H₀ : $\sigma_1^2 \neq \sigma_2^2$

$$V = \frac{S_n^2 \sigma_1^2}{S_m^2 \sigma_2^2} \sim F_{n-1, m-1}$$

Kde S_m^2, S_n^2 jsou výběrové rozptyly jednotlivých výběrů o rozsahu m, resp. n a σ_1^2, σ_2^2 jsou rozptyly jednotlivých výběrů, při jejichž rovnosti, kterou předpokládáme, dosazujeme do vzorce 1. Data a výsledky testu shody rozptylů jsou uvedeny v tabulce č. 5.

3. Test hypotézy o rovnosti středních hodnot sledovanosti TV u dětí s logopedickou péčí a bez logopedické péče

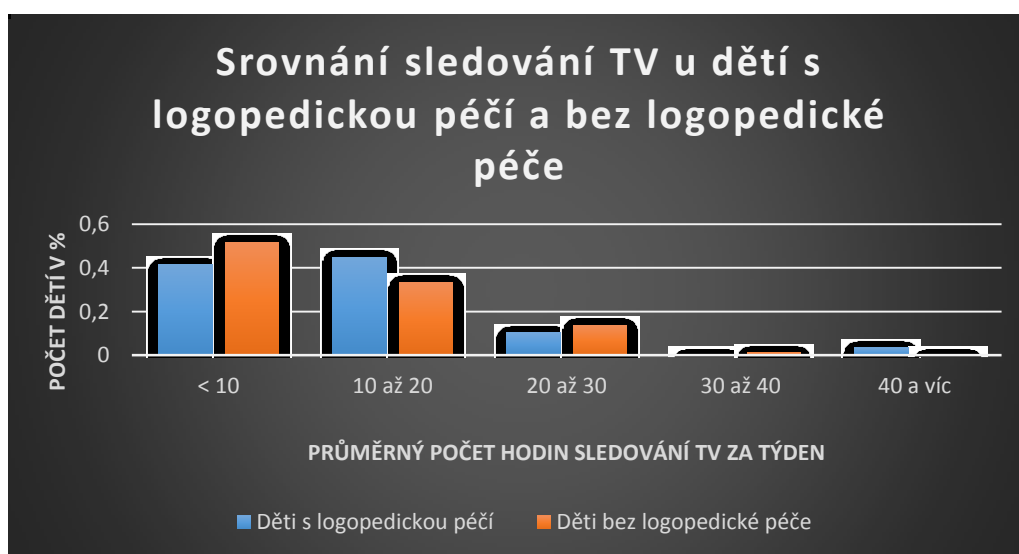
Test shody středních hodnot při sledování televize u dvou skupin dětí, které jsme rozdělili na děti s logopedickou péčí a bez logopedické péče, je jedna z hlavních otázek bakalářské práce. Na počátku zpracování této práce jsme se domnívali, že děti s logopedickou péčí budou mít střední hodnotu sledovanosti televize nižší, než děti bez logopedické péče. Domnívali jsme se tak z důvodu, že jsme předpokládali větší informovanost rodičů těchto dětí o negativních vlivech televize. Naši hypotézu otestujeme pomocí získaných dat a pomocí dvou výběrového t – testu. Testová statistika má za platnosti nulové hypotézy následující rozdělení pravděpodobnosti.

$$H_0: \mu_1 = \mu_2 \quad \text{oproti alternativě} \quad H_A: \mu_1 \neq \mu_2$$

$$T = \frac{\bar{X}_n - \bar{X}_m - (\mu_1 - \mu_2)}{\sqrt{(n-1)S_n^2 + (m-1)S_m^2}} \sqrt{\frac{nm(n+m-2)}{n+m}} \sim t_{n+m-2}$$

Za předpokladu, že se střední hodnoty rovnají, pak za výraz $(\mu_1 - \mu_2)$ dosazujeme 0. Přehled výsledků a údajů využitých v testu uvádím v tabulce č. 6.

Na grafu č. 1., který je uveden níže, můžeme vidět srovnání sledování televize u dětí, kterým je poskytována logopedická péče a u dětí bez logopedické péče. I tento samotný graf potvrzuje hypotézu, že děti sledují televizi přibližně stejnou dobu bez ohledu na to, zda jim logopedická péče poskytována či nikoliv.

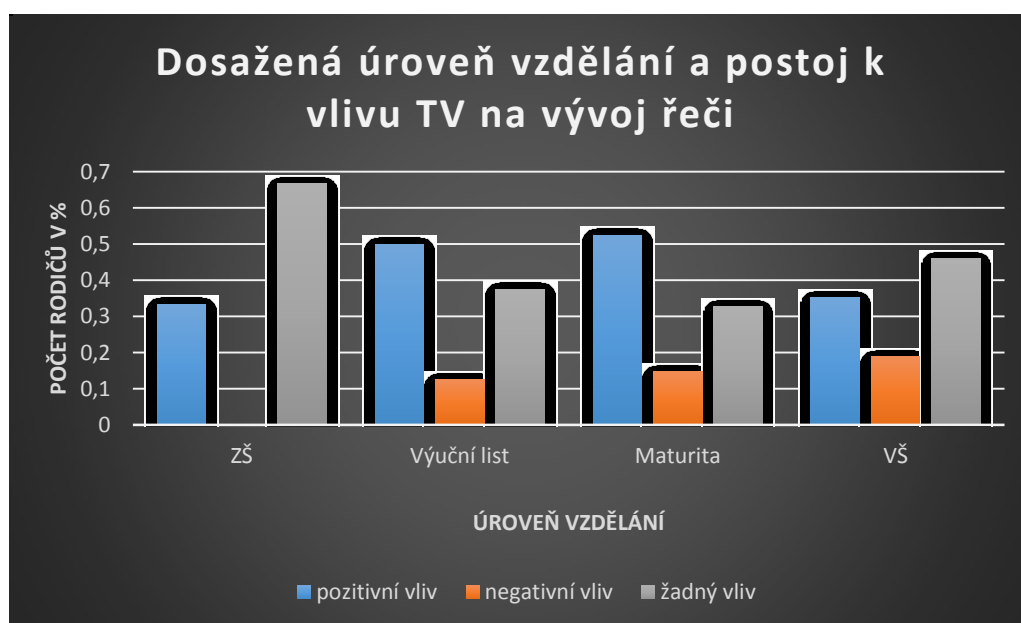

Graf č. 1 – Srovnání sledování televize u dětí

4. Test nezávislosti názorů na sledování televize a dosažené úrovně vzdělání

V tomto testu se budeme snažit prokázat závislost, či naopak nezávislost mezi postojem rodičů na sledování televize a jejich maximálním dosaženým vzděláním. Dá se předpokládat, že vysokoškolsky vzdělaní rodiče, by měli mít informovat ohledně možných vlivů větší, a proto by měl být jejich postoj negativnější. Již z tabulky č. 7 ale vidíme, že rozložení četností je v obou případech stejný, takže se tato závislost na daném vzorku dat neprokáže. Výsledky uvádím v tabulce č. 8 v příloze č. 5.

Níže můžeme v grafu č. 2 vidět rozložení názorů rodičů vlivu televize na vývoj řeči u jejich dítěte vzhledem k jejich dosaženému vzdělání. Můžeme si všimnout, že zastoupení negativního vlivu je u všech skupin téměř totožné, proto je i z grafu patrné, že u tohoto názoru nezáleží na dosažené úrovni vzdělání.

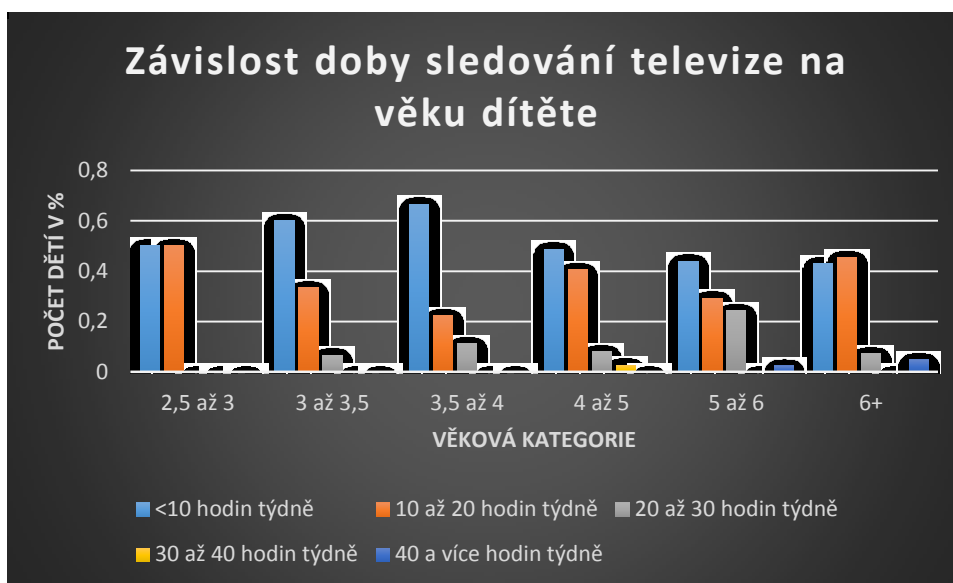
Graf č. 2 – Dosažená úroveň vzdělání a postoj k vlivu TV

5. Test nezávislosti doby sledovanosti televize a věku dítěte

V tomto testu prověříme závislost mezi věkem dítěte a tím, jak dlouho v průměru za týden sleduje televizi. Předpokládáme, že u mladších dětí by doba sledování měla být mírně nižší, tudíž by se měl projevit nějaký druh závislosti. Data využitá v testu uvádím v tabulce č. 9. Při testu využíváme opět testovací statistiku Z se stejným rozdělením pravděpodobnosti a výsledky testu uvádím v tabulce č. 10.

K těmto výsledkům je nutno dodat dvě poznámky. Nezávislost byla testována pouze na malém rozsahu věku dítěte, kde se počet sledovanosti hodin nemusí výrazně projevit. Jako druhý poznatek uvedme, že v testu vychází relativně nízká p-hodnota, tedy nejmenší hodnota hladiny spolehlivosti, při které ještě hypotézu zamítáme. Kdybychom tedy upustili z našeho požadavku na hladinu spolehlivosti na 0,1, pak již nulovou hypotézu zamítáme a předpokládali bychom závislost.

V grafu č. 3 níže, je patrné, že s přibývajícím věkem, přibývají také kategorie, ve kterých můžeme vidět, že děti televizi sledují častěji.

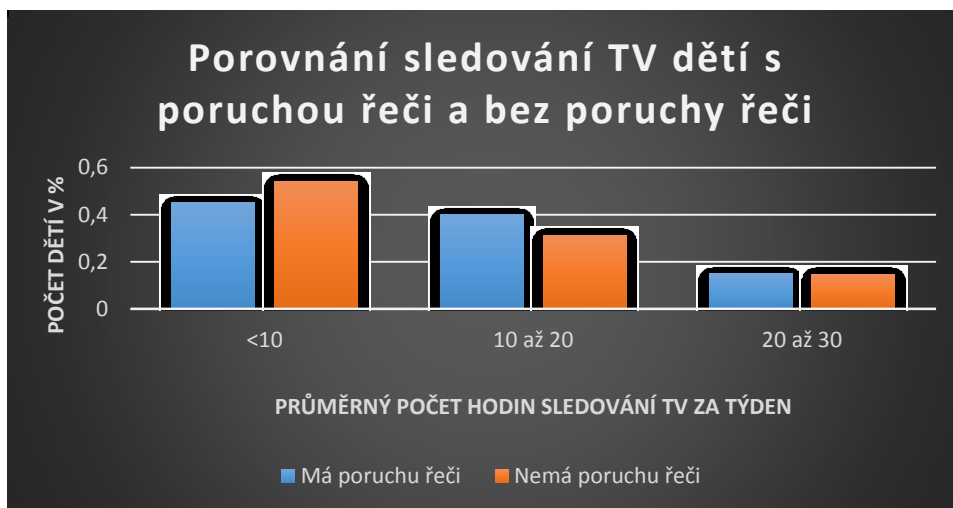

Graf č. 3 – Závislost doby sledování televize na věku dítěte

6. Test nezávislosti přítomnosti poruch řeči a době sledovanosti televize

Zde se zaměříme na závislost mezi přítomností poruch a dobou sledovanosti televize. Autorka se domnívá že, že by děti s poruchou měly sledovat méně, kvůli špatným mluvnickým vzorům v televizi a procvičováním řeči. V testu tedy předpokládáme nezávislost mezi těmito dvěma statistickými znaky. Při prokázání nulové hypotézy tedy nezáleží na tom, zda mají děti poruchu, či nikoliv, ale sledují televizi pořád stejně. Data využitá k tomuto testu jsou uvedeny v tabulce č. 11.

Ve výsledku vidíme, že tyto dvě náhodné veličiny jsou nezávislé, což je podle mého názoru špatně. Výsledek testu nám vlastně říká, že děti sledují televizi pořád stejně a je jedno, zda mají nějakou vadu řeči, či nikoliv. To můžeme vydedukovat i z grafu č. 3, uvedeného níže.

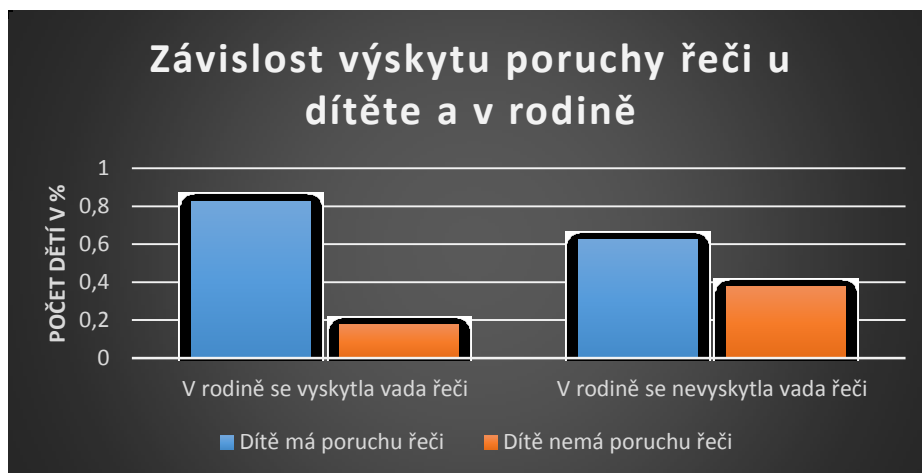

Graf č. 4 – Porovnání sledování TV u dětí

7. Test nezávislosti výskytu poruch u dětí a v rodině

Je prokázáno, že k poruchám v oblasti vývoje řeči může docházet i v důsledku dědičnosti. Zaměříme se proto v našem výběru na to, zda existuje závislost mezi přítomností poruch vývoje řeči u dítěte a přítomností poruch řeči v rodině. Vzhledem k tomu, že průzkumů zabývajících se zmíněnou tematikou proběhlo již několik, předpokládáme, že hypotézu o nezávislosti těchto dvou veličin budeme zamítat. Data využitá k tomuto testu jsou uvedeny v tabulce č. 12

Ve výsledku se nám potvrdil předpoklad o platnosti dědičnosti. Zamítáme proto hypotézu o nezávislosti těchto dvou veličin, ve prospěch alternativy. To můžeme sledovat i v grafu č. 5, který je uvedený níže.

Graf č. 5 – Závislost výskytu poruchy řeči u dítěte a v rodině

6. Vyhodnocení výsledků praktické části

Dle očekávání tvořily převážnou většinu respondentů matky dětí. Tento fakt byl zřejmě ovlivněn tím, že právě matky obvykle vyzvedávají děti ze škol a proto jejich cesta k dotazníku byla snadnější. Také zastoupení skupin, do kterých jsme distribuovali dotazníky elektronickou formou, tvořily převážně ženy, tedy matky dětí. Rozdělení věkových skupin vyplňujících nás také nepřekvapuje. Jelikož šlo o děti předškolního věku, tedy děti asi do 7 roku, tak se většina matek pohybuje ve věku mezi 30 až 40 lety, což odpovídá dnešnímu trendu, kdy ženy mají děti později než v předešlých generacích. Co nás naopak v této sekci dotazníku může překvapit je to, že přesně polovina respondentů, má vysokoškolské vzdělání, což rozhodně neodpovídá reálnému rozložení v populaci. Stejně tak nízký počet vyučených, kteří tvoří jen 10 % z celku. Co se týče dotazníku pro pedagogy a logopedy, je pro nás závažný také fakt, že asi 38 % vyplňujících, pracujících s dětmi nemá vysokoškolské vzdělání. Téměř polovina dotazovaných má vystudován obor logopedie nebo z logopedie složili státní závěrečnou zkoušku. Asi 67 % provádí logopedickou intervenci s dětmi, nicméně přímou logopedickou péčí se zabývá pouze 22 %.

Rozdělení dětí na chlapce a dívky odpovídá rozdělení v celé ČR, kde v našem celku máme 56,6 % chlapců a 43,4 % dívek. Není pro nás překvapením, že věkové skupiny postupně od 4 let do 6 let a více jsou rovnoměrně zastoupeny. Právě ve 4 letech je nejčastější nástup do MŠ, protože matky povětšinou končí mateřskou dovolenou. Vysoké procento dětí nad 6 let je způsobeno odklady nástupu do prvních tříd ZŠ. V kapitole 2. 1. jsme uvedli, že tyto procenta jsou u dětí s vadou řeči asi 21 %. Pokud vyfiltrujeme pouze děti, kterých se již odklad týká, je nutné odečíst počet dětí, které jsou starší 6 let, ale zároveň mladší 6 let a 2 měsíců, protože autorka průzkum prováděla v delším časovém období. Dostáváme tak 29 dětí s odkladem, což je 19,3 %. Tento číselný údaj tedy přibližně koresponduje s oficiálními statistikami MŠMT, které jsou uvedeny v příloze č. 6, tabulce č. 1a. Otázka výskytu postižení u dětí je výrazně ovlivněna tím, že poruchu řeči ve zmíněném věku nemůžeme brát jako postižení, nýbrž jako nedokončený vývoj. Z toho důvodu nemůžeme děti považovat za postižené a jsou uvedeny v odpovědi „nemá poruchu řeči“. U následujícího grafu č. 9 jsou informace opět zkráceny. Ačkoliv dvě třetiny dotazovaných uvádí, že jejich dítě má problémy v oblasti řeči, tak může jít pouze o nedokončený vývoj. Proto je nutné brát zjištěné výsledky s určitým nadhledem.

Není překvapením, že asi třetina dotazovaných zapíná dětem televizi na večer. Mnoho rodičů se totiž večer vrací z práce nebo ukončuje své dosavadní činnosti a začíná relaxovat. V dnešní době je naprosto běžné, že se dětem pustí televize, aby si rodiče vychutnali chvíli svého klidu. Není proto zvláštní, že pouze 9,3 % dětí televizi nesleduje vůbec nebo výjimečně.

V kapitole č. 3.1 uvádím, že děti by do dvou let neměly sledovat televizi. Pokud si vyhodnotíme graf č. 12, tak můžeme konstatovat, že téměř polovina rodičů se v tomhle ohledu chová nezodpovědně, což můžeme přiřadit nedostatečné informovanosti o negativním vlivu televize na vývoj řeči. Zajímavý je taky výsledek, kdy 32 rodičů uvádí, že během prázdnin, či víkendu sleduje dítě televizi ještě více. Vzhledem k tomu, že průměrná doba sledovanosti v průběhu klasického týdne se v našem výběru pohybuje okolo 14 hodin týdně, což odpovídá asi 2 hodinám za den, přičemž jako norma se uvádí půl hodiny denně. Musíme si tedy uvědomit, že doba sledovanosti je oproti normě 4x delší. S tímto průměrem se však skoro shodujeme se statistickým grafem č. 2a, v příloze č. 6. Potěšující je fakt, že asi tři pětiny respondentů uvádí, že děti během prázdnin svůj volný čas tráví spíše hraním si venku nebo doma. Je otázkou, zda údaje uvedené v průměrné době sledování TV jsou plně věrohodné. Můžeme se obávat, že rodiče údaje záměrně lehce zkreslují, aby nebylo tak patrné, že děti nechají sledovat televizi, než aby se věnovali aktivitám pro jejich rozvoj. Tento fakt lehce potvrzuje, že 78 % uvedlo průměrnou dobu sledovanosti do 20 hodin, přesto 60 % respondentů uvádí, že u nich doba televize hraje celý den jako kulisa nebo večer, jakmile přijdou ze svého zaměstnání. V kapitole č. 3 příhodně uvádíme, že pro ovlivnění televizí ji není nutné přímo sledovat, ale stačí se pohybovat v její blízkosti. Připočítáme-li k tomu navíc počet hodin, které děti tráví u PC (v našem případě sledování pořadů), mimo asi jedné třetiny, která nemá k PC přístup, tak se dostáváme na vyšší čísla sledovanosti, což pro nás není uspokojivý výsledek.

Pozitivní je pro nás zjištění, že 62 % rodičů určují dítěti obsah a dobu sledování. Avšak uvědomíme-li si, že průměrná doba sledování jsou v průměru dvě hodiny týdně, pak tyto výsledky opět poukazují na neinformovanost rodičů ohledně optimální sledovanosti u dětí a vlivu TV na vývoj řeči. Zároveň v 86 % případů, sledují děti dětské pořady samy nebo se sourozencem, nicméně je nutné podotknout příjemně překvapující fakt, že téměř 93 % rodičů s dětmi alespoň občas rozebírá téma sledovaného pořadu formou nějaké aktivity. Co se týče právě informací od pedagogů a logopedických odborníků, tak 58,6 % dotazovaných neupozorňuje rodiče o tom, že by dítě nemělo

sledovat TV samotné. A 65,5 % neupozorňuje na vhodnost probrání pořadu s dítětem formou nějaké aktivity. Tyto informace jsou pro nás naprosto „nepochopitelné“ vzhledem k tomu, že asi 81 % dotazovaných uvedla, že TV má na vývoj řeči u dítěte negativní vliv. Další kontrastem je to, že 58,6 % respondentů používá při své práci TV, přitom by v MŠ bylo dle autorčina názoru vhodnější a naučnější přibližovat dětem určité téma například pomocí loutkového divadla.

Negativním zjištěním pro nás je, že více než polovina dětí se smí dívat na pořady neurčené pro děti, byť většina v přítomnosti rodičů. Naopak pozitivním zjištěním bylo, že 62 % čte dětem pravidelně pohádku přes spaním a asi 23 % se snaží číst pohádky občas, v rámci možností.

Máme-li rozebrat názor vlivu sledování televize na vývoj řeči, tak 61 respondentů uvádí, že televize má spíše pozitivní vliv na vývoj řeči u jejich dítěte. Je však absurdní, že rodiče nejčastěji mezi pozitiva televize řadí, že dítě zabaví na určitý čas. Dále je neuvěřitelné, že 63 respondentů se domnívá, že televize nemá na vývoj řeči žádný vliv, čímž nechtěně řekli, že sledování televize jejím dětem nic nepřináší. A tedy tráví čas před televizí naprosto zbytečně. Dále stojí za zmínku, že se rodiče domnívají, že dětské pořady rozvíjejí jejich slovní zásobu, myšlení a představivost. Zřejmě si však vůbec neuvědomují, že dítě nemusí obsah slov vůbec pochopit a jelikož je sledování televize založené na obrazových vjemech, tak ani nerozvíjí svou představivost jako například u čtení knížek, kdy si musí celou situaci promítnout sami „v hlavě“. Zajímavostí je, že asi 38,6 % rodičů si myslí, že se řeč u dětí zhoršuje a 36,6 % se domnívá, že řeč je stále stejná. U odborníků je tento názor jednoznačný. 89,6 % respondentů se přiklání k názoru, že řeč u dětí se postupně zhoršuje a 84,4 % uvádí častější vyhledání logopedické péče rodiči dětí. Tento fakt nám ale může ovlivňovat skutečnost, že okolo 41 % dotázaných ještě nemá dostatečnou praxi k tomuto názoru, avšak můžou ho mít převzatý od zkušenějších kolegů.

Co se týče přímé zkušenosti se situací vlivu TV u dítěte na vývoj řeči, nejčastěji se uvádí opožděný vývoj řeči, vulgarita, problém dítěte s vyjádřením, malá slovní zásoba či převážné používání citoslovcí. Nelze však všechnu vinu svalovat pouze na televizi. Tyto problémy mají daleko více činitelů, které na ně působí určitým způsobem.

Ve většině případů sledují děti televizní kanál *ČT :D*, který jsme z důvodu častého výskytu odpovědí, sledovali v neekvidistantních⁴ intervalech. Obsah této stanice je dle názoru autorky, místy krajně nevhodný pro děti předškolního věku. Mezi negativa v těchto pořadech řadíme vulgaritu a mnohdy nic neříkající děj pohádky. Dále, co se týče, logopedického hlediska, se nám nemusí líbit mluva dětských moderátorů a ve vysílaných pořadech především nesprávný dabing. Jazyk je poměrně rychlý, nesrozumitelný, občas s výskytem artikulačních nedokonalostí. Další podstatnou skutečností, která *ČT :D* na pozitivech nepřidává, je vysílání pořadů, ve kterých se nevyskytuje řeč, ale pouze neverbální komunikace s používáním citoslovcí. Podíváme-li se na negativa, které uváděli rodiče, tak zjistíme, že téměř nikdo neuvádí negativa spojené s vývojem řeči, ale spíše negativa spojené s chováním a vulgárností dětí a napodobování hlavních postav.

Co se týče sledovaných dětských pořadů, nejčastěji rodiče uváděli pohádky jako je *Mickeyho klubík*, *Spongebob*, *Pat a Mat*, *Scooby Doo*, *Prasátko Pepina*, *Ovečka Shaun* a také *Kouzelná školka*. Autorka se shoduje s názory pedagogů a logopedů na toto téma. Za nevhodné pořady pro děti uvádí *Mickeyho klubík*, *SpongeBoba*, *Pat a Mat*, *Prasátko Pepina* a dokonce i *Krtečka*. Tyto pořady uváděli právě ve vztahu k vývoji řeči dítěte. Ve většině těchto pořadů se totiž neuvádí řeč nebo je naopak příliš rychlá a nesrozumitelná.

Postupně se dostáváme k výsledkům testovaných hypotéz, kde jsme ověřovali postupně 7 nulových hypotéz. Pro testování některých hypotéz jsme si respondenty rozdělili na dvě skupiny, kde první skupinu tvoří děti s logopedickou péčí a skupinu druhou děti bez logopedické péče. V první hypotéze jsme ověřovali nezávislost doby sledování na poskytnutí logopedické péče. Předpokládali jsme, že zde určitá závislost existuje. Výsledek testu byl však na našich datech jednoznačný a nulovou hypotézu nešlo zamítnout, proto jsme nuceni předpokládat nezávislost těchto veličin. Dále jsme porovnali střední hodnotu sledovanosti televize u dětí s logopedickou péčí a u dětí bez ní. Předpokládali jsme, že střední hodnota sledovanosti televize u dětí s logopedickou péčí bude nižší, než u dětí bez logopedické péče, protože očekáváme větší informovanost ze strany logopedických odborníků. Ačkoliv nám výběrový průměr sledovanosti vychází u dětí s logopedickou péčí větší, není to hodnota, podle které bychom dokázali usoudit, zda tyto dvě skupiny sledují televizi přibližně stejně dlouho dobu za týden.

⁴ Neekvidistantní - mezi činnostmi neuplyne stejný časový interval (Slovník cizích slov, TZ-ONE, 2013, e-kniha, EAN:9788087873045)

Pro toto porovnání musíme udělat dvou-výběrový t – test o shodě středních hodnot. Abychom tento test mohli použít, musíme nejdřív ověřit rovnost rozptylů sledovanosti našich dvou skupin. Výsledek testu byl pro nás příznivý a rozptyly se shodují, můžeme tedy přistoupit k již zmíněnému t-testu. Výsledek tohoto testu vyvrátil náš předpoklad. Střední hodnota sledovanosti u obou skupin je stejná a nezáleží, zda má dítě logopedickou péči, či nikoliv. Dále jsme se snažili ověřit, zda existuje závislost mezi sledováním televize a přítomností poruch vývoje řeči. Zde musíme konstatovat, že na našem vzorku se závislost těchto dvou náhodných veličin nepotvrdila, navzdory našim očekáváním. Co se nám naopak ve své podstatě potvrdilo, byl fakt, že doba sledovanosti televize nezávisí na věku. Předpokládali jsme totiž, že děti televizi sledují stejně bez ohledu na věk. Je ale možné, že s přibývajícím věkem by se tato závislost měnila. Tento test byl také nejvíce hraniční. Pokud bychom byli benevolentnější a hladinu spolehlivosti připustili na 10 %, již by tato nezávislost byla zamítnuta. Zajímalo nás také, jak spolu souvisí úroveň vzdělání a postoj k televiznímu vysílání rodičů. Doufali jsme, že se tato závislost prokáže, že vysokoškolsky vzdělaní rodiče budou informovanější o možných negativních dopadech na vývoj řeči jejich dítěte a také větší snahu tyto informace získat. Bohužel jsme hypotézu nemohli zamítnout, a tudíž musíme předpokládat nezávislost těchto dvou faktorů. Poslední hypotéza pak měla spíše ověřit všeobecně známý fakt dědičnosti na našem výběru. Testovali jsme proto závislost výskytu poruchy řeči u dětí a přítomnost vady řeči v rodině. Dle našeho očekávání byla hypotéza o nezávislosti zamítnuta a potvrdili jsme tedy vliv dědičnosti.

ZÁVĚR

Cílem bakalářské práce bylo seznámit čtenáře se základy v oblasti médií a vývoje řeči, přispět k rozšíření přehledu v oblasti vnímání medií ve vztahu k vývoji řeči a porovnat názory odborníků s laickou veřejností na vliv medií na vývoj řeči.

V teoretické části jsem popsala média, ve stručnosti historii, vývoj a aktuální stav. Dále jsem uvedla nejčastěji sledované pořady pro děti a v souvislosti s cílem mé práce zhodnotila jejich klady a zápory. V další kapitole jsem rozvedla problematiku vývoje řeči u dětí a objasnila základy k jejímu pochopení. V následující kapitole jsem se věnovala vlivu sledování televize u dětí předškolního věku.

Obsahem praktické části se stal především rozbor mnou vytvořeného dotazníku, díky kterému jsem měla k dispozici data ke zpracování jednotlivých předpokladů a hypotéz ohledně vlivu přílišného sledování televize na vývoj řeči. Některé z výsledků testů hypotéz potvrdily můj předpoklad, některé naopak vyvrátily. Snažila jsem se své předpoklady konstruovat tak, aby tvořily ucelenou skupinu a výsledky se daly prezentovat s určitou návazností. Například testy hypotéz č. 1 – 3 tvoří jeden ucelený komplex, kdy jsem nejdříve testovala závislost, zda má dítě logopedickou péči a jak dlouho sleduje TV. Na datech, která jsem měla k dispozici, se tato závislost nijak neprojevila. Doufala jsem proto, že děti, které dostávají logopedickou péči, budou sledovat TV méně oproti dětem, které tuto péči nemají. Pomocí dvou výběrového t-testu jsem tedy porovnávala střední hodnoty sledování televize u skupiny dětí s logopedickou péčí a dětí bez logopedické péče. Výsledek testu byl opět negativní a můžu konstatovat, že doba, kterou před televizní obrazovkou stráví děti s logopedickou péčí, se nijak neliší od té, kterou před ní stráví děti bez logopedické péče. Zkusila jsem tedy otestovat alespoň to, zda existuje závislost mezi věkem dítěte a délkou sledování TV. V tomto případě jsem byla spíše pesimistická a předpokládala jsem, že děti budou sledovat TV přibližně stejně dlouhou dobu bez ohledu na věk. Bohužel se mi tento předpoklad v testu potvrdil. Pokračovala jsem předpokladem, že u dětí, které více sledují televizi, se bude častěji vyskytovat porucha řeči. I když si trochu protiřečím s názory v první skupině testů (hypotézy č. 1 - 3), kde jsem se domnívala, že děti s logopedickou péčí sledují TV méně. To jsem však myslela tak, že rodiče dětí navštěvující logopedickou péči, jsou informovaní od odborníků a dělají jiné aktivity, právě pro rozvoj řeči. Avšak hypotéze týkající se poruch řeči na době sledování, (kde už nerozlišujeme děti s logopedickou péčí a bez ní)

jsem závislost nenalezla. Na konec testování jsem se zaměřila na dědičnost poruch v oblasti řeči, kde jsem potvrdila všeobecně známý fakt, že tyto poruchy jsou ovlivněny dědičně. Poslední hypotézou, kterou jsem se zabývala, byla závislost mezi úrovní vzdělání rodičů a jejich názorem na vliv televize na jejich dítě. K tomuto mě vedl především výsledek dotazníků, kde většina rodičů uváděla pozitivní nebo žádný vliv a jako konkrétní případ bylo pak uvedeno, že televize jejich dítě zabaví na určitý čas. Opět jsem doufala, že vysokoškolsky vzdělaní rodiče budou v tomhle ohledu trochu opatrnější a dokáží identifikovat rizika sledování TV. Bohužel se můj předpoklad opět neprokázal a podle provedeného testu na sobě tyto dva faktory vůbec nesouhlasí.

V závěru by bylo dobré uvést, že vliv televize na vývoj dětí je nepopíratelný a prokazatelný. Určitý vliv má pochopitelně i v oblasti řeči. Je však těžké tyto vlivy kvantifikovat, měřit či určit pro přesnější analýzu nebo modelování. Doufám, že toto téma bude stále dostupnější laické veřejnosti a že rodiče budou seznamováni s možnými riziky a problémy spojenými s častým sledováním TV. Zároveň bych také chtěla podotknout, že s přibývajícím technologickým pokrokem je téměř nemožné se narůstající sledovanosti nebo využití moderních technických pomůcek vyhnout. Neměli bychom však zároveň zapomínat na klasické způsoby výchovy jako je například četba, která dokáže v dítěti zaujmout větší představitost, než obrazový vjem televize.

Během práce jsem objevila další nápady a poznatky, jakým směrem by se tato práce mohla dále rozvíjet, ať už směrem k využití počítače, tabletu nebo chytrého telefonu. Téma je tak široké, že otázek, které by se daly do dotazníku zahrnout, by bylo mnoho. V průběhu průzkumu jsem přemýšlela nad otázkou, zda má dítě vlastní pokoj a v něm přístup k televizi a PC, ale dotazníky již byly v oběhu a nebylo možné jejich obsah měnit. Nicméně otázek jsem i tak měla v dotazníku dostatek. Po zkušenosti získaných při zpracování bakalářské práce bych příště volila kombinovaný způsob sběru dat. Kromě ankety bych zde zahrнула i řízené rozhovory pro upřesnění otázek nebo delfské metody, které jsou sice komplikovanější, avšak dávají nám daleko přesnější informace.

Doufám, že má bakalářská práce bude sloužit jako poznatek, že stále vysoké procento rodičů nevidí negativní vliv médií nebo mu nepřikládají adekvátní váhu. Toto téma úzce souvisí s aktuálním denním režimem rodin. Závěrem bych chtěla podotknout, že odstranit média z našich životů nedokážeme, jen je potřeba najít tu správnou míru v jejich využití.

BIBLIOGRAFIE

BEDNAŘÍK, Petr, Jan JIRÁK a Barbara KÖPPLOVÁ. *Dějiny českých médií: od počátku do současnosti*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2011. Žurnalistika a komunikace. ISBN 978-80-247-3028-8.

BENDOVÁ, Petra. *Dítě s narušenou komunikační schopností ve škole*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2011. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-3853-6.

DOSTAL, Lukáš. Dítě a televize. *Člověk a výchova*. 2004, (1-2), 42-46.

HELUS, Zdeněk. *Dítě v osobnostním pojetí: obrat k dítěti jako výzva a úkol pro učitele i rodiče*. 2., přeprac. a rozš. vyd. Praha: Portál, 2009. Pedagogická praxe (Portál). ISBN 978-80-7367-628-5.

HRON, Karel a Pavla KUNDEROVÁ. *Základy počtu pravděpodobnosti a metod matematické statistiky*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013. ISBN 978-80-244-3396-7.

JEŽEK, Vlastimil a Jan JIRÁK. *Média a my*. 1. vyd. V Praze: Akademie múzických umění, 2014. Management umění - umění managementu. ISBN 978-80-7331-304-3.

KAPALKOVÁ, S. Vývin řeči. In: KEREKRÉTIOVÁ, A. a kol. *Základy logopédie*. Bratislava: Univerzita Komenského, 2009, s. 96–112. ISBN 978-80-223-2574-5.

KLENKOVÁ, Jiřina, Barbora BOČKOVÁ a Ilona BYTEŠNÍKOVÁ. *Kapitoly pro studenty logopedie: text k distančnímu vzdělávání*. Brno: Paido, 2012. ISBN 978-80-7315-229-1.

KLENKOVÁ, Jiřina. *Kapitoly z logopedie*. 2. přeprac. vyd. Brno: Paido, 2000. Edice pedagogické literatury. ISBN 80-85931-88-5.

KLENKOVÁ, Jiřina. *Logopedie: narušení komunikační schopnosti, logopedická prevence, logopedická intervence v ČR, příklady z praxe*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2006. Pedagogika (Grada). ISBN 80-247-1110-9.

KONČELÍK, Jakub, Pavel VEČEŘA a Petr ORSÁG. *Dějiny českých médií 20. století*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-698-8.

KUTÁLKOVÁ, Dana. *Vývoj dětské řeči krok za krokem*. 2., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Grada, 2010. Pro rodiče. ISBN 978-80-247-3080-6.

LAZZARI, Simona. *Vývoj dítěte v 1.-3. roce*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-3734-8.

LECHTA, Viktor. *Symptomatické poruchy řeči u dětí*. Vyd. 3., dopl. a přeprac. Překlad Jana Křížová. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-977-4.

- MANDER, Jerry. *Čtyři důvody pro zrušení televize*. Vyd. 1. Brno: Doplněk, 2000. Sociálně-ekologická edice. ISBN 80-7239-063-5.
- MATĚJČEK, Zdeněk. *Prvních 6 let ve vývoji a výchově dítěte: normy vývoje a vývojové milníky z pohledu psychologa: základní duševní potřeby dítěte: dítě a lidský svět*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2005. Pro rodiče. ISBN 80-247-0870-1.
- MIHÁL, Vladimír. Dítě a televize. *Pediatric pro praxi*. 2012, **13**(4), 281-282.
- MLČÁKOVÁ, R. Osoby s narušením komunikační schopnosti. In: MICHALÍK, Jan. *Zdravotní postižení a pomáhající profese*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-859-3.
- PAGANI, L. S., C. FITZPATRICK a T. A. BARNETT. Early childhood television viewing and kindergarten entry readiness. *Pediatric Research*. 2013, (74), 350-355.
- PAGANI, L. S., C. FITZPATRICK, T. A. BARNETT a E. DUBOW. Prospective associations between early childhood television exposure and academic, psychosocial, and physical well being by middle childhood. *Archives of Pediatrics and Adolescent Medicine*. 2010, (164), 425-431.
- PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. 7., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0403-9.
- PRŮCHA, Jan. *Dětská řeč a komunikace: poznatky vývojové psycholingvistiky*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2011. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-3603-7.
- ROZEHNAL, Aleš. *Zákon č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání a o změně dalších zákonů: Zákon č. 132/2010 Sb., o audiovizuálních mediálních službách na vyžádání a o změně některých zákonů (zákon o audiovizuálních mediálních službách na vyžádání) : komentář*. Vyd. 2. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7357-628-8.
- SLOBODA, Zdeněk. *Mediální výchova v rodině: postoje, nástroje, výzvy*. 1. vydání. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013. ISBN 978-80-244-4496-3.
- SPITZER, Manfred. *Digitální demence: jak připravujeme sami sebe a naše děti o rozum*. 1. vyd. Brno: Host, 2014. ISBN 978-80-7294-872-7.
- ŠEĐOVÁ, Klára. *Děti a rodiče před televizí: rodinná socializace dětského televizního diváctví*. Brno: Paido, 2007. ISBN 978-80-7315-149-2.
- ŠPORCROVÁ, Ivona a Petr ČOUPEK. Televize a vývoj řeči v útlém dětství. *Československá psychologie*. 2002, **45**(6), 513-525.
- THOROVÁ, Kateřina. *Vývojová psychologie: proměny lidské psychiky od početí po smrt*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0714-6.

URBAN, Lukáš, Josef DUBSKÝ a Karol MURDZA. *Masová komunikace a veřejné mínění*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2011. Žurnalistika a komunikace. ISBN 978-80-247-3563-4.

VITÁSKOVÁ, Kateřina. *Fylogeneze a ontogeneze řeči*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013. ISBN 978-80-244-3717-0.

VOKÁČ, Petr. *Školský zákon: zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání*. 5. přepracované vydání. Třinec: RESK, spol. s r.o., 2015. ISBN 978-80-87675-03-8.

ZAJITZOVÁ, Eliška. *Předškolní vzdělávání a jeho význam pro rozvoj jazyka a řeči*. Vyd. 1. Praha: Hnutí R, 2011. ISBN 978-80-86798-14-1.

Internetové zdroje:

:Děčko. *Česká televize* [online]. Praha: Česká televize, 2016 [cit. 2016-02-1]. Dostupné z: <http://decko.ceskatelevize.cz/o-decku>

Bob a Bobek. *Bob a Bobek* [online]. Praha: BoBa STUDIO, 2014 [cit. 2016-1-26]. Dostupné z: <http://www.bobastudio.cz/bob-a-bobek>

Český statistický úřad. *Český statistický úřad* [online]. Praha, 2016 [cit. 2016-03-14]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/>

Děti a média. *Děti a média* [online]. RADA PRO ROZHLASOVÉ A TELEVIZNÍ VYSÍLÁNÍ [cit. 2016-03-2]. Dostupné z: <http://www.detiamedia.cz/>

Kostičky (TV pořad). *Česko-Slovenská filmová databáze* [online]. Praha: POMO Media Group, ©2001-2016 [cit. 2015-6-31]. Dostupné z: <http://www.csfd.cz/film/245561-kosticky/prehled/>

Kouzelná školka (TV pořad). *Česko-Slovenská filmová databáze* [online]. Praha: POMO Media Group, ©2001-2016 [cit. 2015-6-31]. Dostupné z: <http://www.csfd.cz/film/256966-kouzelnna-skolka/prehled/>

MEDIARESEARCH. *Nielsen admosphere* [online]. Praha: Nielsen Admosphere, 2016 [cit. 2016-03-11]. Dostupné z: <http://www.nielsen-admosphere.cz/>

Oggy a škodíci (TV seriál). *Filmová databáze* [online]. Praha: Filmová databáze, ©2003-2016 [cit. 2015-11-22]. Dostupné z: <http://www.fdb.cz/serial/oggy-a-skodici-oggy-et-les-cafards/44341>

Pan Tau. *Osobnosti.cz* [online]. Praha: Tiscali Media, 2016 [cit. 2016-01-06]. Dostupné z: <http://film.osobnosti.cz/pan-tau-300649>

Simpsonovi. *Simpsonovi* [online]. 2005 [cit. 2015-9-12]. Dostupné z: simpsonovi.nikee.net

Zápisy do 1. ročníků základního vzdělávání. *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy* [online]. Praha, 2016 [cit. 2016-2-11]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/file/35321/download>

Přílohy

Příloha č. 1 – Dotazník pro rodiče a rodinné příslušníky

Dobrý den, jsem studentka 3. ročníku oboru Speciální pedagogika předškolního věku a chtěla bych Vás moc poprosit o vyplnění dotazníku k tématu mé bakalářské práce s názvem „Vliv médií na vývoj řeči u dětí předškolního věku“.

Dotazník je zcela anonymní, skládá se z 27 otázek a trvá cca 10 minut. Jako malou odměnu za vyplnění dotazníku, přikládám omalovánku a pro nejrychlejší z Vás vlastnoručně vyrobenou záložku do knížky pro Vaše děti.

Děkuji mnohokrát za Váš čas a přeji krásné dny.

Jana Opluštilová

1. Vyplňuje: matka/otec/ jiné _____ 2. Věk: _____ 3. Vzdělání: základní/vyučen/s maturitou/ vysokoškolské

4. Pohlaví Vašeho dítěte:

- Dívka
- Chlapec

5. Věk: ___ let a ___ měsíců

6. Má dítě sourozence?

- Ano _____ (Věk)
- Ne

7. Dítě navštěvuje:

- Běžnou MŠ, nemá žádné problémy v oblasti řeči
- Běžnou MŠ, ale pravidelně dochází k logopedovi
- Běžnou MŠ, má problémy s řečí, ale zatím jsme nevyhledávali logopedickou péči
- Speciální logopedickou třídu nebo speciální MŠ logopedickou

8. Má Vaše dítě nějaké postižení?

- Ne
- Ano (prosím, vypište jaké)

9. Má nějaké potíže s řečí?

- Problémy s hláskami (prosím, zakroužkujte, se kterými): P B M T D N Ě ě Ň ě K G F V J CH H L R Ř
- Porucha se sykavkami (S, C, Z, Š, Č, Ž)
- Kocktavost
- Malá slovní zásoba (aktivní)
- Nemluvnost
- Nesprávná formulace vět
- Breptání
- Porucha porozumění řeči
- Porucha reprodukce řeči
- Nemá žádné problémy v oblasti řeči

10. Objevovaly se poruchy řeči ve Vaší rodině?

- Ano
- Ne
- Netuším

11. Ve kterou denní dobu u Vás „běží“ TV?

- TV je zaplá celý den, jako kulisa
- Ráno a odpoledne
- Ráno a večer
- Pouze večer
- Výjimečně
- Nezapínáme TV, nesledujeme TV
- Jiné _____

12. Od kolika let mělo Vaše dítě možnost sledovat televizi?

- Do 1 roku
- Od 1 roku
- Od 2 let
- Od 3 let

13. Jak dlouho dítě sleduje TV (DVD)?

- Max. 10 hodin týdně
- 10 - 20 hodin týdně
- 20 - 30 hodin týdně
- 30 - 40 hodin týdně
- Více než 40 hodin
- Nesleduje TV

14. Tráví Vaše dítě u televize delší dobu o víkendu a o prázdninách?

- Ano, podstatně déle
- Ne, je spíš někde venku
- Ne, hraje si doma (hračky, hry, tvořivé práce)
- Jiné _____

15. Jak dlouho tráví čas u PC?

- Nemá přístup k PC
- Max. 10 hodin týdně
- 10 – 20 hodin týdně
- 20 – 30 hodin týdně
- 30 – 40 hodin týdně
- Více než 40 hodin týdně

16. Jak čas u PC tráví? (př. hry, pohádky, internet, atd.)

17. Může se dítě dívat na TV, kdy chce a na jaký pořad chce?

- Ano, dívá se, kdy se mu chce a má volbu se dívat, na jaký pořad chce
- Ne, vybírám mu pořady sám/a
- Ne, dívá se jen výjimečně (na návštěvě, ve školce, prázdniny)
- Jiné _____

18. Je dítě soběstačné při sledování TV pořadů?

- Dětské pořady sleduje spíše sám
- Dětské pořady sleduje spíše společně s rodiči
- Dětské pořady sleduje spíše společně se sourozencem

19. Sleduje i pořady pro dospělé (seriály, filmy)?

- Ne, má to zakázané
- Ano
- Pouze s rodiči

20. Sleduje/sledoval a má rád/a pořady:

- ČT :D (Např. kouzelná školka, Harry a jeho dinosauří kamarádi, Učíme se s Noddym, Bludiště)
- Disney channel (Např. Rybičky, Phineas a Ferb, Sladký život na moři, Violetta, Nakopni to, Myšák Mickey)
- Smíchov (Např. Spongebob v kalhotách, Scooby a Scrappy Doo, Tučníci z Madagaskaru)
- Prima COOL (Např. Simpsonovi)
- Pořady typu Tom a Jerry/Jen počkej zajíci/Pokémon
- Jiné _____

21. Jaké pořady má nejráději? (min. 3)

22. Co se Vám líbí na pořadech, které Vaše dítě sleduje?

- Rozvoj myšlení
- Učí ho smyslu pro humor
- Učí ho realitě
- Rozvíjí slovní zásobu
- Učí ho novým věcem
- Učí ho nový styl mluvy a nová gesta
- Zabaví ho na určitý čas
- Rozvoj představivosti
- Rozvíjí v něm zvědavost
- Jiné _____

23. Co se Vám naopak nelíbí? (min. 3)

24. Čtete pohádky před spaním?

- Ne, před spaním kouká na pohádku (např. Večerníček)
- Ano, často čteme pohádku nebo říkáme říkanku před spaním
- Ano, občas si čteme pohádku nebo říkáme říkanku před spaním
- Ne, před spaním dělá jiné aktivity

25. Rozebíráte témata pořadů a děláte různé aktivity, pro pochopení obsahu?

- Ano, často
- Občas
- Ne, tyto aktivity dělá ve školce
- Ne, tyto aktivity provádí doma sám

26. Myslíte si, že děti v dnešní době mluví hůře, než za Vašeho dětství?

- Ano, jednoznačně
- Myslím si, že mluví spíše lépe
- Myslím, že je to stejné
- Nepřemýšlel/a jsem o tom

27. Myslíte si, že má televize na rozvoj řeči Vašeho dítěte:

- Spíše pozitivní vliv
- Spíše negativní vliv
- Žádný vliv

Děkují za vyplnění! © Nezapomeňte si vzít odměnu pro Vaši ratolest.

V případě zájmu, bude bakalářská práce po vyhotovení veřejně dostupná na internetu.

(kontakt: j.oplustilova@email.cz)

Příloha č. 2 – Dotazník pro pedagogy MŠ a logopedy

Dobrý den, jsem studentka 3. ročníku oboru Speciální pedagogika předškolního věku a **chtěla bych Vás moc poprosit o vyplnění dotazníku** k tématu mé bakalářské práce s názvem „*Vliv médií na vývoj řeči u dětí předškolního věku*“. Dotazník se skládá z 18 otázek a trvá cca 5 minut.

Děkuji mnohokrát za Váš čas a přeji krásné dny.

Jana Opluštilová

1. Pohlaví

- Žena
- Muž

2. Věk

- Do 20 let
- 20 – 25 let
- 25 – 30 let
- 30 – 35 let
- 35 – 40 let
- 40 – 45 let
- 45 – 50 let
- Více než 50 let

3. Titul:

- DiS.
- Bc.
- Mgr.
- Ph.D.
- Žádný

4. Děláte logopedickou intervenci s dětmi?

- Ano
- Ne

5. Máte vystudováno:

- Logopedický kurz

- Obor Logopedie (magisterský)
- Státní závěrečná zkouška z logopedie
- Atestace z klinické logopedie
- Nic z uvedeného
- Jiné _____

6. Pracuji jako:

- Učitelka v MŠ
- Asistent pedagoga v MŠ
- Školní logoped
- Klinický logoped
- Jiné _____

7. Pracuji v:

- MŠ běžná
- MŠ speciální
- MŠ logopedická či logopedická třída
- Jiné _____

8. Má praxe v tomto oboru je _____ roků/let

9. Myslíte si, že vývoj řeči u dětí se zhoršuje?

- Ano
- Ne, je to v normě
- Nepřemýšlel/a jsem o tom

10. Myslíte si, že potřebuje péči logopeda stále více dětí?

- Ano
- Ne, je to v normě
- Nepřemýšlel/a jsem o tom

11. Jaký má podle Vás vliv sledování TV na vývoj řeči u dětí?

- Spíše pozitivní
- Spíše negativní
- Žádný

12. Co se Vám na pořadech pro děti líbí?

13. Co se Vám naopak na pořadech pro děti nelíbí?

14. Prosím, uveďte příklady pohádek nebo TV pořadů, které si myslíte, že jsou pro děti předškolního věku naprosto nevhodné:

15. Sledujete v rámci práce s dětmi TV či DVD?

- Ano
 Ne

16. Setkal/a jste se s případem, kdy bylo jasně znát, že řeč dítěte byla ovlivněna přílišným sledováním TV? (prosím, stručně rozepište)

17. Upozorňujete rodiče na to, že není vhodné, aby dítě sledovalo TV samotné?

- Ano
 Ne
 To mě doposud nenapadlo

18. Upozorňujete rodiče na to, že je vhodné, aby s dětmi probírali téma pořadů a dělali různé aktivity tak, aby byl pro děti obsah, co nejsmysluplnější?

- Ano
 Ne
 To mě doposud nenapadlo

Napadají Vás další poznámky k tomuto tématu?

Děkuji Vám za Váš čas a přeji krásné dny. ☺

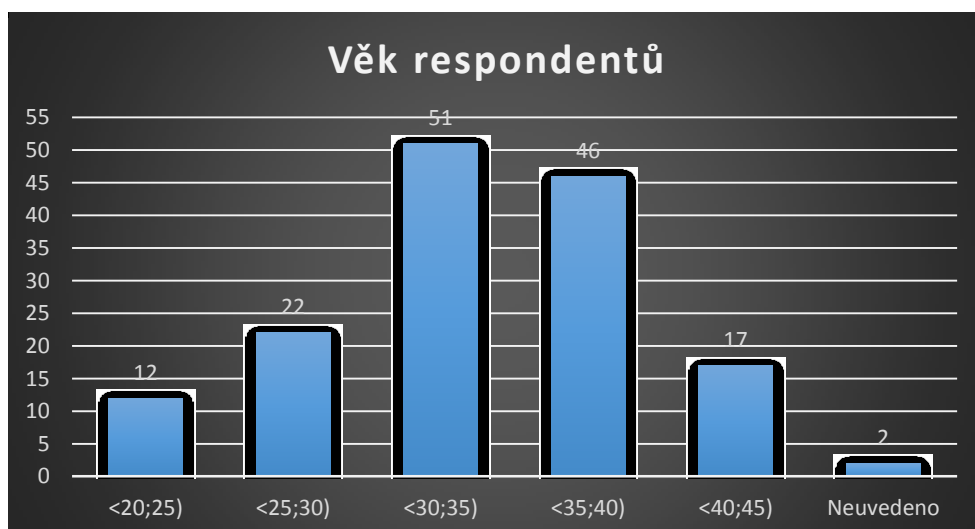
V případě zájmu bude po vypracování má bakalářská práce zveřejněna na internetu.

Kontakt: j.oplustilova@email.cz

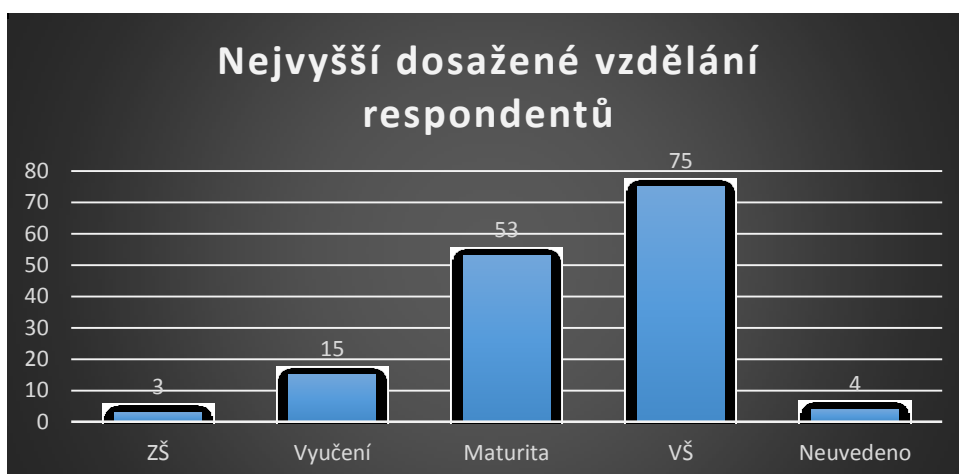
Příloha č. 3 – Grafy k dotazníku pro rodiče a rodinné příslušníky

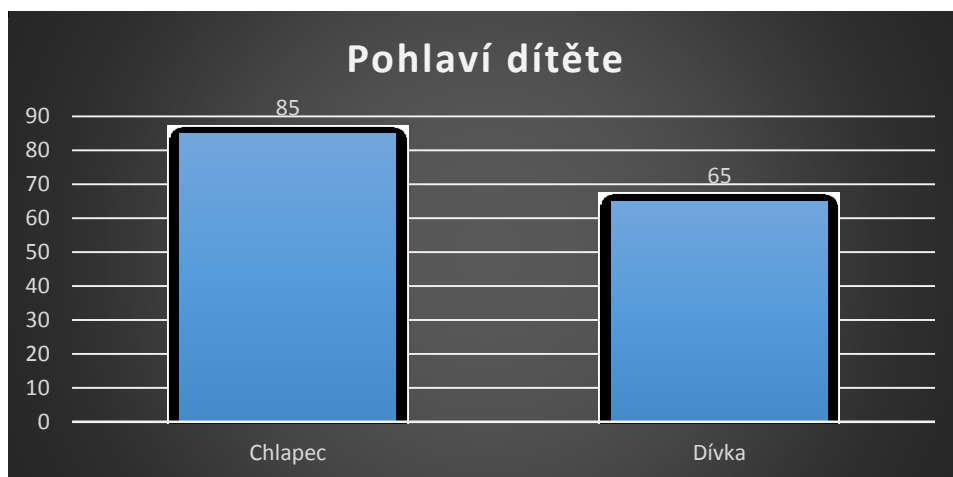
Graf č. 1 – Četnost zastoupení respondentů k otázce č. 1

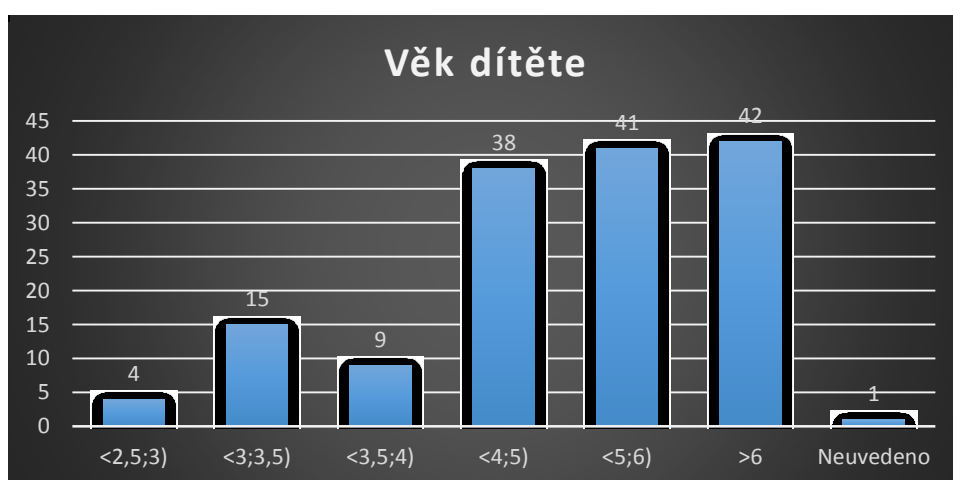
Graf č. 2 – Četnost věkového zastoupení vyplňujících k otázce č. 2

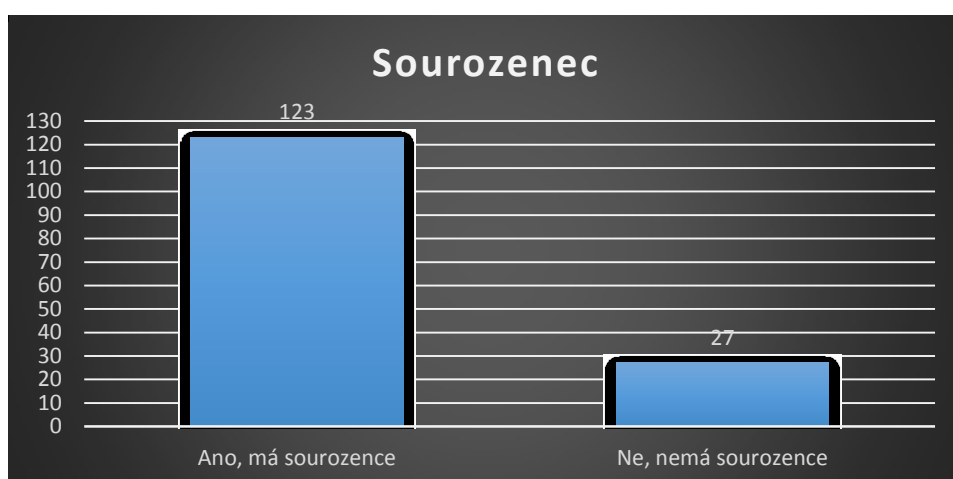
Graf č. 3 – Zastoupení nejvyššího vzdělání respondentů k otázce č. 3

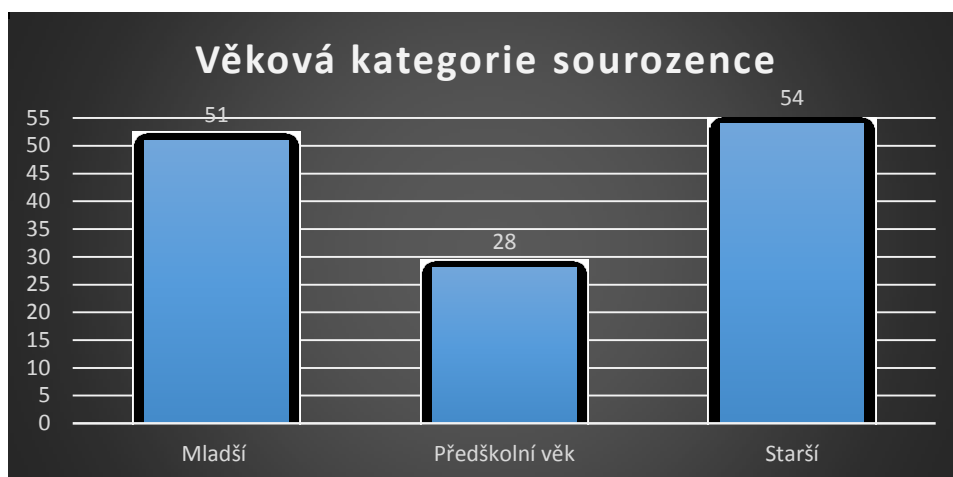
Graf č. 4 – Zastoupení pohlaví dítěte k otázce č. 4

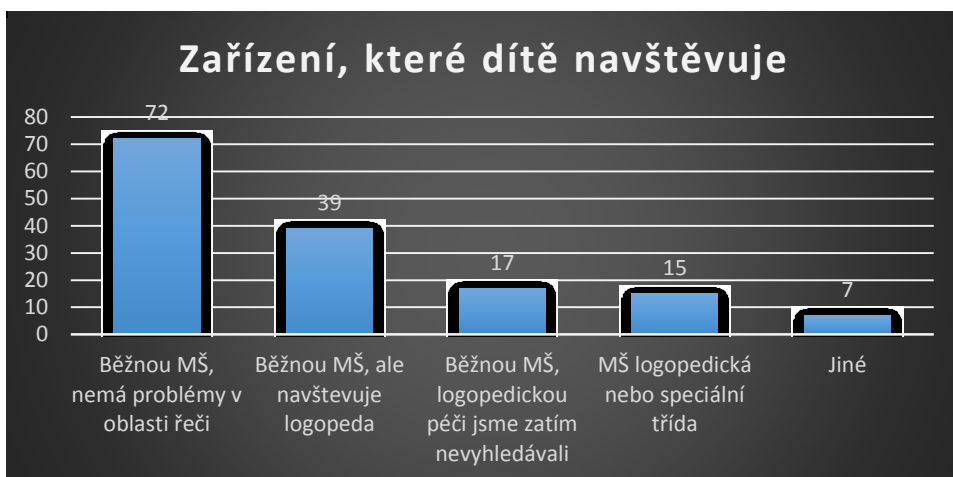
Graf č. 5 – Četnost věkového zastoupení dětí k otázce č. 5

Graf č. 6.1 – Přítomnost sourozence

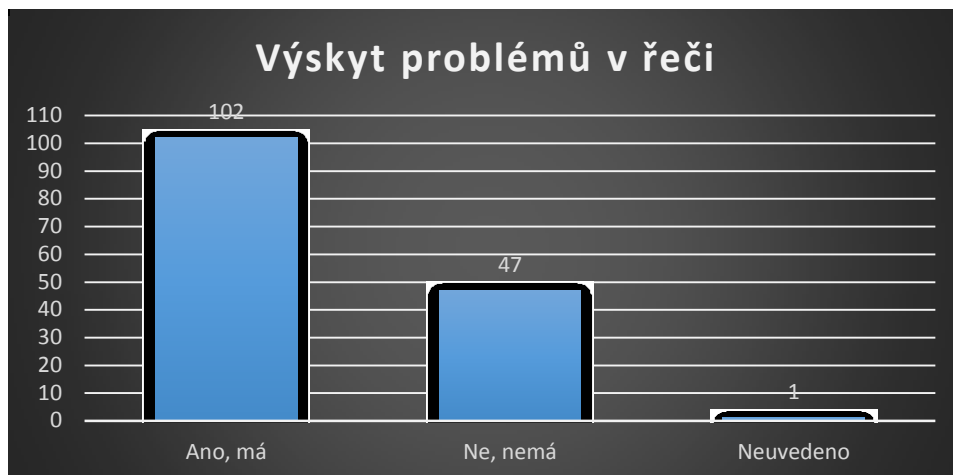
Graf č. 6.2 – Věková kategorie sourozence k otázce č. 6

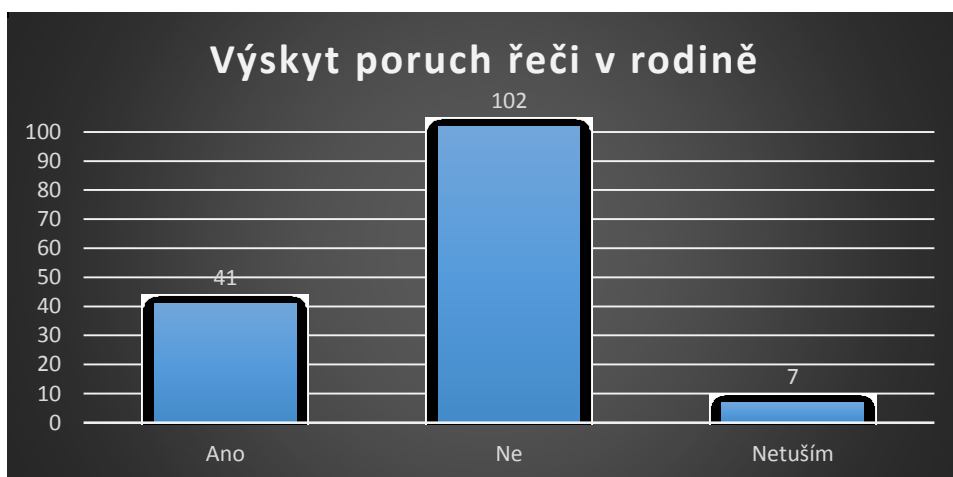
Graf č. 7 – Typ školského zařízení, které dítě navštěvuje k otázce č. 7

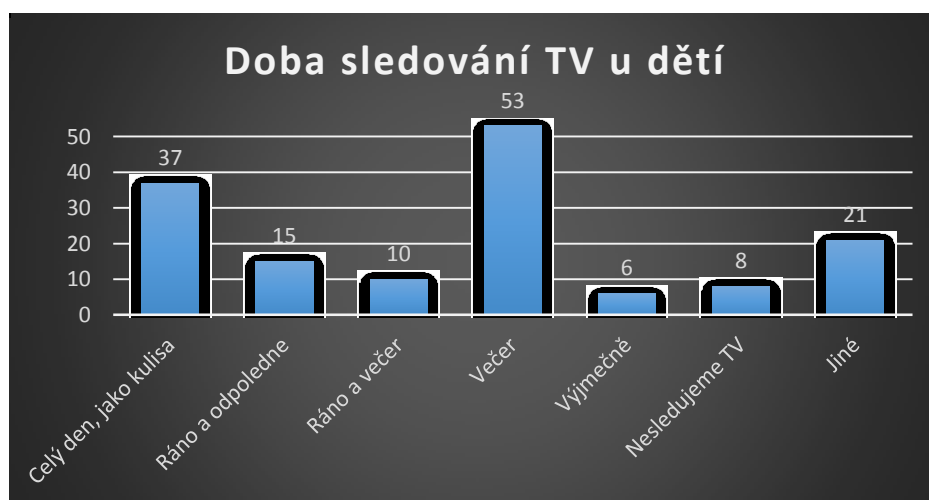
Graf č. 8 – Výskyt postižení u dětí k otázce č. 8

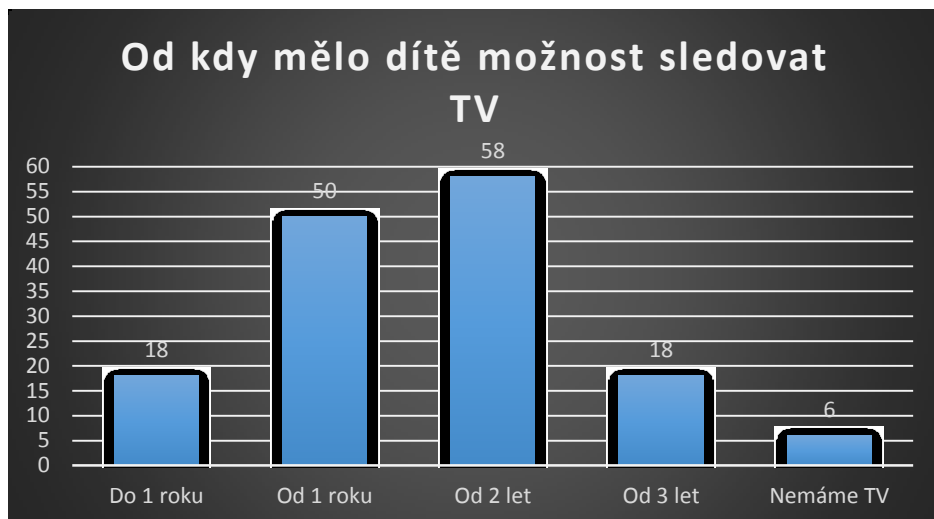
Graf č. 9 – Četnost potíží v oblasti řeči u dětí respondentů k otázce č. 9

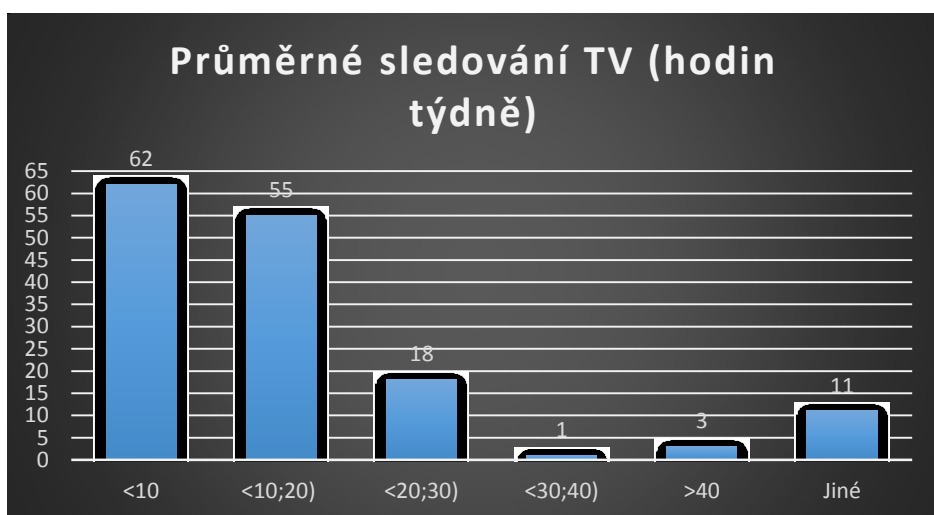
Graf č. 10 - Výskyt poruch v řeči u dětí k otázce č. 10

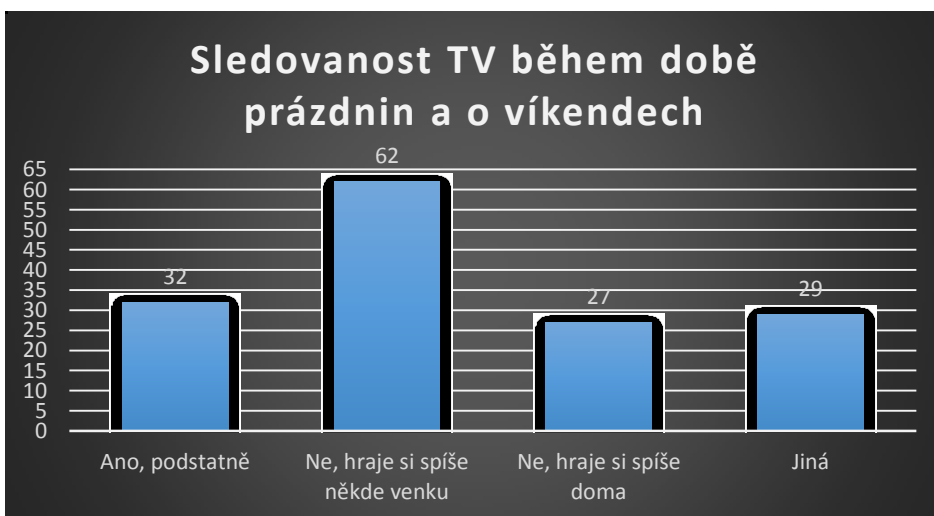
Graf č. 11 – Spuštění televize během dne k otázce č. 11

Graf č. 12 – Počáteční věk při sledování TV k otázce č. 12

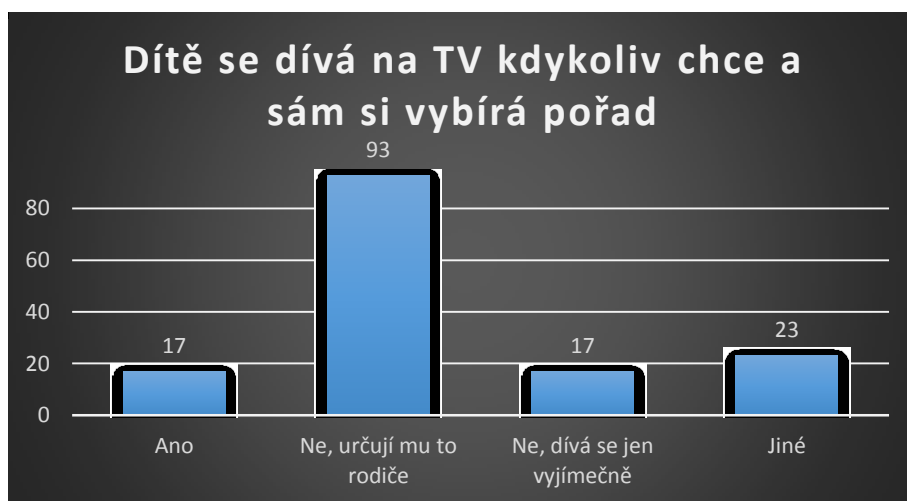
Graf č. 13 – Průměrný počet hodin sledování TV za týden k otázce č. 13

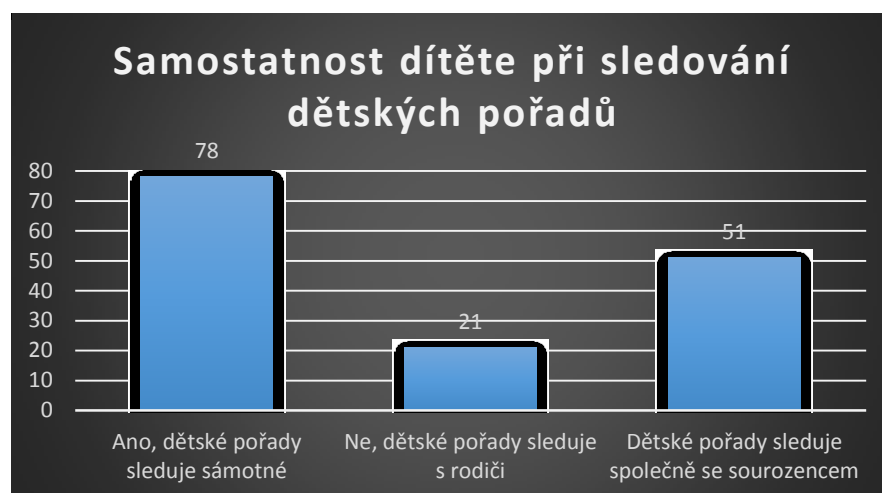
Graf č. 14 – Trend sledování TV během období prázdnin a víkendu

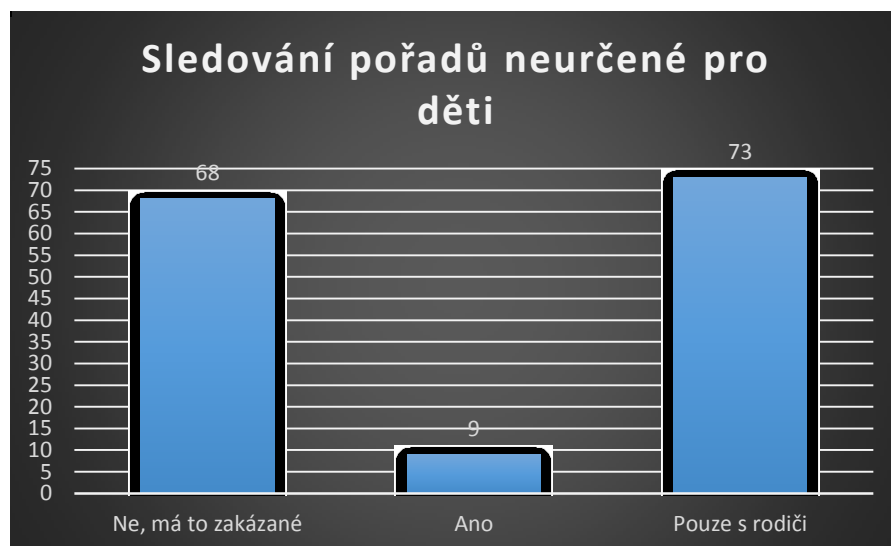
Graf č. 15 – Průměrná doba trávení času dětí u PC k otázce č. 15

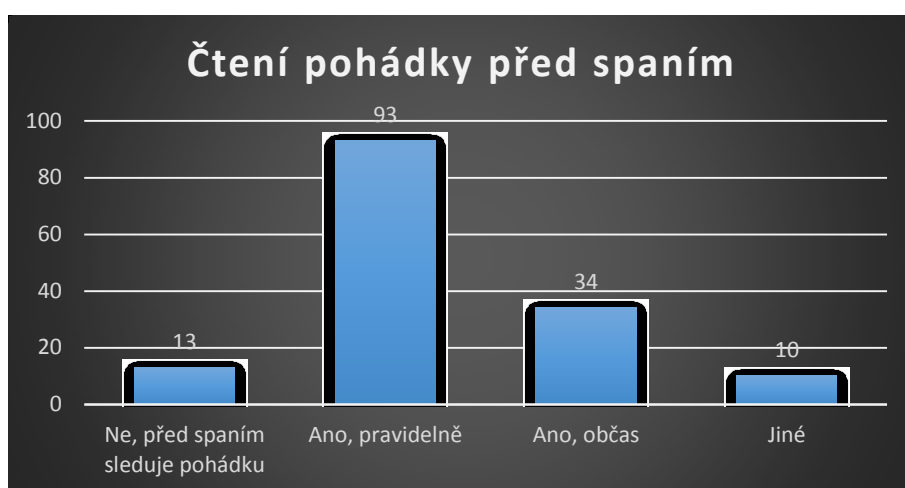
Graf č. 16 – Dozor při výběru pořadu a doby sledování televize k otázce č. 17

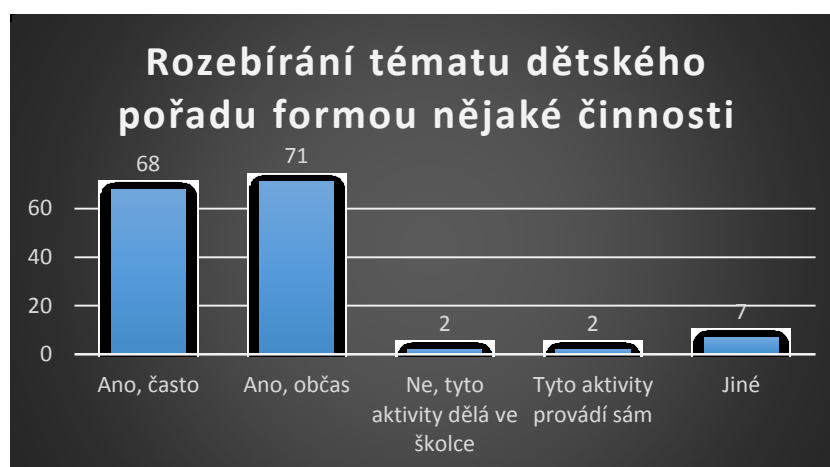
Graf č. 17 – Dozor při sledování dětských pořadů k otázce č. 18

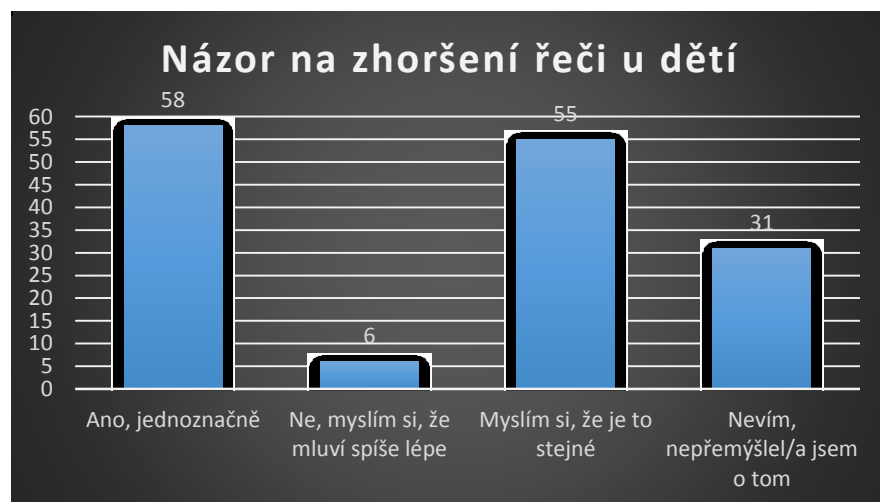
Graf č. 18 – Postoj k pořadům neurčeným pro děti k otázce č. 19

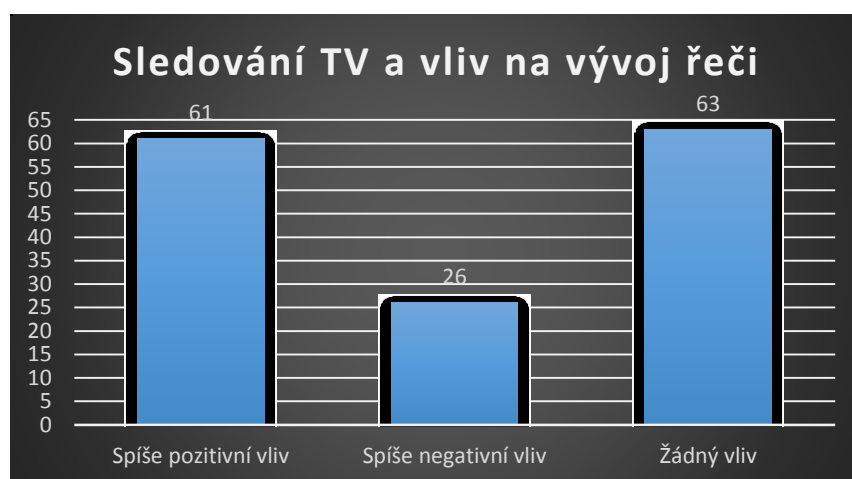
Graf č. 19 – Čtení pohádek před spaním k otázce č. 24

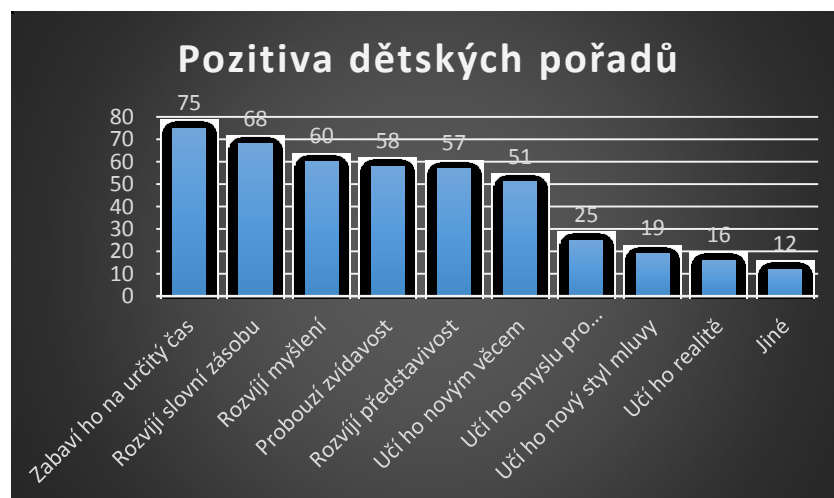
Graf č. 20 – Aktivita s dětmi po sledování TV k otázce č. 25

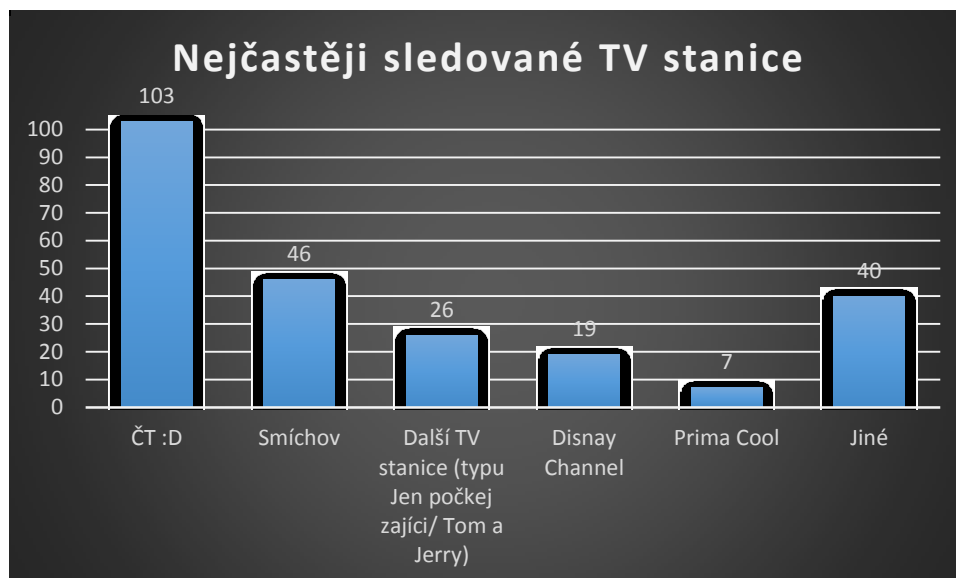
Graf č. 21 – Názor respondentů na zhoršení řeči u dětí k otázce č. 26

Graf č. 22 – Názor respondentů ohledně vlivu TV na vývoj řeči k otázce č. 27

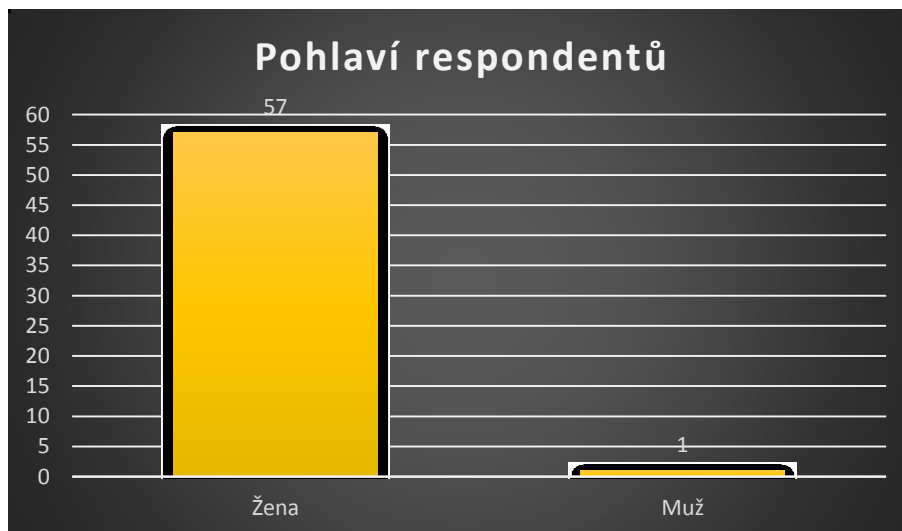

Graf č. 23 – Pozitiva dětských pořadů dle rodičů k otázce č. 22

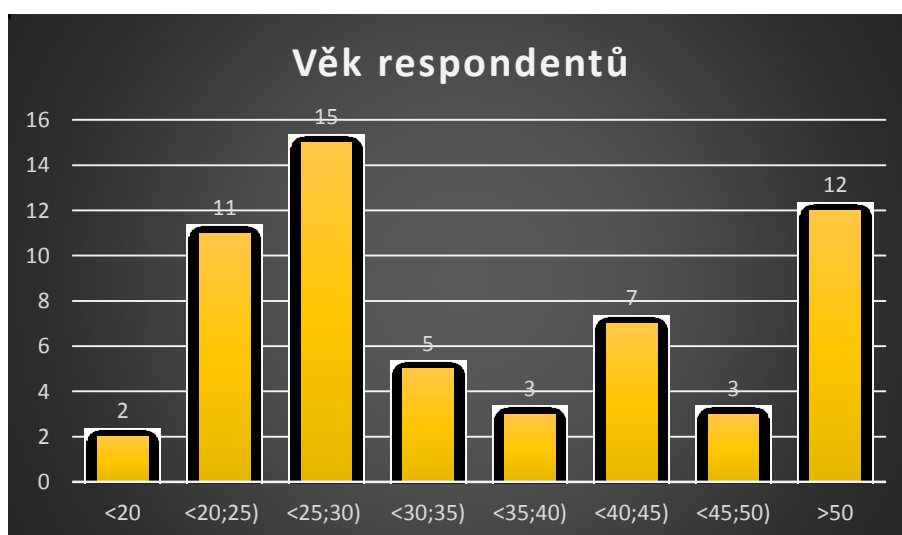

Graf č. 24 – Nejčastěji sledované TV stanice k otázce č. 20

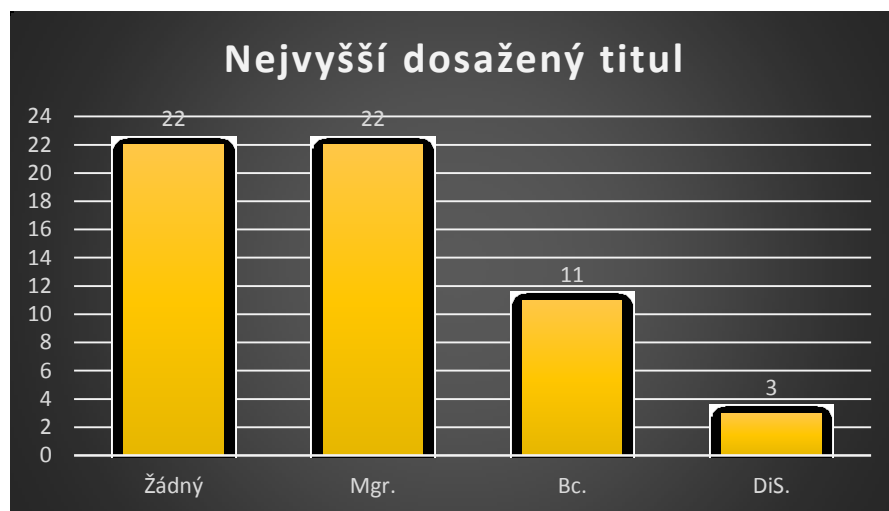
Příloha č. 4 - Grafy k dotazníku pro pedagogy MŠ a logopedy

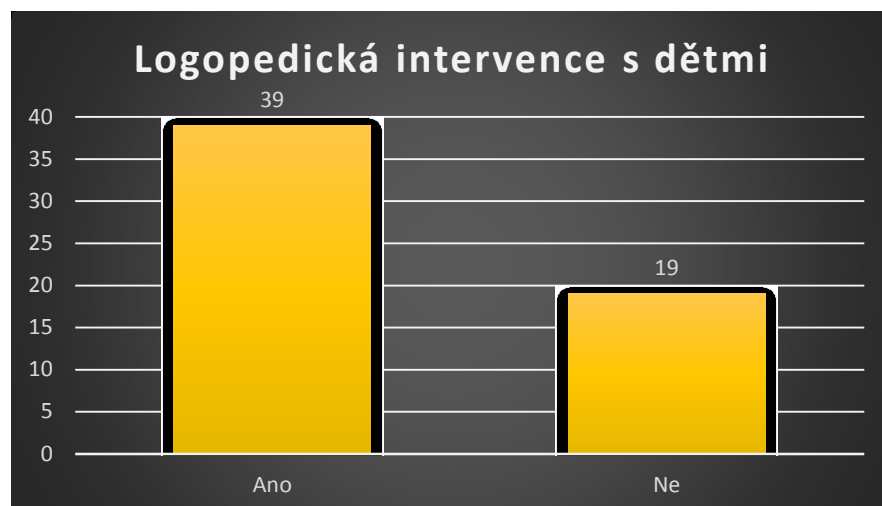
Graf č. 1 – Četnost respondentů dle pohlaví k otázce č. 1

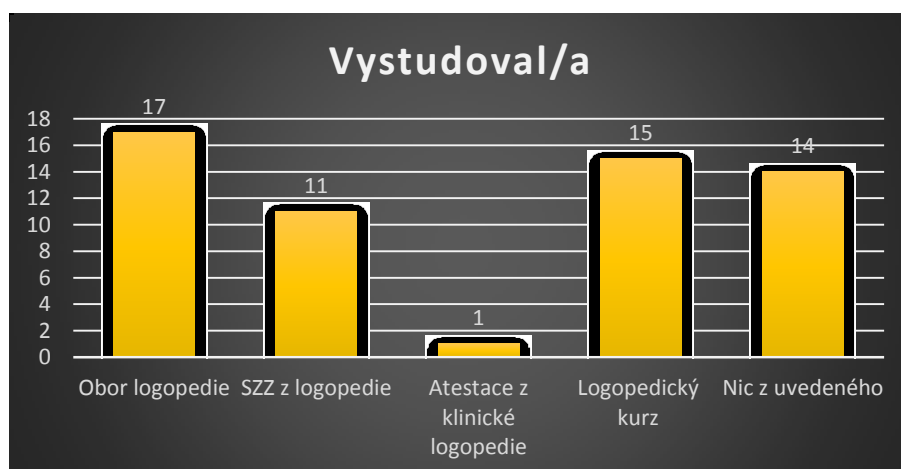
Graf č. 2 – Četnost věkového zastoupení respondentů k otázce č. 2

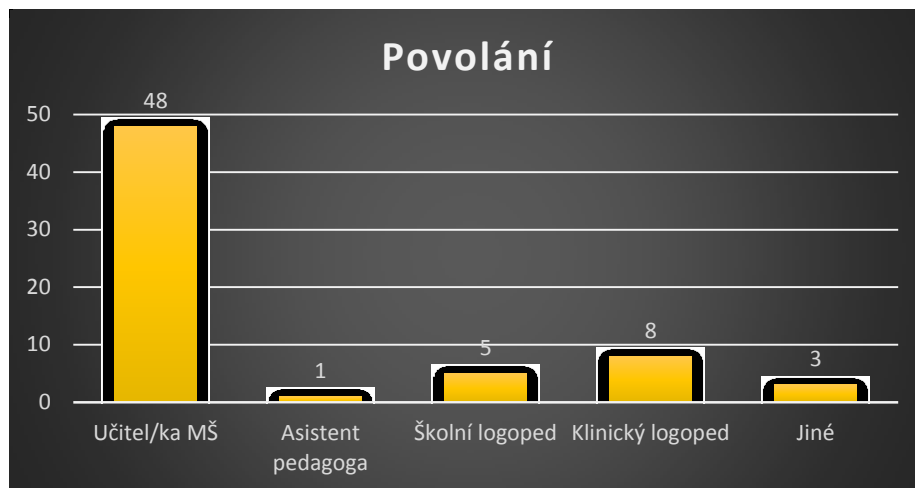
Graf č. 3 – Nejvyšší dosažený titul respondentů k otázce č. 3

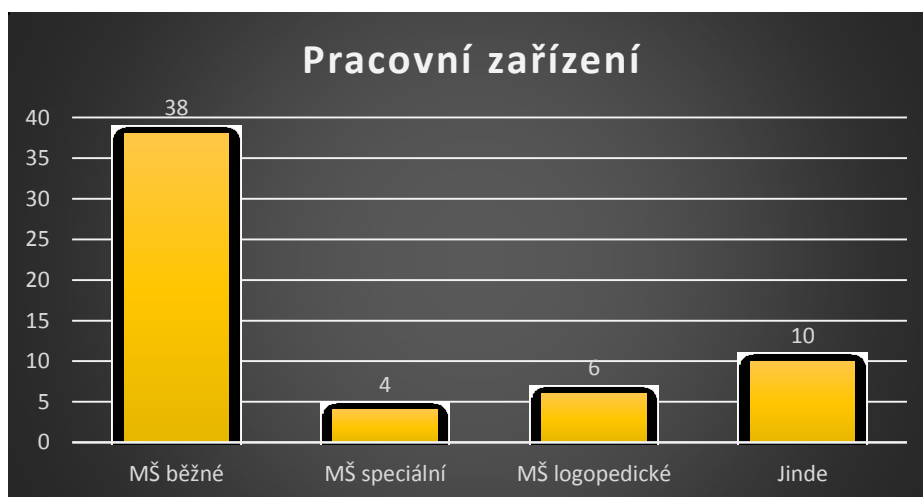
Graf č. 4 – Provádění logopedické intervence s dětmi k otázce č. 4

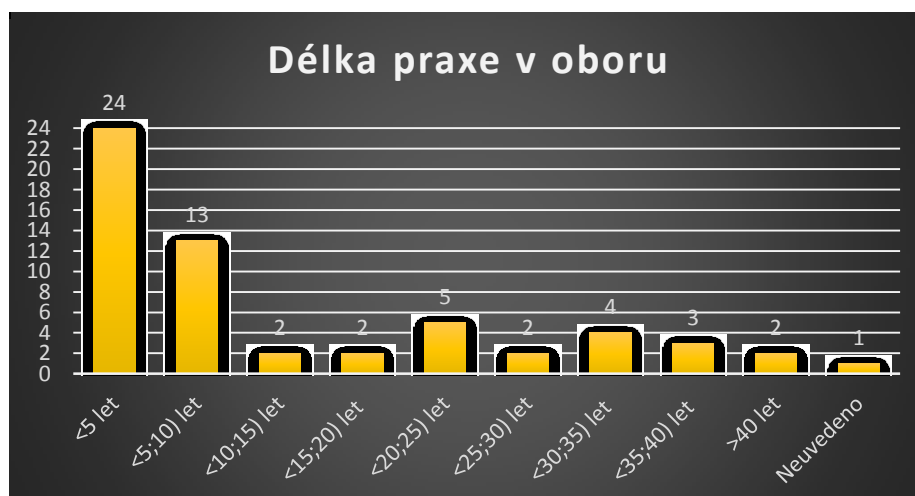
Graf č. 5 – Dosažené vzdělání v oblasti logopedie k otázce č. 5

Graf č. 6 – Četnost zastoupení povolání respondentů k otázce č. 6

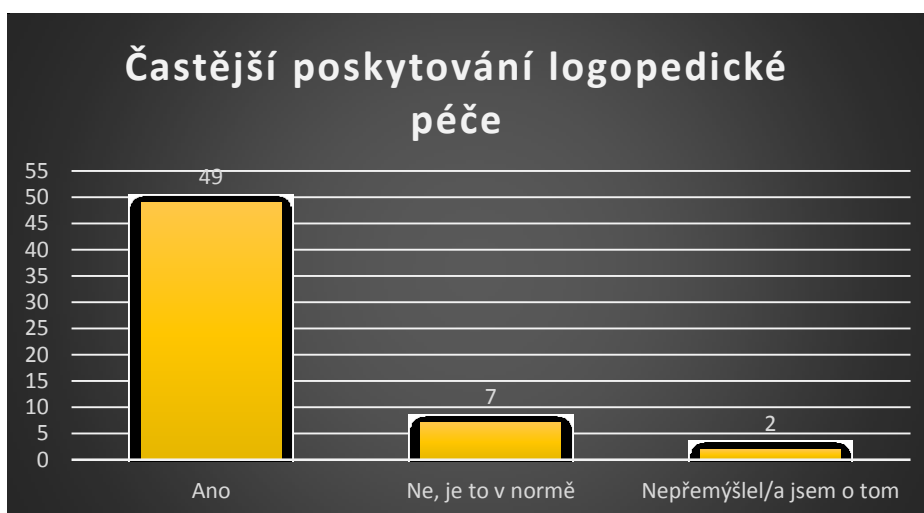
Graf č. 7 – Typ pracovního zařízení k otázce č. 7

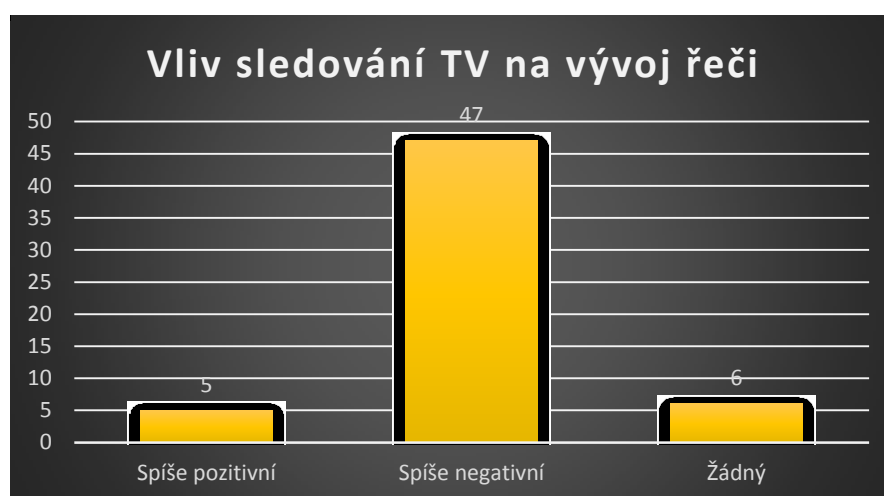
Graf č. 8 – Délka praxe v oboru k otázce č. 8

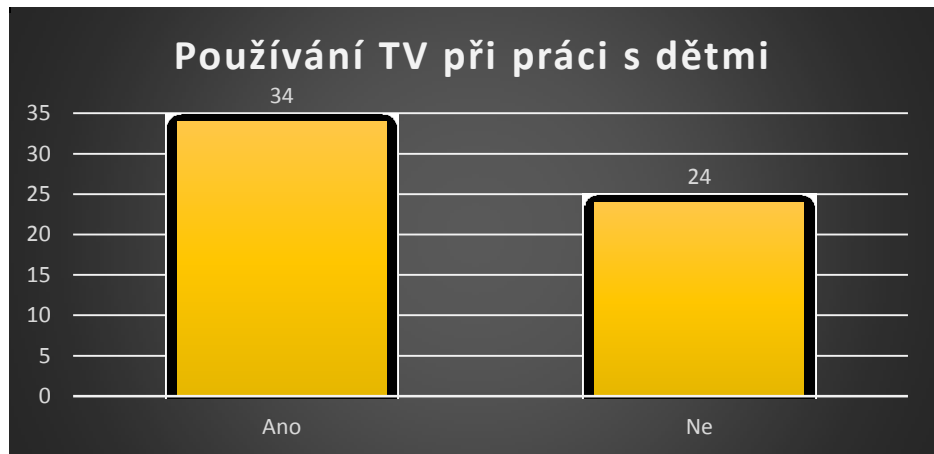
Graf č. 9 – Názor ohledně stavu vývoje řeči u dětí k otázce č. 9

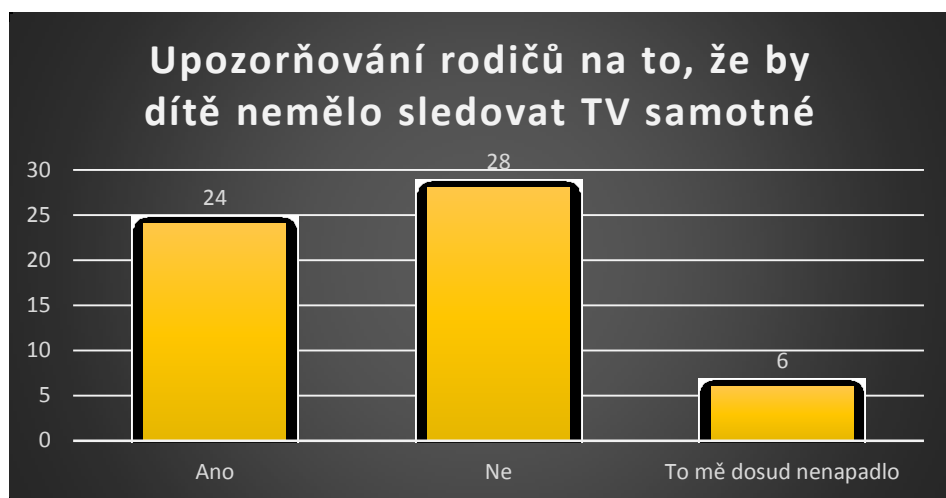
Graf č. 10 – Názor ohledně častějšího poskytování logopedické péče k otázce č. 10

Graf č. 11 – Názor ohledně vlivu sledování TV na vývoj řeči u dětí k otázce č. 11

Graf 12 – Používání TV při práci s dětmi k otázce č. 15

Graf č. 13 – Upozorňování rodičů na sledování TV společně s dítětem k otázce č. 17

Graf č. 14 – Upozorňování rodičů na probrání tématu po shlédnutí pořadu k otázce č. 18

Příloha č. 5 – Tabulky k testování hypotéz

	0	<10	10-20	20-30	30-40	40+	Σ
S LOGOPEDICKOU PÉČÍ	2	23	26	6	0	2	59
BEZ LOGOPEDICKÉ PÉČE	6	42	29	12	1	1	91
Σ	8	65	55	18	1	3	150

Tabulka č. 1: Kontingenční tabulka sledovanosti televize u dětí s logopedickou péčí a bez logopedické péče

	Extrémy (0,30-40,40)	<10	10-20	20-30	Σ
S LOGOPEDICKOU PÉČÍ	4	23	26	6	59
BEZ LOGOPEDICKÉ PÉČE	8	42	29	12	91
Σ	12	65	55	18	150

Tabulka č. 2: kontingenční tabulka po sloučení tříd

	Extrémy (0,20,30,40)	<10	10-20	Σ
S LOGOPEDICKOU PÉČÍ	10	23	26	59
BEZ LOGOPEDICKÉ PÉČE	20	42	29	91
Σ	30	65	55	150

Tabulka č. 3: Kontingenční tabulka po sloučení Extrémů a kategorie 20 – 30

Hodnota testové statistiky	2,3302
Hladina spolehlivosti	0,05
Kritický interval	(5,99,∞)
p- hodnota	0,331
Výsledek testu	H_0 nelze zamítnout – předpokládáme nezávislost těchto veličin

Tabulka č. 4 : Výsledky testování nezávislosti doby sledování TV a typu školy.

	Logopedická péče	Bez logopedické péče
Rozsah	n = 59	m = 91
Výběrový rozptyl	58,87	52,38
Hladina spolehlivosti	0,05	
Výsledek testové statistiky	1,1238	
Kritický interval	(1,5817,∞)	
Výsledek	Hodnota testové statistiky nepatří do kritického oboru -> H_0 nelze zamítnout -> předpokládáme rovnost obou rozptylů	

Tabulka č. 5: Výsledky testu o rovnosti rozptylů sledovanosti TV

	Logopedická péče	Bez logopedické péče
Rozsah	n = 59	m = 91
Výběrový průměr	14,57627	13,57143
Hladina spolehlivosti	0,05	
Výsledek testové statistiky	0,8111	
Kritický interval	$(\infty, -1,976) \cup (1,976, \infty)$	
Výsledek testu	Kritický obor nepokrývá výsledek testové statistiky, H_0 tedy nelze zamítnout. Lze tedy předpokládat, že střední hodnota sledování televize je u obou skupin stejná.	

Tabulka č. 6: Výsledky dvou výběrového t-testu.

	Pozitivní	Negativní	Žádný	Σ
Nemají VŠ	33	11	28	72
VŠ	26	14	34	74
Σ	59	25	62	146

Tabulka č. 7: Kontingenční tabulka zastoupení názorů dle vzdělání

Výsledek testové statistiky	1,7411
Hladina spolehlivosti	0,05
Kritický interval	(5,99,∞)
p- hodnota	0,4181
Výsledek testu	Hodnota testové statistiky je mimo kritický obor, proto H_0 nelze zamítnout, můžeme tedy předpokládat, že názory na sledování televize nejsou nijak závislé na dosažené úrovni vzdělání.

Tabulka č. 8: Výsledky testu nezávislosti úrovně vzdělání a názoru na sledování

Věk\Hodiny	<10	10 - 20	20 - 30	Σ
2 až 4	17	9	2	28
4 až 5	19	15	4	38
5 až 6	18	12	11	41
6+	18	19	5	42
Σ	72	55	22	149

Tabulka č. 9: Kontingenční tabulka zastoupení jednotlivých kategorií

Výsledek testové statistiky	8,11
Hladina spolehlivosti	0,05
Kritický interval	(12,59,∞)
p- hodnota	0,0876
Výsledek testu	Hodnota testové statistiky je mimo kritický obor, proto H_0 nelze zamítnout, můžeme tedy předpokládat, že doba sledovanosti a věku dítěte je nezávislá.

Tabulka č. 10: Výsledky testu nezávislosti věku dítěte a doby sledování televize

Hod/Porucha	Má poruchu	Nemá poruchu	Σ
<10	45	26	71
10 až 20	40	15	55
20 až 30	15	7	22
Σ	100	48	148

Tabulka č. 11: Kontingenční tabulka zastoupení poruch u sledovanosti

Výsledek testové statistiky	1,24
Hladina spolehlivosti	0,05
Kritický interval	(5,99, ∞)
p - hodnota	0,5379
Výsledek testu	Hodnota testové statistiky je mimo kritický obor, proto H_0 nelze zamítnout, můžeme tedy předpokládat, že doba sledovanosti a přítomnosti poruchy u dítěte je nezávislá.

Tabulka č. 12: Výsledky testu nezávislosti poruch a sledovanosti

Hod/Porucha	Má poruchu	Nemá poruchu	Σ
Výskyt v rodině	33	7	40
Není výskyt v rodině	65	39	104
Σ	98	46	144

Tabulka č. 13: Kontingenční tabulka ověření dědičnosti

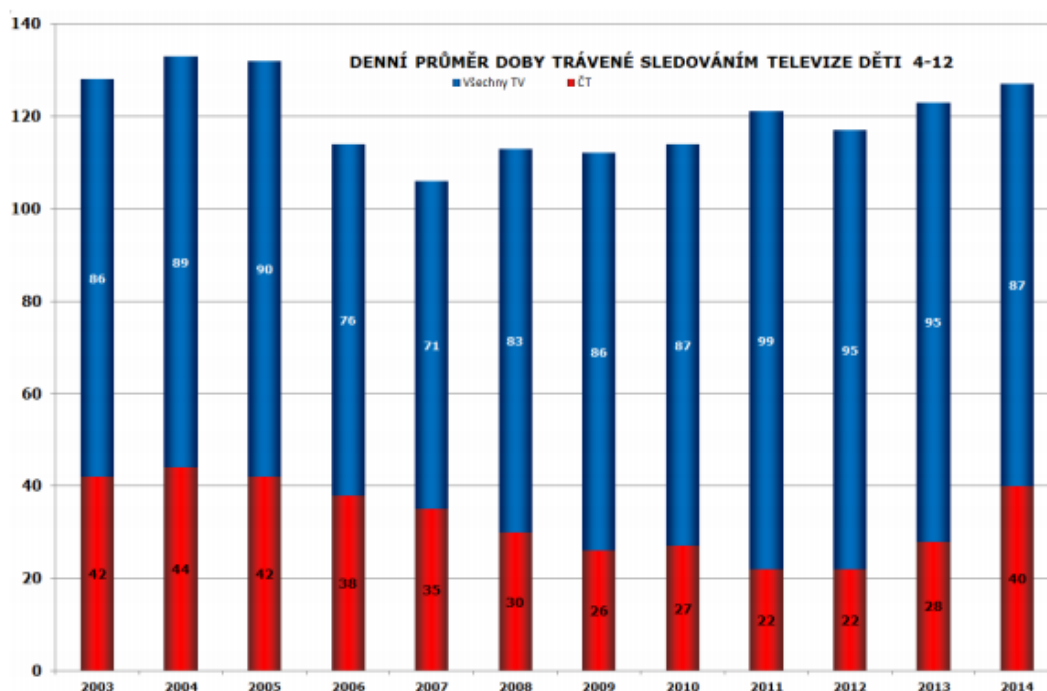
Výsledek testové statistiky	4,435
Hladina spolehlivosti	0,05
Kritický interval	(3,84, ∞)
p - hodnota	0,035
Výsledek testu	Hodnota testové statistiky spadá do kritického intervalu, proto H_0 zamítáme, můžeme tedy předpokládat dědičnost poruch v oblasti řeči.

Tabulka č. 14: Výsledky testu nezávislosti pro dědičnost

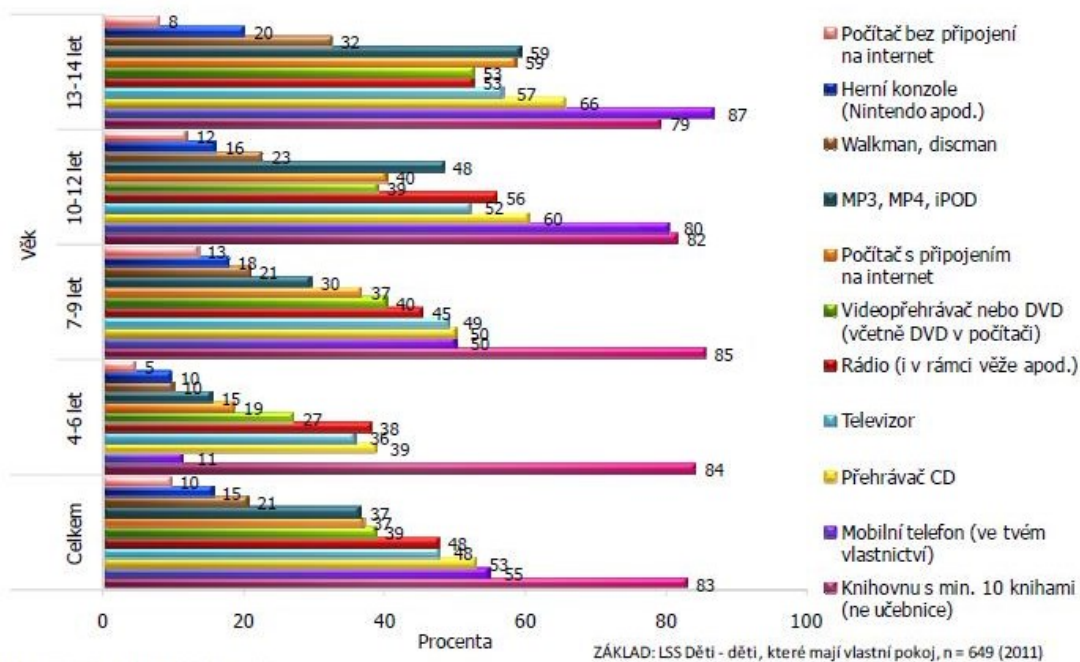
Příloha č. 6 - Tabulky a grafy z webových stránek

	Zapísování			S žádostí o odklad docházky			% odkladů na celkovém počtu zapísovanych podle druhu postižení		
	celkem	v tom		celkem	v tom		celkem	v tom	
		chlapci	dívky		chlapci	dívky		chlapci	dívky
Děti celkem	150 100	80 666	69 434	17 013	11 366	5 647	11,3%	14,1%	8,1%
bez postižení	145 841	77 736	68 105	15 959	10 646	5 313	10,9%	13,7%	7,8%
mentálně postižené	646	401	245	172	112	60	26,6%	27,9%	24,5%
sluchově postižené	179	103	76	43	23	20	24,0%	22,3%	26,3%
zrakově postižené	109	63	46	28	18	10	25,7%	28,6%	21,7%
s vadami řeči	1 531	1 084	447	322	229	93	21,0%	21,1%	20,8%
tělesně postižené	152	82	70	40	22	18	26,3%	26,8%	25,7%
s více vadami	678	450	228	194	119	75	28,6%	26,4%	32,9%
s vývojovými poruchami učení	141	86	55	42	26	16	29,8%	30,2%	29,1%
s vývojovými poruchami chování	197	159	38	29	25	4	14,7%	15,7%	10,5%
autisté	626	502	124	184	146	38	29,4%	29,1%	30,6%

Tabulka č. 1a: Zapísování, žádosti o odklad a procento odkladů povinné školní docházky – podle druhu postižení (Podle stavu k 28. 2. 2015)

Graf č. 2a: Denní průměr doby trávené sledováním televize u dětí 4 – 12 let v minutách (Zdroj: ATO-MEDIARESEARCH)

Graf č. 3a: Mediální vybavenost dětských pokojů

Příloha č. 7 - Plakát prevence při sledování TV

Sledování TV u dětí aneb „Dobrý sluha, ale zlý pán?“

Víte, že:

- ✦ Až několik hodin denně sledování TV způsobuje utlumení smyslové pozornosti a návyk, dívat se, ale nevidět, slyšet ale neposlouchat.
- ✦ Schopnost odlišit důležité a zbytečné informace je pro dítě při častém sledování TV složitější
- ✦ Odborníci doporučují, aby doba, kterou děti stráví před TV obrazovkou, byla co nejkratší
- ✦ Děti do dvou let by vůbec neměly sledovat televizi!!
- ✦ Dítě okolo tří let věku dokáže udržet pozornost asi na 10 minut, proto tak dlouhý by měl být i pořad (pohádka), kterou sleduje.
- ✦ Doporučený čas sledování TV je u dítěte okolo 5 let věku kolo půl hodiny denně.

Sledování televize nemusí být pouze pasivním zážitkem, ale může být aktivním a zároveň nenásilným vzdělávacím prvkem.

Čím tuto aktivitu podpořit?

- Opakování vět a slov z programu v TV
- Povzbuzování ke zpívání a cvičení s postavou v pořadu
- Povídat si o tom, co slyší a vidí na obrazovce

Co byste měli dělat, aby se TV stala dobrým společníkem ve vzdělávání Vašeho dítěte?

- ❖ Důsledně televizi vypínejte, jakmile skončí pořad, který jste sledovali.
- ❖ Jasně upozorněte, že to, co dělají kreslené postavičky, lidé dělat neumí či nesmí
- ❖ Snažte se vždy dívat s dětmi. Můžete pak společně zpětně hodnotit obsah pohádky, klást doplňující otázky nebo také společně zkusit vymyslet jinou zápletku.
- ❖ Vyhýbejte se programům, ve kterých postavy řeší konflikt s použitím násilí či u dítěte vzbuzují strach.
- ❖ Čas strávený sledováním televize vždy jasně ohraničte.
- ❖ Nedovolte, aby sledování televize nahradilo hraní si.
- ❖ Ptejte se, co Vaše dítě v televizi vidí a slyší.
- ❖ Ptejte se, proč se mu líbí některé postavy či prostředí.
- ❖ Zahrajte si hru na "pozorného diváka" - zkuste třeba počítat druhy oblečení, barvy atp.
- ❖ Nejdůležitější radou je však MLUVIT - Čím více své dítě podporujete v tom, aby se ptalo co, jak a proč, tím lépe porozumí nejen televizi, ale i způsobům televizní tvorby, šíření informací a navíc, si bude neustále rozvíjet fantazii i slovní zásobu.

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Jana Opluštilová
Katedra:	Ústav speciálněpedagogických studií
Vedoucí práce:	Doc. Mgr. Kateřina Vitásková, Ph.D.
Rok obhajoby:	2016

Název práce:	Vliv televize na vývoj řeči u dětí předškolního věku
Název v angličtině:	Influence of television on language development in preschoolers
Anotace práce:	Bakalářská práce pojednává o možných aspektech vlivu televize na vývoj řeči u dětí předškolního věku. V teoretické části se zabýváme především vývojem řeči a vlivem televize na celkový vývoj. Cílem a smyslem praktické části, je ověřit jednotlivé předpoklady vlivu televize na vývoj řeči a zhodnotit postoje rodičů a odborníků k této problematice. V poslední řadě se práce zaměřuje na prevenci častého sledování televize.
Klíčová slova:	Vývoj řeči, předškolní věk, média, televize, vliv
Anotace v angličtině:	This bachelor thesis deals with aspects influence of television on language development in preschoolers. In the teoretical part we deal with language development and influence of television on development. The aim and purpose of the practical part is check an individually assumption of television influence on language development and evaluate the opinion of parents and experts in this topic. Finally the thesis focused on prevention of frequent watching TV
Klíčová slova v angličtině:	Speech development, preschool age, media, television, influence
Přílohy vázané v práci:	Příloha č. 1 – Dotazník pro rodiče a rodinné příslušníky Příloha č. 2 – Dotazník pro pedagogy MŠ a logopedy Příloha č. 3 – Grafy k dotazníku pro rodiče a rodinné příslušníky Příloha č. 4 – Grafy k dotazníku pro pedagogy MŠ a logopedy Příloha č. 5 – Tabulky k testování hypotéz

	Příloha č. 6 – Tabulky a grafy z webových stránek Příloha č. 7 – Plakát prevence při sledování TV
Rozsah práce:	81 stran
Jazyk práce:	Český